

Problematika alternativního trestu domácího vězení – zkušenosti probačních pracovníků

Taťána Pukovcová

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Taťána PUKOVCOVÁ**
Osobní číslo: **H09148**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Problematika alternativního trestu domácího vězení
– zkušenosti probačních pracovníků**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace výzkumu.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ROZUM, J., KOTULAN, P. HÁKOVÁ, I. Ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody a jeho alternativ. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. ISBN 80-7338-042-0.

SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. Alternativní řešení trestních věcí v praxi. Praha: K.H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-350-7.

ŠČERBA, F. Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-68-4.

ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. (eds.) Probace a mediace. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.

ZEHR, H. Úvod do restorativní justice. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici (SPJ), 2003. ISBN 80-902998-1-4.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Michaela Jurtíková

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

4. května 2012

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 30.4.2012

Tatjana Pásová

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem této práce, která má název „Problematika alternativního trestu domácího vězení - zkušenosti probačních pracovníků“, je zjištění praktických zkušeností pracovníků Probační a mediační služby s alternativním trestem domácího vězení, který je v České republice využíván od roku 2010.

Teoretická část přináší informace o trestu domácího vězení dostupné v české odborné literatuře. Praktická část předkládá konkrétní výpovědi samotných probačních pracovníků. Výzkum je zaměřen na zjištění jejich vlastních názorů a postojů k problematice trestu domácího vězení formulované do několika výzkumných otázek. Závěrečná část hodnotí a interpretuje zjištěné skutečnosti.

Klíčová slova: trest, alternativní trest, trest domácího vězení, restorativní justice, Probační a mediační služba, probační pracovníci

ABSTRACT

The aim of this bachelor thesis named „The issue of alternative sentence of house arrest - experience of probation officers“ is finding experience of employees at The Probation and Mediation Service about alternative sentence of house arrest. This form of sentence is used in the Czech Republic since 2010.

The theoretical part provides information available from Czech literature about house arrest. The practical part is based on interviews with probation officers. The research is focused on finding their own opinions and their attitudes towards the issue of house arrest. It was formulated into several research questions. The final part evaluates and interprets results of the research.

Keywords: Sentence, Alternative Sentence, Sentence of House Arrest, Restorative Justice, Probation and Mediation Service, Probation Officers

Motto:

„Jak málo toho víme o tom, co bychom měli vědět.“

Ernest Hemingway

Děkuji svým blízkým za morální podporu, pochopení a trpělivost.

Děkuji vedoucí práce, Mgr. Michaele Jurtíkové, za cenné podněty, rady a připomínky při zpracování mé bakalářské práce.

Děkuji všem respondentům a osloveným odborníkům za ochotu, spolupráci a poskytnuté informace.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 TREST, ALTERNATIVNÍ TREST.....	12
1.1 TREST.....	12
1.2 ALTERNATIVNÍ TREST.....	13
2 ALTERNATIVNÍ SANKCE – ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA	14
2.1 KRIZE TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY.....	14
2.2 RESTORATIVNÍ JUSTICE	16
2.3 ALTERNATIVY K UVĚZNĚNÍ	16
3 ALTERNATIVNÍ TRESTY V ČR.....	18
3.1 ALTERNATIVNÍ TRESTY V UŽŠÍM POJETÍ.....	18
3.2 ALTERNATIVNÍ TRESTY V ŠIRŠÍM POJETÍ	18
3.3 DOMÁCÍ VĚZENÍ	19
3.4 TREST DOMÁCÍHO VĚZENÍ PO NOVELE Č. 330/2011 SB.	21
4 DOMÁCÍ VĚZENÍ – ZAHRANIČNÍ ZKUŠENOSTI	23
4.1 AMERICKÝ MODEL.....	23
4.2 EVROPSKÝ MODEL.....	23
4.3 ELEKTRONICKÉ MONITOROVÁNÍ V NORSKU	25
5 PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA.....	27
5.1 PROBACE A MEDIACE.....	27
5.2 STŘEDISKA PMS	27
5.2.1 Úředník PMS.....	28
5.2.2 Asistent PMS.....	28
5.3 PMS JAKO NÁSTROJ ALTERNATIVNÍHO SANKCIONOVÁNÍ.....	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
6 PROJEKT VÝZKUMU	31
6.1 MAPOVÁNÍ.....	32
6.2 CÍLE PRÁCE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	32
6.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	33
6.4 METODY VÝZKUMU.....	33
6.5 METODY ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT	34
6.6 METODY ANALÝZY DAT	35
7 VLASTNÍ VÝZKUM.....	36

7.1	OSNOVA POLOSTRUKTOROVANÉHO ROZHOVORU	36
7.1.1	Jednotlivé bloky tématických otázek	36
7.1.2	Otázky – osnova polostrukturovaného rozhovoru s PP	37
7.2	ZJIŠTĚNÁ DATA A JEJICH ANALÝZA	39
7.2.1	Obecné informace o PP	39
7.2.2	Informace za středisko.....	40
7.2.3	Personální a materiálně technické zabezpečení.....	41
7.2.4	Problémy při dohledu	43
7.2.5	Změna legislativy	45
7.2.6	Vztahy PP a odsouzeného, rodinných příslušníků, úloha PP	48
7.2.7	Doplňující informace PP	51
7.3	ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY	54
	ZÁVĚR	62
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	68
	SEZNAM TABULEK.....	69
	SEZNAM PŘÍLOH.....	70

ÚVOD

V České republice již mnoho let k potrestání za spáchané přečiny využívají soudy alternativní tresty. U některých z nich, např. u trestu obecně prospěšných prací je již zaznamenáno hodně zkušeností a byly také předmětem mnoha výzkumů. Alternativní trest domácího vězení je v našem právním systému zakotven zatím pouze krátkou dobu, ale mne a předpokládám, že i mnoho dalších lidí by jistě zajímaly první zkušenosti a problematika spojená s výkonem tohoto alternativního trestu. V oblasti probace a mediace se sice profesně nepohybují, ale to může být (dle mého názoru) pro výzkum přínosem, protože jako laik nejsem zatížena a ovlivněna osobní zkušeností žádného z účastníků. Z pohledu studentky studijního oboru Sociální pedagogika mne zajímá, zda působení probačních pracovníků na odsouzené k trestu domácího vězení a výkon trestu v domácím prostředí nabízí větší možnosti k resocializaci a sociálnímu začlenění odsouzených. Nepřehlédnutelná je jistě také stále diskutovaná přeplněnost našich věznic a vkládání nadějí právě do trestu domácího vězení, jako alespoň částečného řešení situace a v neposlední řadě různorodost názorů odborné i laické veřejnosti na stále chybějící elektronický zabezpečovací systém, který by měl v budoucnu zajistit spolehlivou kontrolu dodržování trestu domácího vězení.

Cílem mé práce, která má název Problematika alternativního trestu domácího vězení - zkušenosti probačních pracovníků, je zjištění praktických zkušeností samotných probačních pracovníků a jejich názory, klady a zápory v rámci této problematiky. Teoretická část je věnována vymezení některých důležitých pojmů, v krátkosti představuje Probační a mediální službu, její náplň činnosti a také profesní nároky na probační úředníky. V této části je také stručný přehled aktuálních alternativních trestů využívaných v České republice a podrobnější představení alternativního trestu domácího vězení z pohledu legislativy. Krátká informace se věnuje i některým zkušenostem s tímto druhem trestu v zahraničí. Praktická část je tvořena kvalitativním výzkumem, analýzami výpovědí probačních pracovníků, kteří se v rámci svých pracovních povinností již s trestem domácího vězení v praxi setkali. Závěrečná část práce shrnuje a komentuje zjištění a dává nahlédnout na zkoumanou problematiku i v oblastech, které projekt výzkumu nepředpokládal.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TREST, ALTERNATIVNÍ TREST

Na úvod své práce považuji za důležité vymezení některých základních pojmů. Termín *trest* se v té nejobecnější poloze objevuje v nejrůznějších stránkách lidského života, v každodenních situacích – rodiče trestají své děti, žáci jsou trestáni ve škole, tresty – sankce jsou uplatňovány v zaměstnání, nevhodné chování je sankcionováno společenským odsouzením (Lata, 2007, s. 6). Pro účely této práce je však na místě věnovat se spíše *trestu ukládanému v rámci trestního práva*.

1.1 Trest

Historický vývoj trestu a trestání ukazuje, že v období starověku a feudalismu byl trest spojen hlavně s filozofií odplaty a odstrašení, tedy podle zásady „oko za oko, zub za zub“. Až v době osvícenství se ozývají první požadavky na humanizaci trestu a trestání, objevuje se kritika nepřiměřenosti trestů, začíná být prosazována zásada proporcionality mezi trestem a trestným činem a také nutnost výchovné funkce trestu. (Černíková, 2008, s. 30 – 34)

Definicí trestu je v odborné literatuře hned několik a pocházejí například od významných právních teoretiků H.L.A. Harta, N. Wolкера nebo J. Rawlse, kteří se zabývají právě tresty ukládanými v rámci trestního práva (Lata, 2007, s. 6). Rawls říká, že „*osobě je uložen trest tím, že je legálně zbavena některého práva, která patří mezi obvyklá práva občana, neboť porušila právní normu, jejíž porušení je konstatováno v zákonně provedeném řízení, zbavení práva je vykonáno příslušným státním orgánem a jak přestupek, tak sankce jsou stanoveny právním řádem, a to v době spáchání přestupku.*“ (Rawls, 1988 cit. podle Lata, 2007, s. 6).

Jiné, obsahově velmi podobné, pojmové vymezení bere *trest* „*jako opatření státního donucení, ukládané jménem státu k tomu povolanými soudy v trestním řízení, jímž se působí určitá újma za spáchaný trestný čin jeho pachatele a které vyslovuje společenské odsouzení trestného činu a jeho pachatele*“ (Novotný, 1997 cit. podle Černíková, 2008, s. 24).

V našem trestním právu jsou tresty charakterizovány jako specifické, zákonem stanovené a státem vynutitelné následky spáchaného trestného činu, které ukládají soudy v trestním řízení a které obsahují negativní hodnocení trestného činu a jeho pachatele a působí mu určitou újmu, jejímž prostřednictvím se sleduje splnění účelu trestu. České trestní právo má dodržovat zásady humanismu, zákonnost trestu, jeho individualizaci, personálnost a pro-

porcionalitu, což má vyústit ve spravedlivý trest. Takové zásady pak mají být také uplatněny při ukládání alternativních trestů k trestu odnětí svobody. (Sotolář, Púry a Šámal, 2000, s. 273)

1.2 Alternativní trest

Alternativou obecně rozumíme volbu mezi dvěma a více způsoby řešení. V trestním právu pak vnímáme alternativu trestu jako možnost soudce uložit odsouzenému buďto trest odnětí svobody nebo naopak vybrat trest, který bude vykonán na svobodě. Uvedené rozhodování je v určité míře ovlivněno osobností soudce, který musí mít nejen výborné znalosti v oblasti práva, ale také z oblasti psychologie a sociologie. V literatuře můžeme objevit např. tuto čtyřbodovou definici alternativy v trestním právu:

- a) *„ Alternativa je volba trestu nespojeného s odnětím svobody. Je ukládán pachateli, který by jinak byl odsouzen k trestu odnětí svobody.*
- b) *Alternativa trestu odnětí svobody nesmí zahrnovat žádnou ztrátu svobody. Jinak by mohlo jít pouze o vylepšení trestu odnětí svobody, o jeho lepší a humánnější výkon.*
- c) *Pachatel musí být schopen vyhovět stanoveným podmínkám, což se týká zejména výše ukládaného peněžitého trestu.*
- d) *Délka trvání alternativní sankce musí být úměrná trestnému činu a délce odnětí svobody, který by jinak byl za trestný čin uložen.“* (Černíková, 2008, s. 188)

Sporným může být ovšem druhý bod definice, který odkazuje na to, že alternativa trestu odnětí svobody nesmí zahrnovat žádnou ztrátu osobní svobody, což v případě TDV jistě není na místě. Vhodnější se pro tyto účely, dle mého názoru, může potom zdát vymezení alternativního trestu podle Kalmoutha (1997), a to tak, že nejde o bezprostřední uvěznění, ale o určité omezení v podobě monitorování, kontroly pachatele na svobodě, uložení omezení atd. Autor dále navazuje důležité vyjádření, že v případě takového trestu nejde jen o postih, ale také o pozitivní působení a odborné vedení, kdy cílem má být vedení pachatele k pochopení následků, podnícení ke zmírnění nebo náhradě škody, k odstranění problémů jeho osobnosti a chování např. v podobě ochranného léčení. Podmínkou naplnění těchto závěrů je beze sporu aktivní spolupráce pachatele. Neméně významnou roli má společenství a systém institucí zajišťujících výkon takových sankcí. (Kalmouth, 1997 podle Černíková, 2008, s. 189)

2 ALTERNATIVNÍ SANKCE – ZÁKLADNÍ VÝCHODISKA

Následující kapitola se věnuje důvodům pro hledání nových možností v trestání, zmiňuje tzv. „krizi trestu odnětí svobody“, představuje restorativní justici a předkládá výčet pozitivních stránek alternativních trestů.

Druhou polovinu 20. století lze označit, mimo jiné, za období hledání nových forem spravedlnosti, které by minimálně doplnily tradiční postupy v trestním řízení. Nejvýznamnějším projevem těchto změn trestní politiky je vytvoření podmínek pro uplatnění alternativních způsobů řízení před soudem a využití alternativ k potrestání v trestních věcech. Alternativní řešení trestních věcí lze charakterizovat jako specifické postupy využívané alternativně oproti standardnímu trestnímu řízení a zvláštní formy reakce na trestnou činnost, které představují alternativu k tradičnímu trestu odnětí svobody. Mezi hlavní důvody, vedoucí k jejich celosvětovému rozšíření patří snaha individualizovat trestní postih, pozitivně motivovat pachatele k životu v souladu se zákonem, aktivně zapojit do řešení trestních věcí poškozené osoby, efektivně řešit přetížení soudů, vypořádat se s nedostatkem kapacity věznic, zlevnit trestní řízení, najít účinnou formu prevence kriminality a přitom všem zachovat věcnou správnost a spravedlnost soudního rozhodování. (Sotolář, Púry a Šámal, 2000, s. 3)

2.1 Krize trestu odnětí svobody

Nepodmíněný trest odnětí svobody má velmi pevné zakotvení v právním vědomí veřejnosti i v historii společnosti. Veřejnosti je srozumitelný a v praxi justice zaběhnutý již po dlouhou dobu jak z institucionálního, tak praktického hlediska, podpořený navíc bohatými praktickými zkušenostmi. (Rozum, Kotulan a Háková, 2005, s. 11)

Moderní trestní právo nemůže při vymezování účelu trestu rezignovat na snahu dosáhnout nápravy pachatele trestného činu, lišit se však mohou prostředky k dosažení tohoto cíle. Efektivita sankcionování pachatelů trestné činnosti byla dlouhodobě podrobována kritice a lze najít i názory, podle nichž trestní řízení v klasické podobě ani navazující sankce nejenže neplní zmiňovaný základní cíl, redukci kriminality, ale v jistém směru kriminalitu spíše produkují a posilují. (Ludwig, 1989 podle Ščerba, 2011, s. 20)

Problematická je přitom právě oblast tzv. *krátkodobých trestů odnětí svobody*, kde lze právem pochybovat, jestli odnětí svobody na velmi krátkou dobu (do jednoho roku) je jedinou možnou reakcí společnosti na spáchaný trestný čin (Karabec, Diblíková a Macháčková,

2000, s. 1). Za hlavní nedostatky krátkodobých TOS jsou považovány tyto aspekty: nedostatečný čas k převýchově pachatele, ale na druhou stranu dostatečný čas na působení škodlivých vlivů vězeňského prostředí; minimální odstrašující účinky; projev určité diskriminace v případě, že jsou ukládány osobám, kterým nemohl být uložen trest peněžitý pro zjevnou nedobytnost; ekonomické náklady a neúměrné zatížení kapacity vězeňských zařízení (Karabec, Diblíková a Macháčková, 2000, s. 4-5).

Současný trend v přístupu k trestání je ve znamení **3 D**: tzn. *dekriminalizace* drobných trestných činů, *depenalizace* – hledání účinných sankcí bez zásahu do svobodného života trestaného (např. peněžitý trest), obecně *diverze* (odklony) – alternativní způsoby v trestním řízení, které umožňují mimosoudní projednávání případu mezi pachatelem a obětí. (Černíková, 2008, s. 182-183)

Výše uvedené problémy souvisí hlavně s nízkým preventivním a resocializačním účinkem trestu odnětí svobody, který tvoří základ tradičního přístupu k sankcionování pachatelů trestných činů a v souvislosti s tím se někdy hovoří o *krizi trestu odnětí svobody*. Nízký resocializační účinek nepodmíněného trestu odnětí svobody (dále jen TOS) je spojen hlavně s následujícími faktory:

- vytržení odsouzeného z jeho přirozeného sociálního prostředí,
- pobyt odsouzeného ve výrazně kriminogenním prostředí,
- nepodmíněné odnětí svobody výrazně zvyšuje efekt stigmatizace,
- výkon TOS se realizuje v nepřirozeném a v mnohých ohledech škodlivém sociálním prostředí. (Ščerba, 2011, s. 20-21)

Novodobé přístupy ke krátkodobým TOS spočívají tedy zejména v tom, že jsou nahrazovány jinými tresty a opatřeními, přičemž tyto úpravy nejsou chápány pouze jako kroky humanizující justici, ale současně jako racionální způsob zacházení s pachateli. Alternativy nemají charakter charitativních opatření, ale stávají se integrální součástí sociální práce, která navazuje na trestní justici. Nezakrývaným a otevřeně uváděným motivem pro omezení krátkodobých TOS jsou ekonomické důvody a využívání trestů nespojených s TOS má pomoci uvolnění kapacit vězeňského systému pro izolaci pachatelů závažných trestných činů. (Karabec, Diblíková a Macháčková, 2000, s. 7)

2.2 Restorativní justice

Nové pojetí restorativní (obnovující) justice přistupuje k trestnému činu zcela odlišně než justice tradiční a vidí v něm hlavně *poškození jedné osoby jinou osobou* (sociální konflikt), nikoliv jen útok na stát (poškození veřejných zájmů). Východiska restorativní trestní spravedlnosti jsou založena na přesvědčení, že *jestliže má pachatel převzít skutečnou osobní* (a nejen formálně trestněprávní) *odpovědnost za to, co trestným činem způsobil, musí nejdříve plně rozumět svému jednání v jeho sociálních a individuálních souvislostech a uvědomit si z toho pramenící faktické* (nejen trestněprávní) *důsledky*. Konkrétně to znamená dospět k takovému způsobu odčinění trestného činu, který odpovídá potřebám poškozeného a nalézt perspektivu dlouhodobého společenského a pracovního uplatnění a možnost naplnění představy plnohodnotného života bez konfliktu se zákonem. Důležitou roli zde hraje vstřícnost a připravenost oběti a dotčeného okolí znovu mezi sebe přijmout pachatele trestného činu, jestliže způsobené škody napraví nebo alespoň částečně odčiní. Právě „šance“ zbavit se vlastním přičiněním nálepky „kriminálního“ dává restorativním strategiím takový rozměr, který chybí u formálních trestněprávních postupů. (Sotolář, Púry a Šámal, 2000, s. 12)

Výše uvedené v podstatě shrnuje Zehr (2003) ve svém výroku, že základní tezí restorativní justice je zaměření se na újmy vzniklé trestným činem a usilování o zohlednění potřeb poškozeného, podpora odpovědnosti pachatele za řešení vzniklé situace a zapojení poškozeného, pachatele i komunity do procesu řešení.

2.3 Alternativy k uvěznění

Negativní faktory nepodmíněného TOS jsou vážným problémem a ohrožením pro celý systém trestního práva. Jednou z možností jak této situaci čelit je právě využívat nové metody sankcionování pachatelů trestných činů, které představují alternativu k uvěznění. Kromě eliminace už zmiňovaných nepříznivých vlivů TOS mají alternativní tresty i další výhody: jde o ekonomicky výhodnější sankce a kompenzační výhoda umožňuje pachateli ponechanému na svobodě nahradit poškozenému způsobenou škodu. *Tresty vykonávané ve společenství*, jak se alternativní tresty někdy označují, nejsou považovány za alternativní ve smyslu jejich podřazenosti vězeňským trestům, ale jsou uznávány jako skutečný legitimní trest a možnost řešení trestních případů. V tomto ohledu by měl být „alternativou“ TOS,

který by měl být ukládán až tehdy, když není možné využít žádného trestu či opatření ambulantní povahy. U méně závažných trestných činů a speciálně u pachatelů mladistvých, lze předpokládat snadnější dosažení jejich nápravy a resocializace právě užitím prostředků alternativního sankcionování. Stát tím současně přebírá větší odpovědnost za nápravu pachatele a snaží se mu aktivně pomoci při jeho úsilí o resocializaci, např. zavedením některých prvků sociální práce s pachateli. (Ščerba, 2011, s. 21-22)

Z výše uvedeného pak lze vcelku dobře odvodit pozitiva alternativních sankcí:

- nejsou zpřetrhány sociální vazby delikventa se sociálním prostředím, ve kterém žije,
- podporují sociální sounáležitost (soužití v obci, komunitě) a odpovědné rozvíjení osobních vztahů,
- zohledňují osobnost jedince a jeho individuální vlastnosti, životní podmínky, potřeby, a to v jeho určité životní etapě,
- při jejich uložení se staví na pozitivní hodnotě sama sebe, na reflexi schopností, možností jedince, jeho aspiraci a etických hodnotách,
- vytvářejí příznivější klima pro řešení následků deliktu, pro vyrovnání se s obětí, přispění k odškodnění obětí, k redukci napětí mezi obětí a pachatelem,
- jsou výrazem depenalizace a humanizace trestního práva a ukládání sankcí,
- akceptují pedagogizaci výkonu sankcí (vlivem sociálního prostředí) a posilují pozitivní přístupy stimulace provinilce k převzetí zodpovědnosti za své jednání,
- jejich záměrem je oddálit zkušenost s vězeňským prostředím a tím předejít nežádoucím vlivům výkonu trestu odnětí svobody,
- přináší významné snížení nákladů v porovnání s náklady na výkon trestu odnětí svobody.

(Černíková, 2008, s. 184)

3 ALTERNATIVNÍ TRESTY V ČR

Kapitola, která následuje nyní, se již zaměřuje konkrétně na alternativní tresty tak, jak jsou využívány v České republice. Nabízí jedno ze zveřejněných dělení alternativních trestů, které jsou zde nejprve vymezeny v širším a užším pojetí. Důležitá část kapitoly je věnována právní úpravě trestu domácího vězení a závěrečná podkapitola upozorňuje na změny v rámci nedávné novely zákona.

Alternativní tresty lze v *širším pojetí* vymezit tak, že jde o všechny tresty nespojené s odnětím svobody. Při tomto vymezení by potom do skupiny alternativních trestů spadaly (v rámci českého trestního práva) všechny druhy trestů, které jsou uvedeny v ustanovení § 52 trestního zákoníku (dále jen TZ), s výjimkou nepodmíněného trestu odnětí svobody.

V *užším pojetí* můžeme alternativní tresty vymezovat pomocí jejich hlavního účelu, a tím je náhrada za nepodmíněný trest odnětí svobody. Při tomto pojetí by pak v rámci českého trestního práva do kategorie alternativních trestů spadaly pouze trest domácího vězení, trest obecně prospěšných prací, peněžitý trest a podmíněné odsouzení. Tyto čtyři uvedené tresty jsou neslučitelné s nepodmíněným trestem odnětí svobody (u peněžitého trestu pouze z části) a nemožnost uložit je vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody podtrhuje jejich alternativní povahu. Za pátý trest vykazující znaky alternativního trestu v užším smyslu lze považovat trestní opatření, kterým je peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu, dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. (Ščerba, 2011, s. 31)

3.1 Alternativní tresty v užším pojetí

- Domácí vězení
- Obecně prospěšné práce
- Peněžitý trest
- Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody
- Podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody s dohledem

3.2 Alternativní tresty v širším pojetí

- Propadnutí majetku

- Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- Zákaz činnosti
- Zákaz pobytu
- Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
- Ztráta titulů nebo vyznamenání
- Ztráta vojenské hodnosti
- Vyhoštění

(zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník; Ščerba, 2011, s. 31)

3.3 Domácí vězení

Jedná se o nový alternativní trest, který byl do systému sankcí v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen TZ) doplněn od 1.1.2010. Od 1.12.2011 je účinná novela zákona, schválená pod č. 330/2011 Sb.

Účelem tohoto trestu je zachování pozitivních rodinných a pracovních vazeb odsouzeného a jistě také dosažení značné ekonomické úspory finančních prostředků vynakládaných na výkon nepodmíněného TOS ve věznicích.

Soud může uložit trest domácího vězení (dále jen TDV) až na dva roky, odsuzuje-li pachatele přečinu, jestliže:

- vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to případně i vedle jiného trestu, a
- pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost. (§ 60, odst. 1, TZ)

Trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se po dobu výkonu tohoto trestu v určeném obydlí nebo jeho části v soudem stanoveném časovém období, nebrání-li mu v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení v důsledku jeho onemocnění nebo úrazu (§ 60, odst. 3, TZ).

Soud stanoví časové období, ve kterém je odsouzený povinen se zdržovat v určeném obydlí nebo jeho části, v pracovních dnech, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna s přihlédnutím zejména k jeho pracovní době a k času potřebnému k cestě do zaměstnání, k péči o nezletilé děti a k vyřizování nutných osobních a rodinných záležitostí, aby při zajištění všech nezbytných potřeb odsouzeného a jeho rodiny ho přiměřeně postihl na svobodě. Soud může odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna. (§ 60, odst. 4, TZ)

Právní úprava užívaná do listopadu 2011 více taxativně vymezovala dobu povinnosti odsouzeného zdržovat se v určeném obydlí. Pokud soud nestanovil v rozsudku jinak, jednalo se o dobu od 20.00 hodin do 05.00 hodin, soud opět mohl povolit výjimky nebo stanovit dobu rozdílně.

TDV lze uložit osobám odsouzeným za *přečiny*, tzn. nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, za něž TZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let (§ 14, odst. 2, TZ). U mladistvých jsou protiprávní jednání označena jednotným termínem *provinění* a trestní *opatření* domácího vězení se bude vztahovat na pachatele nedbalostních provinění nebo úmyslných provinění s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

K posílení působení trestu může soud dále uložit pachateli na dobu výkonu TDV přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti (uvedené v § 48, odst. 4 TZ) směřující k tomu, aby vedl řádný život (např. podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy, léčení závislosti na návykových látkách, zdržet se hazardních her nebo návštěv nevhodného prostředí či styku s určitými osobami, požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek apod.) a zpravidla mu uloží, aby podle svých sil nahradil škodu, kterou trestným činem způsobil. U mladistvých pachatelů může navíc soud uložit některá výchovná opatření, uvedená v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže. (§ 60, odst. 4 a 5, TZ)

Pro případ, že by byl TDV mařen stanovila původní právní úprava platná do listopadu 2011 *náhradní* trest odnětí svobody až na jeden rok. Novela TZ zavádí *přeměnu* TDV.

Jestliže se pachatel v době od odsouzení do skončení výkonu trestu domácího vězení vyhýbá nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu TDV, jinak maří výkon tohoto trestu nebo zaviněně nevykonává ve stanovené době uložený trest, může soud přeměnit, a to i během doby stanovené pro jeho výkon, TDV nebo jeho zbytek

v TOS a rozhodnout zároveň o způsobu jeho výkonu. Přitom každý i jen započatý jeden den nevykonaného TDV se počítá za jeden den odnětí svobody. (§ 61, TZ)

3.4 Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb.

Na tomto místě bych se ještě jednou ráda zastavila u problematiky, kterou velmi fundovaně přibližuje a komentuje JUDr. Filip Ščerba, Ph.D. v odborném časopise *Trestněprávní revue*, ze dne 16. ledna 2012.

Hned v úvodu vyslovuje autor svůj názor, že *„tak brzká novelizace nového druhu alternativního trestu je poměrně diskutabilní, a to s ohledem na minimální dosavadní zkušenosti s aplikací tohoto trestu“* (Ščerba, 2012, s. 1).

Ščerba dále využívá srovnání počtu uložených trestů OPP v roce 1997, tedy v období druhého roku, kdy soudy mohly ukládat tento trest – 1600 případů s počtem TDV k 31.12.2011 – 366 případů a ze srovnání usuzuje, že počet uložených trestů OPP ukazuje, že se nový druh alternativního trestu nemusí v praxi soudů prosazovat až tak obtížně. Náznačuje dále, že příčiny nízkého počtu ukládaných TDV nevidí primárně v právní úpravě tohoto trestu, ale právě v nemožnosti využívat při jeho kontrole elektronického monitoringu. Upozorňuje na skutečnost, že TDV má zajišťovat alternativu k TOS, ale tuto funkci nemůže plnit, když kontrola jeho dodržování je nedůsledná. Autor článku se dále vyjadřuje ke konkrétním změnám platným od 1.12.2011 a píše, že původní vymezení doby, po kterou se měl odsouzený v době od 20.00 do 05.00 hodin ve všední dny a ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den zdržovat v určeném obydlí, označila důvodová zpráva odůvodňující změnu za příliš návodnou pro soudní rozhodování a přestože i před úpravou měl soud možnost vymežit tuto dobu odlišně, využíval ji velmi málo. Nyní má tedy soudce povinnost v každém jednotlivém případě vymežit dobu, v níž se odsouzený musí zdržovat doma. S tím ale přichází nový problém - oproti původnímu znění, kdy v případě zachování taxativního vymezení zůstával odsouzený minimálně 9 hodin v pracovní den v domácím vězení, novela toto vymezení nekonkretizuje vůbec a tím zvyšuje značnou neurčitost tohoto trestu. Bylo by podle něj užitečné, kdyby zákon určoval hranice, v nichž by se měla pohybovat pachatelova povinnost zdržovat se v určeném obydlí. Pozitivně hodnotí Ščerba přesné stanovení kritérií určujících rozsah TDV – pracovní doba pachatele, čas potřebný na dopravu do zaměstnání, péče o nezletilé děti, což jsou faktory, které by měly být zohledňovány a jejich výslovné vyjádření v zákoně nemůže být podle autora na škodu. Určité potíže

však podle něj může činit další kritérium – vyřizování nutných osobních a rodinných záležitostí. Také nově zavedenou přeměnu TDV na TOS místo původního náhradního TOS považuje autor článku za systém, který nevytváří na odsouzeného dostatečný tlak, aby respektoval povinnosti spojené s domácím vězením. Kritizuje také, že úspěšný výkon TDV není podmíněn samotným vedením řádného života, což bylo vytýkáno již původní právní úpravě a v novele se opět neobjevuje. Naopak kladně přijímá možnost přeměny jiného alternativního trestu – OPP ne vždy nutně na TOS, ale i na TDV, i když i zde naráží na absurdnost dalšího postupu v případě, že takový odsouzený TDV poruší a nakonec mu bude muset být trest přeměněn na TOS. Některé z provedených změn označuje Ščerba za prvoplánové a nepromyšlené ve snaze omezovat počet uvězněných osob, respektive osob vykonávajících krátkodobé tresty odnětí svobody. Upozorňuje na ohrožení autority alternativních trestů, což může být příliš vysoké riziko na cestě k dosažení omezení uvěznění pachatelů trestných činů. Přijetí novely právní úpravy vyžaduje podle něj okamžité provedení novely další. (Ščerba, 2012, s. 1-5)

4 DOMÁCÍ VĚZENÍ – ZAHRANIČNÍ ZKUŠENOSTI

Cesta k současné právní úpravě TDV v ČR byla dlouhá a na ní se její tvůrci snažili vycházet také ze zahraničních zkušeností. Ministerstvo spravedlnosti ČR uvádí přehled zahraničních zkušeností také na svých oficiálních webových stránkách. Na oficiálních webových stránkách PMS ČR zase můžeme najít informace o studijních cestách do Norska v květnu a červnu roku 2010, kde byly mimo jiné konzultovány také zkušenosti se zaváděním elektronického monitoringu.

Následující kapitola je stručným přehledem některých zahraničních zkušeností a v závěru předkládá několik zajímavostí ze společného projektu PMS v ČR a jejich kolegů v Norsku.

4.1 Americký model

První moderní pojetí trestu domácího vězení se začalo užívat v USA během 80. let. V popředí ale nestála snaha o nápravu pachatele, důraz se kladl spíše na jeho potrestání a omezení. V roce 1986 se v USA začalo při kontrole odsouzených užívat elektronického sledování a počet elektronicky monitorovaných osob vzrostl o několik tisíc. V USA a *Kanadě* je hodně uplatňován tzv. *back-end* typ domácího vězení, kdy se odsouzený podrobuje domácímu vězení po odpykání TOS. Vychází se zde z předpokladu, že takové opatření snižuje pravděpodobnost opětovného spáchání trestných činů nebo se alespoň prodlužuje interval mezi propuštěním z výkonu trestu a opětovným páchaním trestné činnosti. (Ministerstvo spravedlnosti ČR – Zkušenosti ze zahraničí, 2011 [online])

4.2 Evropský model

V Evropě začalo být elektronicky monitorované domácí vězení zaváděno o více než deset let později a evropský přístup se od výše zmíněného amerického v podstatných rysech liší. Jedná se především o větší důraz na nápravnou funkci trestu, který je spojován s rehabilitačními programy, zaměřenými na osobnost pachatele. Ze zemí Evropské unie (dále EU) se domácí vězení spojené s elektronickým sledováním uplatňuje v určité formě ve Velké Británii, Francii, Belgii, Nizozemí a Švédsku.

V *Anglii* a *Walesu* bylo domácí vězení zavedeno jako samostatný trest již v roce 1991. Od roku 1999 se uplatňuje *back-end* model, a to v podobě domácí vazby, kdy osoby, které si odpykávají TOS v trvání do 4 let, mohou být na určitou dobu (maximálně 2 měsíce) před

propuštěním umístěny do domácího vězení a podrobeny elektronické kontrole. V Británii je dále užíván soudní zákaz vycházení, s maximální délkou trestu *6 měsíců*, kdy odsouzená osoba starší 16 let je podrobena zákazu vycházení až na 12 hodin denně, až sedm dní v týdnu. Soudní zákaz vycházení lze v Británii užít i jako alternativu k vyšetřovací vazbě nebo místo záruky v podobě kauce.

Ve **Francii** má elektronicky monitorované domácí vězení charakter alternativy k nepodmíněnému TOS. Osoba může v domácím vězení strávit maximálně *4 měsíce*.

Ve **Švédsku** byl zaveden *back-end* typ elektronické kontroly, umožňující nahrazovat krátké tresty do *tří měsíců* odnětí svobody. K uložení domácího vězení je nutný nejen souhlas odsouzeného, ale i dospělých příslušníků jeho domácnosti.

Pozornost zasluhuje také model užívaný od roku 2000 v **Nizozemí**, spojený s intenzivní péčí o nápravu pachatele. Domácí vězení je zde součástí širšího rehabilitačního programu odsouzeného, který má být podmíněně propuštěn z TOS. Podobně jako ve Švédsku je vyžadován souhlas odsouzeného i členů jeho domácnosti. Délka trvání domácího vězení se pohybuje v rozmezí *12 až 16 týdnů*.

Velmi zajímavé zkušenosti jsou také z **Německa** a **Švýcarska**. V obou zemích probíhají experimenty s elektronicky monitorovaným domácím vězením u omezeného počtu osob. Právě např. v Německu probíhala poměrně bouřlivá diskuse o etické stránce elektronického monitorování. (Ministerstvo spravedlnosti ČR – Zkušenosti ze zahraničí, 2011 [online])

Z výše uvedeného vyplývá, že ve většině evropských zemí, které využívají domácí vězení spolu s elektronickým monitoringem, *se tento institut uplatňuje nikoli jako alternativní trest, ale v rámci podmíněného propuštění z výkonu TOS* (Ščerba, 2011, s. 308). Nepřehlédnutelné jsou také poměrně krátké lhůty, které lze u tohoto opatření v zahraničí ukládat.

Změny v přístupu k trestání a zavádění nových trestů a jejich praktické využití v praxi nejsou jistě jednoduchou záležitostí. Většina nových alternativních trestů se většinou po určitou dobu v řadě zemí ověřovala experimentálně a teprve potom byly začleněny do trestních kodexů. Alternativy v trestání se zpočátku prosazovaly obtížně, protože ne všichni odborníci teorie i praxe je považují za efektivní. (Osmančík, 1996, s. 7) Svou roli každopádně mnohdy sehrává také odmítavý postoj laické veřejnosti.

4.3 Elektronické monitorování v Norsku

V době od 1. 11. 2009 do 30. 11. 2010 byl uskutečněn společný projekt PMS ČR a Correctional Service of Norway Staff Academy (Probační a vězeňské služby Norska), který se věnoval specifickému vzdělávání pracovníků. Projekt byl zaměřen na nejrůznější školení, ale také na výměnné zahraniční studijní cesty. Zástupci PMS ČR navštívili Norsko v květnu 2010 a následně v červnu roku 2010 a mohli, mimo jiné, v praxi shlédnout fungování elektronického monitoringu. V listopadu 2010 se v Praze uskutečnila závěrečná konference pod názvem Trestní spravedlnost – skandinávská inspirace. Systém Probační služby Norska se zaměřením na témata podmíněného propuštění a elektronického monitoringu představil ve své prezentaci Gerhard Ploeg, senior adviser Probační a vězeňské služby Norska a viceprezident Evropské organizace probačních center. (PMS – PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR – mezinárodní spolupráce, 2012 [online])

Vzhledem k tomu, že na oficiálních webových stránkách se podrobnější informace k této prezentaci neobjevují, oslovila jsem metodika TDV z ředitelství PMS ČR v Praze a požádala ho o poskytnutí alespoň stručné informace k představeným zkušenostech s elektronickým monitoringem v Norsku. Byla mi zaslána prezentace pana Ploega, ze které si nyní dovoluji uvést alespoň některé zajímavosti.

V Norsku je od září 2008 testován systém elektronického monitoringu v rámci „podmínečného propuštění z vězení“. Do projektu bylo v prvních dvou letech zapojeno 6 regionálních kanceláří (z 18 krajů v zemi) a bylo vybaveno Centrum kontroly, které umožňovalo sledovat zatím maximálně 150 vězňů současně. Podmínečné propuštění z vězení může být použito po odpykání dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody, na posledních šedesát dní trestu. Tato možnost ovšem není pro všechny odsouzené. Nelze jí využít u násilných a sexuálních zločinů. Cílovou skupinou jsou naopak „prvotrestaní“ a mladí odsouzení.

Obecné podmínky pro využití této možnosti jsou vhodné ubytování, souhlas ostatních osob v bydlíšti ve věku nad 18 let, vhodné zaměstnání (15 až 40 hodin týdně), žádná tolerance pro drogy a alkohol.

Monitorování je prováděno pomocí *rádiových frekvencí* a to pouze v místě bydlíště, není přípustné žádné monitorování mimo tuto zónu. Vážné porušení zákazu vycházení znamená cestu zpět do vězení.

V prvních dvou letech bylo monitorování využito celkem ve 3000 případech, 1500 případů bylo dokončeno, 64 případů skončilo rozhodnutím o zrušení (4,1%). Kolegové z Norska mají potřebu tato čísla dále zvyšovat, protože zatím tvoří pouze 15% ze všech uvězněných. Jejich představa je rozšířit kapacitu monitorovaných na 400 – 500 domácích vězňů současně. Je předpoklad, že po případném rozšíření by mohl systém přinést i finanční úspory.

5 PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA

S alternativními tresty v ČR je neodmyslitelně spjat vznik instituce, která zajišťuje jejich výkon. V následující kapitole tedy pohovořím o vzniku této instituce, zmíním legislativní ukotvení, náplň činnosti a představím kvalifikační požadavky na pracovníky této organizace.

Probační a mediační služba (dále jen PMS) byla zřízena zákonem č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, s účinností od 1. ledna 2001. Úkolem PMS je provádění úkonů *probace a mediace* ve věcech projednávaných v trestním řízení (§ 1).

Hlavním důvodem vytvoření PMS byla snaha o asistenci trestní justici při zavádění nové trestní politiky v oblasti sankcí vykonávaných na svobodě a přispět tím i ke snížení počtu uvězněných osob. V rámci uvedeného má pak tento orgán předcházet kriminalitě, omezovat rizika její recidivy, motivovat pachatele k nápravě škod, které způsobili a vést je k zodpovědnému životu, a v neposlední řadě také zohledňovat při řešení trestné činnosti potřeby a zájmy obětí. (Rozum, 2003 podle Ščerba, 2011, s. 352)

5.1 Probace a mediace

Probaci se podle zákona o Probační a mediační službě rozumí organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, *kontrola výkonu trestů nespojených s odnětím svobody*, včetně uložených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, dále individuální pomoc obviněnému a působení na něj, aby vedl řádný život, vyhověl soudem nebo státním zástupcem uloženým podmínkám, a tím došlo k obnově narušených právních i společenských vztahů (§ 2).

Mediací se rozumí mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením (§ 3).

5.2 Střediska PMS

Úkoly PMS ve vztahu k soudům, státním zastupitelstvím a orgánům Policie České republiky zajišťují střediska, většinou v sídlech okresních soudů (§ 3, odst. 2). Střediska se mohou vnitřně členit na oddělení, a to zejména k zajištění specializované odborné činnosti *úřední-*

ků a asistentů střediska (PMS – PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR - Statut PMS ČR, 2008 [online]).

5.2.1 Úředník PMS

Úředník PMS musí mít v souladu se zákonem o Probační a mediační službě vysokoškolské vzdělání v oblasti společenskovední, získané ukončením studia v magisterském studijním programu (§ 6, odst. 2). Dále je povinen absolvovat kvalifikační vzdělávací program, který zahrnuje teoretickou i praktickou přípravu v oblasti práva, společenských disciplín, sociální práce a komunikačních dovedností. Po absolvování kurzu musí složit odbornou zkoušku. Vzdělávání úředníků pokračuje i dále, a to účastí na odborných seminářích a kurzech, určených k udržování a prohlubování znalostí. (PMS – PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR - Statut PMS ČR, 2008 [online])

5.2.2 Asistent PMS

Asistentem PMS se může podle zákona o Probační a mediační službě stát osoba starší 21 let, která získala středoškolské vzdělání v oblasti společenskovední (§ 6, odst. 3). Další vzdělávání asistentů pak zahrnuje specializační kurz, který se opět skládá z teoretické a praktické přípravy z oblasti práva, společenských disciplín, sociální práce a komunikačních dovedností. Kurz je zakončen ověřením získaných znalostí. Asistenti mohou v rámci dalšího vzdělávání získat užší specializaci. (PMS – PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR - Statut PMS ČR, 2008 [online])

5.3 PMS jako nástroj alternativního sankcionování

Probace a mediace jsou zvláštními prvky sociální práce, kterou v rámci systému trestní justice nejsou schopny vykonávat tradiční orgány činné v trestním řízení, protože ty se primárně musejí zabývat samotným odhalováním a stíháním trestné činnosti. Musel tedy vzniknout speciální orgán, který se podílí na výkonu a efektivitě alternativních sankcí. PMS se má v systému moderní justice podílet také na přípravě ukládání a výběru vhodných případů pro aplikaci alternativních opatření. Svoji činností má přispívat k tomu, aby alternativní způsoby sankcionování nebyly využívány v nevhodných případech a v neposlední řadě představuje PMS jakousi záruku toho, že alternativní tresty a restorativní justice nebudou negativně vnímány ze strany širší veřejnosti. Je zřejmé, že PMS představuje jeden

z nejdůležitějších nástrojů při prosazování a uplatňování moderního přístupu k sankcionování trestné činnosti založeného na modelu restorativní justice. (Ščerba, 2011, s. 27)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 PROJEKT VÝZKUMU

Motto: „Dobrý badatel je člověk, který vchází do knihovny a nemá nejmenší ponětí o tématu své práce, a pak z ní vychází a je mu do značné míry jasno“. (Umberto Eco)

Jak jsem předeslala již v úvodu své práce, zaujala mne problematika alternativního trestu domácího vězení. Prvotním podnětem k přemýšlení o tomto tématu pro mne bylo shlédnutí amerického filmu *Disturbia* (2007), který mne nezaujal ani tak svojí dějovou linkou, ale spíš právě ukázkou řešení trestu domácího vězení v zahraničí. Ve filmu byl trestán nezletilý hoch, k jeho dohledu bylo využíváno elektronické sledovací zařízení (na kotníku nohy), které mu umožňovalo pohyb po domě a v prostoru nejbližšího, přesně vymezeného prostoru kolem domu (zahrada) a pokud se vzdálil mimo tento prostor, způsobil okamžitě hlášení na centrále policie, která reagovala výjezdem na místo bydliště chlapce, aby zjistila, co se stalo. První porušení bylo řešeno dohodou, další již řešil soud (vše za přítomnosti zákonného zástupce a kurátora). Pokud si dobře pamatuji, žádný probační pracovník se ve filmu nevyskytoval.

Po odvysílání filmu se mi začaly stále více vynořovat myšlenky o tom, jak je to vlastně s trestem domácího vězení u nás, jak jej vnímají samotní odsouzení, jak se k němu staví odborná i laická veřejnost. Právě názory na TDV, které jsem slýchala ve svém okolí, byly dalším podnětem, abych se danou problematikou začala podrobněji zabývat. Mojí ideální (dnes vím, že naivní) představou zpočátku bylo získat informace hlavně od samotných odsouzených k TDV, další fáze úvah se pohybovala ve srovnání názorů odborníků (soudců, státních zástupců a probačních pracovníků) s názory odsouzených k TDV a laickou veřejností. Tento druh výzkumu by jistě proveditelný byl, ale pro svůj rozsah a mé téměř žádné zkušenosti s výzkumem jsem jej odložila snad na pozdější dobu. Nakonec jsem se tedy rozhodla zaměřit svůj výzkum na názory těch, kdo přijdou do kontaktu s odsouzenými k TDV nejvíce a nejbližší – probačních pracovníků.

Také mé rozhodnutí o volbě typu výzkumu nebylo jednoduché. Nabízela se možnost využít jak kvantitativní, tak výzkum kombinovaný nebo kvalitativní. Vzhledem ke zjištěnému počtu probačních pracovníků, kteří se TDV zabývají a již s ním mají konkrétní zkušenost jsem se nakonec rozhodla pro *výzkum kvalitativní*, který by měl zajistit nejlepší vhled do zkoumané problematiky.

6.1 Mapování

V rámci tzv. *mapování* jsem se snažila získat o problematice TDV, co nejvíce informací a zorientovat se v uvedené oblasti. V září 2011 jsem kontaktovala jednotlivá pracoviště, 13 středisek PMS v Jihomoravském soudním kraji, abych zjistila, zda již mají osobní zkušenost s odsouzenými k TDV a jestli by byli ochotní na výzkumu spolupracovat. Odpověď jsem obdržela z 10 středisek, z toho 3 střediska v té době ještě zkušenost s TDV neměla, 7 středisek již TDV v praxi poznalo a jejich pracovníci byli předběžně ochotni se o své zkušenosti podělit. V odpovědích se však projevila velká časová vytíženost probačních pracovníků a jejich prosba, aby se zjišťování informací odehrávalo nejlépe formou dotazníků. V rámci přípravy jsem také osobně navštívila jedno středisko PMS, abych konzultovala mnou nastudované informace o TDV a zjistila některé další, které mi měly pomoci při tvorbě dotazů.

6.2 Cíle práce a výzkumné otázky

Po prostudování dostupné odborné literatury, článků a dalších podkladů jsem formulovala cíle a výzkumné otázky. Cílem výzkumu mělo být **zjištění dosavadních praktických zkušeností probačních pracovníků z přípravné fáze před uložením TDV a samotného výkonu dohledu nad odsouzenými k TDV.**

Jako dílčí cíle práce jsem si stanovila zjistit:

- *názory probačních pracovníků na personální a materiální zajištění středisek PMS*
- *problémy probačních pracovníků při dohledu u TDV*
- *náhled probačních pracovníků na právní úpravu TDV*
- *vlastní vnímání své pozice v procesu ukládání a dohledu nad výkonem TDV samotnými probačními pracovníky*

Výzkumné otázky byly následně formulovány takto:

1. Je z pohledu PP současné organizační, personální a materiální zajištění středisek dostatečné k zabezpečení všech uložených úkolů při předpokládaném zvýšeném počtu ukládaných TDV?

2. S jakými problémy se PP setkávají při praktickém výkonu dohledu nad odsouzenými k TDV?
3. Domnívají se PP, že by na základě dosavadních praktických zkušeností mělo dojít k nějakým podnětům na změnu legislativy?
4. Jak vnímají PP svoji úlohu v procesu ukládání a dohledu nad výkonem TDV?

6.3 Výzkumný soubor

Výzkumným souborem se stali probační pracovníci středisek PMS Jihomoravského soudního kraje, kteří již mají zkušenost s dohledem nad odsouzenými k TDV. V rámci mapování bylo zjištěno, že zkušenost s TDV již má v Jihomoravském soudním kraji celkem 7 středisek. Osloveno bylo 5 středisek, která byla volena s ohledem na počet pracovníků (velikost) střediska. Ke spolupráci nakonec dali souhlas pracovníci 4 středisek PMS. Počet respondentů byl stanoven na minimálně 5 dotazovaných. Tento počet byl dodržen s tím, že z jednoho střediska se rozhovoru zúčastnili dva probační pracovníci. Respondenti byli oslovováni prostřednictvím vedoucích středisek, a to elektronicky. Další podrobnosti k osobnímu setkání byly domlouvány telefonicky. Kontakty byly získány ze seznamu zveřejněného na oficiálních webových stránkách PMS. Záměrně byla oslovována ta střediska, která v rámci prvotních kontaktů uvedla zkušenosti s TDV a ochotu ke spolupráci na výzkumu – viz 6.1.

Střediska Jihomoravského soudního kraje jsem volila záměrně vzhledem k místu svého bydliště a předpokládané časové náročnosti k provedení zvoleného kvalitativního výzkumu.

6.4 Metody výzkumu

Zmiňovaný kvalitativní výzkum využívá obvykle *induktivní přístup*, kdy na základě shromážděných faktů a získaných údajů formuluje předběžné závěry. V tříděných a neustále přehodnocovaných materiálech hledá výzkumník řešení problému již při získávání dat v terénu. Pokud výzkumník dospěje k tzv. *teoretické saturaci*, tzn. když vyhodnocování materiálu a jeho další sběr již nepřináší nic nového, bývá výzkum ukončen. (Reichl, 2009)

V rámci výzkumu bylo využíváno jednak *analýzy dokumentů*, pojímané v širším pojetí – tzn. analýzy jakéhokoli materiálu, který je zdrojem informací relevantních cílům studie.

Do tohoto pojetí tedy lze počítat v podstatě jakýkoli materiál fixující data – text, přepis rozhovoru atd. (Miovský, 2006, s. 98). Hlavní metodou pak byl jistě *polostrukturovaný rozhovor* vedený s každým z respondentů výzkumného souboru. Rozhovor patří mezi obtížné, ale současně nejvýhodnější metody pro získávání kvalitativních dat. Při jeho zvládnutí nejde jen o získání informací, ale také o schopnost pozorovat (Miovský, 2006, s. 155). Polostrukturovaný rozhovor vyžaduje náročnější technickou přípravu, kdy je vytvářeno jakési schéma, které je pro tazatele závazné. Je tedy definováno tzv. *jádro rozhovoru*, tj. minimum otázek a témat, které má tazatel za povinnost probrat. Na toto jádro se potom nabalují doplňující témata a otázky, které se tazateli zdají smysluplné a vhodně rozšiřují původní zadání. Při zpracování a analýze má pak na vybranou, jestli bude s touto nadstavbou pracovat nebo ji ponechá stranou. Obvykle právě tato doplňující témata odkrývají mnoho informací, které pomohou mnohem lépe uchopit předkládaný problém (Miovský, 2006, s. 160).

Hendl (2008) nabízí například toto schéma na přípravu osnovy rozhovoru:

- pokud jsme navrhli obecné téma, napíšeme si všechna vedlejší témata a okruhy otázek, které nás budou zajímat,
- uspořádáme oblasti zájmu do vhodného pořadí,
- zamyslíme se nad formou otázek ke každému tématu a rozmyslíme si pořadí otázek,
- promyslíme vhodné prohlubující a sondážní otázky.

V závislosti na délce a složitosti rozhovoru lze využívat různých pomůcek, od osnovy, která pomáhá tazateli udržet strukturu rozhovoru, přes záznamový arch, až po nejruznější záznamovou techniku, která umožní tazateli větší prostor pro pozorování (Miovský, 2006, s. 161). Při provádění tohoto konkrétního výzkumu byla využita připravená osnova s okruhy otázek a záznamové zařízení – diktafon.

6.5 Metody zpracování získaných dat

Pro *fixaci* získaných dat byl zvolen audiozáznam – digitální zvukový záznam pomocí diktafonu. Zvukový záznam představuje pro výzkumníka velkou pomoc. Nemusí si dělat poznámky, aby zaznamenal obsah, ale dělá si poznámky jen pro své potřeby nebo poznámky týkající se zajímavých pozorování. Zvukový záznam navíc zachycuje veškeré kvality mluveného slova – sílu hlasu, délku pomlky, doprovodné zvuky apod. na záznamu je vše tak,

jak se odehrálo, je tedy autentický a **umožňuje kontrolu validity výzkumu a nezaujatost výzkumníka**. (Miovský, 2006, s. 197)

Fixováním dat vznikl základní materiál, se kterým bylo možno dále pracovat. Následovala *transkripce* – tedy přepis audiozáznamu rozhovorů do písemné (elektronické) podoby. Takto byla zjištěná data připravena pro manipulaci a třídění, které je pro analýzu nezbytné.

Dalším důležitým krokem při zpracování dat byla *redukce textu*, kterou byly z textu vynechány informace, které nesdělovaly podstatná data a byly jen tzv. *slovní vatou*. K dalšímu třídění odpovědí reagujících na jednotlivé okruhy otázek bylo využito *barevného podtrhávání textu*. O podobných úpravách písemného převodu mluveného slova se zmiňuje např. Hendl (2008). Ten dále také uvádí rozdíl mezi *označováním* dat a jejich *kódováním*, které má usilovat o hlubší vystižení významů v datech.

6.6 Metody analýzy dat

Kvalitativní analýza je uměním zpracovat data užitečným a smysluplným způsobem a najít odpověď na položenou výzkumnou otázku (Hendl, 2008, s. 223).

Před samotnou analýzou dat bylo nutné množství textu transformovat z doslovné transkripce záznamu do vhodnější podoby, se kterou by bylo možno dále pracovat. Takový postup nazývá Miovský (2006) *redukci prvního řádu*.

Do předem připravené šablony rozhovoru byly postupně shrnuty odpovědi všech pěti respondentů. Jednotlivé otázky a k nim přiřazované názory tak můžeme považovat za jakýsi druh vytváření *trstů*. Při následné analýze dat byl zvolen hlavně *deskriptivní přístup*, tedy utřídění a popis získaných dat se snahou o komentování, vyvozování závěrů a hledání opor pro zvolený interpretační rámec. Některé údaje byly pro přehlednost prezentovány v tabulce nebo zvýrazněny. V několika vhodných případech byla využita také technika *kontrastů a srovnávání*.

7 VLASTNÍ VÝZKUM

Proběhl v měsících leden a únor 2012. Po předchozí domluvě jsem navštívila čtyři střediska PMS v různých městech a uskutečnila rozhovor s pěti probačními pracovníky (PP). Záznam rozhovorů byl se svolením respondentů nahrán na diktafon společně se souhlasem s uskutečněním rozhovoru a využitím získaných informací pro potřeby výzkumu v rámci mé bakalářské práce. Délka jednotlivých rozhovorů se pohybovala mezi 40 až 60 minutami. Dotazování probíhalo na základě dále uvedené šablony otázek, rozdělených do několika oblastí. Využíváno bylo doplňujících otázek, prostor byl dán respondentům k doplnění zkoumané tematiky. Rozhovory probíhaly v kanceláři PMS, respondenti byli ve svém prostředí, na které jsou zvyklí. Pokud mohu zhodnotit své pocity z uskutečněných rozhovorů, jednalo se ve všech případech o vstřícný a ochotný přístup probačních pracovníků.

7.1 Osnova polostrukturovaného rozhovoru

7.1.1 Jednotlivé bloky tématických otázek

- I. Obecné informace o PP (délka praxe u PMS, vzdělání, studijní obor).
- II. Obecné informace za středisko PMS, kde PP působí (počet TDV, za jaké přečiny, délka trestů, ženy, mladiství).
- III. Je z pohledu PP současné organizační, personální a materiální zajištění středisek dostatečné k zabezpečení všech uložených úkolů při předpokládaném zvýšeném počtu ukládaných TDV?
- IV. S jakými problémy se PP setkávají při praktickém výkonu dohledu nad odsouzenými k TDV?
- V. Domnívají se PP, že by na základě dosavadních praktických zkušeností mělo dojít k nějakým podnětům na změnu legislativy?
- VI. Jak vnímají PP svoji úlohu v procesu ukládání a dohledu nad výkonem TDV a vztahy mezi PP a odsouzeným k TDV?
- VII. Různé – doplňující informace PP.

7.1.2 Otázky – osnova polostrukturovaného rozhovoru s PP

I. Obecné informace o PP:

1. Jak dlouho pracujete u PMS?
2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? V jakém oboru?

II. Obecné informace za středisko:

1. Můžete popsat kolika případy se Vaše středisko od zavedení TDV prozatím zabývalo, kolik jich bylo v přípravném řízení, kolik bylo nakonec uloženo, kolik TDV je právě vykonáváno a kolik již bylo úspěšně ukončeno, případně pro porušení podmínek změněno na TOS?
2. Uveďte za jaké přečiny a v jaké délce byly tyto TDV uloženy.
3. Byl TDV uložen ve Vašem středisku nějaké ženě?
4. Bylo u Vás uloženo již nějaké TODV mladistvému? Pokud ano, byl v jeho případě využit také nějaký resocializační program?

III. Zabezpečení personální a materiálně technické:

1. Věnujete se TDV ve Vašem středisku pouze Vy nebo více pracovníků?
2. Jste specialistou na TDV nebo Vaše náplň práce zahrnuje i další činnosti v rámci probace a mediace?
3. Je z Vašeho pohledu dostatečně zajištěno další vzdělávání a proškolení specialistů na TDV? Jak je časté jejich setkávání a výměna zkušeností?
4. Je Vaše středisko vybaveno služebním vozidlem k provádění dohledu? Pokud ne, jakým způsobem kontroly zajišťujete?
5. Jaké změny v materiálně technickém vybavení střediska by podle Vás byly nutné?

IV. Problémy při dohledu:

1. Velmi diskutovaná je nyní absence elektronického zabezpečovacího systému ke kontrolám odsouzených k TDV. Vnímáte Vy současný systém kontroly prováděný PP jako dostatečný?
2. Co by podle Vás mohlo současnou situaci zlepšit (když budeme i nadále počítat s tím, že elektronický zabezpečovací systém k dispozici prozatím nebude)?

3. Je podle Vás možné za současné situace (bez navýšení počtu pracovníků a zavedení elektronického zabezpečovacího systému) zvládnout případné navýšení počtu ukládaných TDV?
4. Jak je podle Vás reálná a proveditelná navrhovaná spolupráce PMS a vězeňské služby při dohledech nad výkony TDV?
5. Jaké problémy při výkonu dohledu jste zažil(a)?

V. Legislativa:

1. Bylo by podle Vás dobré (na základě dosavadních praktických zkušeností) provést nějaké legislativní změny? Jaké?
2. Proč se podle Vašeho názoru tak liší počty ukládaných TDV jednotlivými soudy?
3. Je podle Vás vhodné, že TDV může být uložen trestním příkazem, tzn. bez prověření podmínek odsouzeného?
4. Co je podle Vás hlavním důvodem ke stále relativně nízkému počtu uložených TDV?
5. Považujete současnou úhradu za náklady výkonu TDV (50,- Kč/den) za adekvátní?

VI. Úloha PP a vztahy mezi PP a odsouzeným k TDV a rodinnými příslušníky:

1. Jak reagují obžalovaní na možnost uložení TDV? Vnímají jej lépe než TOS?
2. Myslíte si, že po zavedení elektronického zabezpečovacího systému zůstanou vztahy mezi PP a odsouzeným na stejné úrovni jako doposud?
3. Jaké jsou reakce rodinných příslušníků, společně žijících osob odsouzeného na prováděné kontroly? Zaznamenal(a) jste nějaké negativní reakce?
4. Máte zkušenost, že odsouzení k TDV od Vás očekávají pouze kontrolu nebo se na Vás obrazejí i se žádostmi o nějakou pomoc?
5. Cítíte se Vy sám(sama) více jako „kontrolor“ nebo sociální pracovník? Proč?
6. Obrátil se na Vás někdy odsouzený k TDV s prosbou o zajištění nějaké výjimky z běžných pravidel TDV (účasti na bohoslužbě, návštěva dítěte v jiném městě ap.)?
7. Co má podle Vás největší vliv na řádný výkon TDV?

VII. Různé:

1. Můžete prosím říci, co jsme doposud nezmnili a je potřeba podle Vašeho názoru k této problematice ještě sdělit?

Poznámka: Transkripce všech rozhovorů je přílohou práce. (viz Příloha P III)

7.2 Zjištěná data a jejich analýza

Rozhovory s respondenty v písemné podobě byly dále upraveny technikou *barvení textu* – tzn. barevným označením jednotlivých odpovědí, týkajících se konkrétních oblastí. Ze zjištěných informací bylo provedeno následující shrnutí a analýza.

7.2.1 Obecné informace o PP

Délka praxe respondentů u PMS, nejvyšší dosažené vzdělání, obor studia:

P1: Čtyři roky, magisterské, obor Právo.

P2: Čtyři roky, bakalářské, obor Sociální práce.

P3: Dva roky, magisterské, obor Sociální práce a sociální politika.

P4: Devět let, magisterské, obor Český jazyk a historie.

P5: Osm let, magisterské, obor Sociální pedagogika.

7.2.2 Informace za středisko

Tabulka 1: Počty TDV, délka trestů, typy přečinů:

	PMS - 1	PMS - 2	PMS - 3	PMS - 4
Celkem TDV	4	4	6	3*
Nyní kontrola	2	2	3	1
Úsp. vykonán	1	1	0	0
Přeměněn	1	1	3	2
Nejdelší TDV	12 měsíců	10 měsíců	24 měsíců	24 měsíců
Nejkratší TDV	6 měsíců	4 měsíce	6 měsíců	24 měsíců
TDV ženě	1	0	1	0
TDV mladist.	0	3	1	0
Přečiny	řízení bez řid. oprávnění maření výkonu úř. rozhodn. dluh na výživném	majetková tr. činnost výtržnictví	úvěrový podvod výtržnictví krádeže nebezpečné vyhrožování	řízení bez řid. oprávnění výtržnictví
Poznámky	Mnohé tresty byly uloženy za kumulaci nebo několikanásobné opakování uvedených přečinů. * dva TDV byly uloženy téže osobě			

Četnosti a výčty uváděné v tabulce z důvodu přehlednosti čerpají z odpovědí na otázky bloku, který se dotýkal informací o jednotlivých střediscích PMS a jejich zkušeností s TDV. Počty nařízených TDV mohou čtenáři připadat nízké, ale ve srovnání se statistickými údaji za celou ČR obsazují střediska PMS Jihomoravského soudního kraje v mnoha ukazatelích jedny z nejvyšších příček – viz *Příloha P I*. Zkušenosti s praktickou činností ohledně TDV dotazovaní pracovníci mají i s přihlédnutím k tomu, že počet uložených TDV (k 31.12.2011 v ČR uloženo celkem **366** TDV) neodpovídá počtu provedených tzv. institutů předběžného šetření (dále IPŠ), jehož četnost je dle statistického přehledu v příloze práce více než dvojnásobná (**858** provedených IPŠ do 31.12.2011) a je nepostradatelným a velmi důležitým úkonem v rámci řízení o případném uložení TDV. To, zda

nakonec soud trest uloží nebo naopak neuloží, se děje právě na základě kvalitně provedené práce pracovníků PMS.

Z aktuálních výsledků monitoringu TDV k 31.12.2011 (viz Příloha P II) vypracovaného ředitelstvím PMS ČR vyplývá, že největší podíl trestné činnosti, za kterou je v ČR TDV ukládán tvoří § 337, zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním - Maření výkonu úředního rozhodnutí (39%), § 205 Krádež (18%), § 358 Výtržnictví (10%) a § 274 Ohrožení pod vlivem návykové látky (9%).

Průměrná délka uloženého TDV v ČR činí ke sledovanému datu 8 měsíců, nejkratší trest byl v délce 1 měsíc, nejdelší 24 měsíců. V 15 případech bylo TODV uloženo mladistvému, počet případů TDV uložených ženám není v monitoringu uveden.

Resocializační programy

Poslední otázka tohoto bloku se týkala možnosti střediska využívat nějaký resocializační program pro mladistvé, kterým bylo uloženo TODV. Přímo ve střediscích, kde byl výzkum prováděn, nejsou tyto programy pořádány. Teoretická možnost se jeví buďto využitím programu v krajských městech (pokud mladistvý dojíždí do tohoto města za studiem) nebo využitím nějakého programu nabízeného místními neziskovými organizacemi nebo středisky výchovné péče.

***Poznámka:** Jedno z oslovených středisek má velmi výraznou zkušenost s TODV u mladistvých. Z celkového počtu 4 nařízených TDV byly 3 uloženy právě mladistvým a protože je tendence v tomto trendu u zdejšího soudu pokračovat, bylo by vhodné o možnosti využití resocializačního programu pro tyto klienty uvažovat.*

Právě u mladistvých a prvopachateli může být dle názoru odborníků TDV účinnou alternativou, kterou je však třeba v případě mladistvých podpořit právě nějakým doplňujícím výchovným programem.

7.2.3 Personální a materiálně technické zabezpečení

V otázkách týkajících se této tematiky byli respondenti tázáni na spokojenost s personálním a materiálním zabezpečením středisek, s četností a způsoby proškolení specialistů na TDV a předávání informací ostatním pracovníkům. Vzhledem k tomu, že se odpovědi vesměs shodovaly, nabízím níže uvedenou sumarizaci.

Specialisti na TDV – v některých střediscích mají sice takto zařazeného pracovníka, ale v podstatě se všichni pracovníci středisek podílejí na prováděných kontrolách TDV a často také na úkolech v rámci předjednání trestu.

Vzdělávání a proškolení specialistů na TDV – ve všech zkoumaných střediscích je spokojenost se současným stavem. Pracovníci absolvovali ucelené proškolení před počátkem účinnosti TDV, další proškolení probíhá v souvislosti s novelizací zákona. Existuje pracovní skupina, zkušenosti se probírají na pravidelných poradách, mají možnost kdykoli zvednout telefon, napsat e-mail a konzultovat jakýkoli problém, necítí potřebu nějakého zvýšení četnosti nebo doplnění dalších možností, informování považují za dostatečné.

Služební vozidla, případně další možnosti provádění kontrol – v současné době již všechna zkoumaná střediska (podle podaných informací údajně již všechna střediska PMS v celé ČR) mají služební vozidlo. Tři střediska, která se zúčastnila výzkumu obdržela vlastní služební vůz až v lednu 2012, pouze jedno středisko mělo služební vozidlo cca od února 2011. Dříve byla situace řešena výpůjčkou z ostatních středisek, které byly vybaveny služebním vozidlem (např. jeden automobil mezi 3 střediska), museli vytvářet nějaký harmonogram, který bylo třeba obměňovat, aby klienti nedokázali najít v termínech návštěv žádnou pravidelnost. V úplných počátcích bylo pracovníkům dočasně povoleno využívat soukromá vozidla nebo se využívala dokonce hromadná doprava, což jistě nebylo ideální.

***Shrnutí:** Za své vzala laická představa výzkumníka, že se TDV na jednotlivých střediscích věnují pouze vyškolení specialisté. Takto zařazení pracovníci na některých střediscích sice jsou, ale TDV se nevěnují jen oni, ale ve své podstatě všichni pracovníci střediska, a to z důvodu mnohých dalších pracovních povinností a činností, o které je potřeba se v zájmu fungování celého střediska postarat společnými silami.*

Co se týká vzdělávání a předávání zkušeností v oblasti TDV panovala u všech respondentů naprostá spokojenost.

V oblasti materiálně technického zabezpečení se donedávna jako velký problém skloňovala na mnoha střediscích absence služebního vozu, který by byl k dispozici pouze pro jejich středisko. Tato situace se však v lednu roku 2012 změnila a dnes již každé středisko PMS v ČR takové vozidlo k dispozici má. Jiné požadavky na „dovybavení“ středisek respondenti neměli.

7.2.4 Problémy při dohledu

Absence elektronického zabezpečovacího systému a vnímání současného způsobu namátkové kontroly probačními pracovníky – **dostatečné x nedostatečné?**

- **P1:** v zahraničí, tam kde je elektronický zabezpečovací systém, je asi kontrola naprosto důsledná, ale zase vnímám výhodu těchto namátkových kontrol, že klient opravdu neví, kdy přijedeme, **ne cítím, že by to bylo nějak neúčinné nebo neplnohodnotné**, některé státy kombinují elektronický systém s osobníma kontrolama
- **P2:** výhoda osobního kontaktu a práce s klientem, je možné s ním spoustu věcí vyřešit, ale **podle mě by měl být elektronický zabezpečovací systém určitě**
- **P3:** kdyby byl elektronický monitorovací systém, zlepšilo by to kontrolovatelnost, ale **nevnímám ho jako nezbytný**, existují tresty (např. zákaz vstupu, vyhoštění), které také nejsou takto kontrolovány a máme TDV, které jsou z důvodu nedodržování podmínek přeměněny na TOS, což dokazuje, že kontrola funguje
- **P4:** k tomu, **aby TDV fungoval to stačí tak, jak to provádíme**, kontrolujeme často a opakovaně, výhrady soudců, že to bez náramků nejde nejsou na místě, jde to
- **P5:** podle mého názoru to **nemůže nahradit elektronický zabezpečovací systém** tyhle namátkové kontroly, nějakým způsobem splní účel, ale určitě to **není ideální**

Zvládání možného nárůstu ukládaných TDV

- P1: je těžké určit hranici, která se dá ještě zvládnout za stávajícího stavu, určitě by to bylo nějakým způsobem ošetřitelné, u 100% už by mohl být problém
- P2: čtvrtinové navýšení určitě, 50% snad taky.....
- P3: záleží o kolik odsouzených by se jednalo a kde by byli rozmístěni, jestli by byli v jednom městě nebo v extrémních případech na opačných hranicích okresu, troufám si říct, že u nás ještě nějakou volnou kapacitu máme
- P4: pokud by bylo víc TDV, třeba dvacet a po celém okrese, tak by bylo potřeba, aby se tomu věnovalo víc lidí nebo byly zavedeny elektronické náramky, protože se snažíme kontrolovat dost často, v metodikách jsou minimálně tři kontroly za měsíc, ale vím, že všichni kolegové kontrolují několikanásobně víc, protože na důslednost kontrol soudci při ukládání trestu „slyší“
- P5: musí být zvládnutelné jakékoli navýšení, musí se to zvládnout

Spolupráce s vězeňskou službou

- P1: není tady věznice, **nespolupracujeme** s vězeňskou službou
- P2: **nedokážu si to představit**, jak by to fungovalo a jestli by to byla časová úspora, myslím, že je to nastaveno tak, že spolupráce by se rozjela až při určitém počtu uložených TDV, momentálně to není aktuální
- P3: osobně si to **nedovedu dost dobře představit**, věznic tu máme, zatím jsme schopni kontrolovat sami
- P4: zrovna včera na poradě se o tom mluvilo, je s tím spojena celá řada otázek, oni **fungují v jiném režimu**, mají to jinak nastaveno – výjezdy musí hlásit předem, musí být ozbrojeni, výjezd nelze jen tak zrušit třeba z důvodu špatného počasí.....
- P5: věřím, že to může někomu pomoci v nějaké situaci, ale u nás jezdíme s kolegou na kontroly každý sám a tak model jeden pracovník PMS a jeden justiční strážník **nám vlastně nic neřeší**...kolegyně jezdí spolu ve dvojici, obecně to ale vnímáme jako nabídnutou pomoc a děkujeme za ni

Problémy v rámci dohledu nad TDV

- P1: **ne**, vůbec
- P2: **ne** (pokud nepočítáme, že nebyl klient doma, to je jeho problém)
- P3: v jednom případě se nám stalo, že byl problém s opilým vlastníkem nemovitosti
- P4: někdo nám neotevřel a pak tvrdil, že si vzal prášky na spaní, ale problémy jako nějaké ohrožení, to **ne**
- P5: problémy žádné, bojím se, aby třeba po cestě neodešlo auto, ale zatím jsme ani **nezažili**, že by klient nebyl doma, že by neotevřel

Shrnutí: *Názory PP na současnou kontrolu TDV bez elektronického zabezpečovacího systému lze hodnotit jako ambivalentní. Na jedné straně hájí smysluplnost současného stavu a funkčnost kontrol prováděných PP, což dokládají právě množstvím přeměněných trestů z důvodu nedodržení podmínek TDV, na druhé straně připouštějí, že bez elektronického monitorovacího zařízení kontrola není úplně stoprocentní. Nespornou výhodou spatřují v osobním kontaktu s klientem, který je výhodnější pro získání důvěry a další práci. Dovo-*

lím si zhodnotit, že názory jednotlivých respondentů na tuto problematiku nebyly nijak zvlášť vyhraněné.

Na hypotetickou situaci, kdyby způsob kontroly zůstal nezměněn, také počty pracovníků by se nenavýšovaly, ale naopak vzrostl počet uložených TDV, reagovali PP naprosto profesionálně odpovědí, že „**by se to muselo zvládnout**“ ať by šlo o jakýkoli nárůst. Diskutabilní pak pro ně byla otázka rozmístění domácností odsouzených s tím, že jiná situace by byla pokud by tresty byly hlavně ve městě, kde sídlí PMS a jeho blízkém okolí nebo v extrémním případě na opačných hranicích okresu. K tomu dodávali, že v současné době jsou prováděny kontroly několikanásobně častěji než vyžaduje metodika, což by v případě velkého nárůstu a nepříznivého rozložení uložených trestů jistě mělo vliv také na četnost kontrol.

K možné spolupráci s vězeňskou službou, případně justiční stráží byli odpovědi všech rozpačité zřejmě z důvodu, že konkretizace podmínek spolupráce zatím nebyla ujasněna, obecně takovou pomoc ale nezavrhují.

Problémy při výkonu dohledu ve smyslu negativních reakcí na svoji osobu žádný z respondentů doposud nezažil.

7.2.5 Změna legislativy

Podněty na změnu legislativy na základě praktických zkušeností

- P2: nemám k tomu nic
- P1: taky ne...
- P3: vítám změnu, která už je v platnosti a týká se přeměny trestu, pak by bylo dobré, tak jak to funguje už někde v zahraničí, kdyby bylo možné od výkonu TDV upustit a jeho zbytek třeba odpracovat ve formě trestu OPP
- P4: pro nařízení TOS by mělo být důvodem u TDV i to, že nežije řádným způsobem života, tzn. páchá trestnou činnost, přestože dodržuje podmínky TDV, to v zákoně opomenuli
- P5: možná délka ukládaných trestů, ale to je v režii soudců, viděl bych cestu v tom ukládat trest častěji a v kratších úsecích než výjimečně a dávat až ty dva roky

Proč se liší počty ukládaných TDV jednotlivými soudy?

- P1: je to určitě **individuální přístup**, jak to člověk od člověka vnímá

- P2: **je to na osobě soudce**, některý vnímá namátkovou kontrolu jako nedostatečnou
- P3: bude tam určitě **opatrnost soudců** a také záleží na tom, jestli se ty první případy osvědčí nebo ne
- P4: jde o konkrétní **osobnostní nastavení soudců**, je to začarovaný kruh – někteří soudci nechtějí TDV ukládat dokud nebudou náramky a náramky nebudou pokud bude málo uložených TDV, roli může hrát i setrvačnost v přemýšlení soudců, u všech alternativních trestů to vždy trvalo než je přijali do repertoáru
- P5: **záleží na světonázoru toho soudce a šikovnosti probačního úředníka**, že to soudci přinesou připravené a nachystané

Uložení TDV trestním příkazem bez prověření podmínek

- P2: u nás byl uložen TDV trestním příkazem, ale stanovisko stíháme udělat, třeba v šibeniční lhůtě, soud o to má zájem
- P1: minimálně soudce zatelefonuje a zkonzultuje
- P3: **je to v každém případě špatné**, soudce by si měl vyžádat nějaké stanovisko PMS
- P4: **to je určitě špatně**, je to vlastně i nezákonně uloženo trestním příkazem bez ověření podmínek
- P5: vím, že v jednom středisku mají deset TDV, ale je to kvantita na úkor kvality, vůbec nepředjednávají, ukládají TDV trestním příkazem a více jak polovina z těchto klientů je naprosto nevhodných pro výkon TDV

Proč je stále málo uložených TDV?

- chybí elektronický zabezpečovací systém a někteří soudci namátkovým kontrolám nevěří

Je úhrada za náklady výkonu TDV považována za adekvátní?

- P1: pro toho dotyčného odsouzeného ty náklady jsou velké, ale jestli to má být cena za to, že je doma s rodinou, může chodit do zaměstnání, nezpřetrhají se základní sociální vazby, tak to zase není tak strašné, nedokážu říct, jestli těch 50,- Kč vůbec pokryje technické zabezpečení, kontrolu TDV

- P2: 1.500,- Kč měsíčně...jestliže má trest rok, tak to naskáče
- P3: ono se to odvíjí od částky, která je za výkon TOS, když člověk odmítne pracovat, ta částka je stejná
- P4: pokud člověk nemá peníze, tak to nezaplatí, určitě by to neměl být důvod TDV neuložit, když jsou ostatní podmínky splněny, i pokud nezaplatí je TDV výrazně levnější než TOS
- P5: ano

***Shrnutí:** Otázky tohoto bloku byly připravovány ještě před novelizací TZ. Jeden z respondentů tak reagoval pozitivně na změnu týkající se vypuštění ročního náhradního trestu (TOS) při porušení podmínek TDV, který byl nařízen v jakékoli fázi výkonu TDV, tedy i v případě, že se výměra TDV blížila k jeho konci. Nově je možné TDV přeměnit na TOS v poměru 1 den nevykonaného TDV za 1 den TOS.*

Současně byl vysloven názor, že by bylo dobré doplnit do zákona možnost upustit od výkonu zbytku TDV a možnost vykonat jako náhradní trest např. OPP.

*Několikrát zazněl také názor, že je špatně pokud jednou z podmínek pro výkon TDV není, aby odsouzený **vedl řádný život**, což v praxi může znamenat, že se odsouzený zdržuje v předepsaných hodinách doma, ale v době mimo tento čas může spáchat trestný čin, což samo o sobě nebude považováno za porušení podmínek TDV.*

Jeden z podnětů byl spíše pro osoby soudců, kteří by měli podle respondenta využívat kratších lhůt k výkonu TDV a využívat tento alternativní trest častěji. Dva respondenti neměli k otázce legislativy žádné připomínky.

*Názory na odlišné počty uložených TDV jednotlivými soudy se v zásadě shodovaly a poukazovaly na **individuální přístup, osobnost, nedůvěru a setrvačnost v uvažování soudců**. Jeden z respondentů navíc uvedl, že i PP, který předloží soudci připravený materiál ho může přesvědčit, aby trest uložil.*

Možnost uložit TDV trestním příkazem probační pracovníci obecně nezavrhují, pokud i tam proběhne prověření podmínek odsouzeného, bez tohoto kroku by podle názoru všech respondentů neměl být TDV trestním příkazem ukládán.

Odpovědi na stále malou četnost ukládání TDV se v podstatě shodovaly s reakcí na odlišnost ukládání počtů TDV jednotlivými soudy. Respondenti jako hlavní důvod vidí absenci elektronického monitorovacího a zabezpečovacího systému a nedůvěru některých soudců k namátkovým kontrolám prováděným probačními pracovníky.

Otázka na adekvátnost úhrady za náklady výkonu TDV ukázala, že se oslovení na tuto problematiku převážně dívají z pozice odsouzeného, pro kterého je to podle nich vysoká částka.

7.2.6 Vztahy PP a odsouzeného, rodinných příslušníků, úloha PP

Reakce klientů na možnost uložení TDV

- P2: na začátku je zvědavost, ale když se doví, co to má obnášet, **občas raději přistoupí na OPP**, když má práci raději přijme TDV
- P1: je to individuální, pokud jeho životní podmínky lépe vyhovují možnosti TDV, tak dnes už se o tom víc mluví a pro některé je to **příjemnější než OPP**, problém může být finanční stránka, určitě je málo lidí, kteří by dali přednost TOS
- P3: záleží jaká je praxe u jednotlivých soudů, u nás soudce ukládá TDV tam, kde by jinak uložil TOS, takže **odsouzený to bere jako výhodu**
- P4: v naprosté většině **reagují na možnost uložení TDV místo TOS lépe**
- P5: určitě ho **vnímají lépe než TOS**, chyba je, že jsme zaúkolováni soudem nebo státním zastupitelstvím, abychom předjednali trest OPP nebo TDV, tyto tresty jsou neadekvátní silou trestu a následků, takže si většinou klient vybere OPP

Názor na vztahy mezi PP a klientem po zavedení el. zabezpečovacího systému

- **P1**: samotný systém elektronického zabezpečení je neosobní, pokud se má pracovat na plnění dalších povinností **nebudou vazby úplně navázány**, člověk je v domácím prostředí otevřenější
- P2: já myslím, že o tom už jsme mluvili na začátku
- **P3**: probační pracovník trest jednak navrhuje a pak odsouzeného provázíme celým trestem, takže si myslím, že to **nebude mít vliv na vztahy**
- **P4**: pokud bude všechno fungovat jak má, tak mi toho odsouzeného zase tak často nevidíme, takže to je asi jiná situace, když se tam objevíme několikrát za týden a on nám otvírá v pyžamu, ...**pokud je tam uložena současně povinnost zdržet se požívání alkoholu nebo omamných a psychotropních látek, budeme s tímto klientem v kontaktu i nadále díky provádění namátkových testů**
- **P5**: u těch rodin jsme s jinými členy pracovali v rámci dohledu, takže je všechny známe a **pracujeme s nimi dlouhodobě, a to nezmění ani náramky**

Negativní reakce rodinných příslušníků

- P1: to **ne**, negativní v tom smyslu, že je to nepříjemné pro ně samotné, ale vůči nám nebyl problém
- P2: snažíme se ošetřit před uložením TDV, komunikace, vysvětlování, příprava, že budou noční kontroly a minimalizace zásahů do života rodiny tím, že první kontakt je na mobil odsouzeného, pokud nereaguje zvoní se na domovní zvonek
- P3: říkáme jim, že to bude ještě horší než to pak skutečně je, takže problém s tím **není**
- P4: **ne**, pokud jsou v rodině děti, tak je dohoda, že bude mít klient mobilní telefon u sebe a volat budeme výhradně jemu
- P5: **nezaznamenali** jsme žádné negativní reakce

Co klient očekává? Jen kontrolu nebo i pomoc?

- P2: byly žádosti o vrácení řidičského oprávnění, když srovnám klienty v rámci TDV a klienty běžného dohledu, tak u TDV jsou otevřenější a líp si o pomoc řeknou
- P1: o cokoli, mají důvěru, je to právě o tom osobním kontaktu, mají i dotazy, které vyloženě nesměřují k naší práci, berou nás občas jako „návštěvu“, není to jen o tom, že zazvoní úředník a nechá si podepsat papír
- P3: i pomoc, hlavně v souvislosti s TDV, teď získal klient práci, rozvoz pečiva, bude třeba změnit dobu výkonu trestu
- P4: měli jsme klienta, který se přestěhoval mezi okresy a potřeboval dořešit nějaké věci, jinak spíš ve věci TDV, třeba „kolotočář“, který potřeboval v sezónu jezdit
- P5: pomoc sepsat např. žádost na syna, aby ho přemístili do jiné věznice blíž našeho města

Jak se PP vnímají? Více jako „kontrolor“ nebo sociální pracovník – partner klienta?

- P1: je to tak půl na půl, nemůžeme připustit být jen partnerem klienta, jsme i **kontroloři** a nemůžeme být kontrolory, když potřebují pomoc, tady musíme být **sociálními pracovníky**
- P2: jsem probační pracovník, v tom je **pomoc** a **kontrola**
- P3: **kontrola** je tam vždycky, ze zákona a na klientovi záleží, jestli něco potřebuje, pak je tam prostor i pro **pomoc**, ale **kontrola** být musí
- **P4**: pokud jde o TDV, tak více jako **kontrolor**
- **P5**: v rámci TDV jako **kontrolor**

Zajištění výjimky

- P2: toto se ošetřuje už v rámci předjednání
- P1: měli jsme žádost o výjimku snad z důvodu pohřbu rodinného příslušníka, ale nakonec to bylo ve všední den, řešili jsme i žádost o jinou rodinnou záležitost, to nemohlo být povoleno, protože se to netýkalo závažných důvodů
- P3: v jednom případě se stalo, že klient změnil bydliště
- P4: jeden klient přišel s tím, že je Hare Krišna, tak soud mu povolil účast na pravidelných náboženských setkáních, kolotočář přišel s prosbou, že mu přijede kupec na kolotoč a že v neděli musí kolotoč předvést asi sto metrů od domu.....
- P5: ne

Co má největší vliv na řádný výkon TDV?

- **P2: předjednání**, minimalizovat rizika, vhodně uložit trest
- **P1**: nevhodnost trestu vede k neúspěšnosti, nejen u TDV
- **P3: kázeň odsouzeného**, on musí chtít, nikdo ho nedrží pod zámekem
- **P4: motivace** toho **odsouzeného**, že opravdu do vězení nechce, jeho osobnost
- **P5: strach z vězení**, ale strašit nějakého recidivistu tím, že když něco poruší půjde do vězení, když je zvyklý tam trávit každou zimu, tak to je úsměvné

Shrnutí: Reakce klientů na možné uložení TDV jsou závislé na tom, zda „zakázkou“ od soudce či státního zástupce je předjednání TDV nebo trestu OPP (v tomto případě často dává klient přednost OPP) nebo je TDV předjednáván skutečně jako alternativa k TOS (tady je jistě vítán). TDV a trest OPP nepovažují někteří PP za tresty srovnatelné, co do síly a následků trestu a tento možný výběr jim tak nepřipadá v pořádku.

Negativní reakce rodinných příslušníků nebo osob blízkých, žijících společně s odsouzeným při kontrolách zaznamenány nebyly. Důvodem je podle respondentů skutečnost, že na průběh kontrol jsou tyto lidé vždy předem připravováni.

Zda člověk ve výkonu TDV očekává od PP jen kontrolu nebo také pomoc se názory různily v tom, že pomoc, kterou od nich klient požaduje je ve vyjádření jedné svázána právě jen s TDV, v názorech jiných žádají také pomoc mimo tuto oblast.

Další, jak praktická zkušenost ukázala, problematická a možná nevhodně zvolená otázka měla odhalit, zda sami sebe probační pracovníci považují v rámci úkolů při zajištění průběhu TDV více za „kontrolory“ nebo za sociální pracovníky – partnery klienta. Nakolik byla otázka rozporuplná a mnohdy musela být dodatečně objasňována, nabídla vcelku radikální odpověď tří respondentů v tom duchu, že činnost kontroly a pomoci se v tomto případě nedá od sebe oddělit, protože kontrolu ukládá a vyžaduje zákon a pomoc je obecnou náplní práce PP nejen v oblasti TDV. Dva respondenti se cítí být ve vztahu k TDV více kontrolory.

Zajištění výjimky z pravidel uvedených v zákoně pro klienta ve výkonu TDV zprostředkovala u soudu 3 střediska.

Zajímavé odpovědi nabídl dotaz „Co má největší vliv na řádný výkon TDV?“ Tady se názory rozdělily a jedna část respondentů (celkem 3) dala možnost ovlivnit výkon trestu hlavně do rukou odsouzeného (jeho kázeň, osobnost, motivace, strach z vězení), druhá část (2) vyslovila názor, že významným faktorem je každopádně tzv. předjednání, to znamená řádné prověření podmínek před uložením trestu, které minimalizuje rizika.

7.2.7 Doplnující informace PP

- P1: já myslím, že jsme se dotkli asi všeho, pořad to není nějaká hluboká praxe, i my se pořad učíme

- P2: je to zatím hrozně čerstvé, ještě nemáme ani desítku případů, nejde asi dělat nějaké závěry, zažili jsme ten první důležitý trest, ten byl perfektní, bezproblémový, ukázkový, jak se zlepšily vztahy v rodině
- P3: podle současné právní úpravy **nemá odsouzený povinnost žít řádným způsobem života**, takže on může v noci vykonávat TDV a ve dne krást aniž by porušil podmínky TDV
- P4: probační úředníky rozčiluje to úzké spojení probační služba a domácí vězení a takové ty články „Nabralo se devadesát kontrolorů“, které působí dojmem, že probační služba nedělá nic jiného než domácí vězení a že ti, kteří se nabrali v souvislosti s TDV sedí a nemají co dělat, měly by se zdůrazňovat i jiné činnosti, které děláme...
- P5: TDV je o pomoci a kontrole, je třeba s klientem pracovat, aby se nedostal do nějakých nových problémů, aby to, co napáchal v minulosti se nějakým způsobem eliminovalo a napravilo, stejně tak pracovat s poškozeným v rámci té trestní věci a pomoci i jemu, aby se dobral nějaké náhrady škody.....ta práce je mnohem objemnější a zahrnuje mnohem více věcí než jenom kontrolovat jestli je doma nebo ne...

Vnímání náhledu veřejnosti na TDV

- P2: já to svým známým vysvětluji na jejich konkrétní situaci: „Tak podívej, ty chodíš v neděli do hasiče, hraješ fotbal, tak na to na rok zapomeň. Chodíš navštěvovat babičku každý víkend, taky zapomeň, nějak si to musíš zařídit ve všední dny..., v létě koupaliště, kolo...“, když ten jeho konkrétní život osekám, tak říká fakt asi ne....každý si to může zkusit sám na sobě, třeba jen jeden víkend....
- P1: myslím, že je to pro ně nepředstavitelné, sami o tom mluví tak jak mluví, protože nemají tu zkušenost a jak říkal kolega přes týden to každý ještě nějak zvládne, ale víkend je myslím hodně kritický, protože to je doba, kdy každý dělá svoje koníčky a aktivity a ty prostě musí očesat...
- opravdu veřejnost to tak vnímá a občas mám chuť se na internetu zapojit do diskuse a vysvětlovat, protože to fakt není jenom být doma večer, ale víkendy, dny volna, svátky, prázdniny....když vaše dítě hraje fotbal, tak vy ho třeba dva roky nevidíte hrát, nemůžete jít na koncert svého dítěte, je to velký zásah do života toho člověka i celé rodiny....

- P4: laicky to vypadá, že TDV není žádný trest, že jsem prostě doma v pohodě v teple, ale nedomýšlejí ty důsledky, že to znamená sedět doma sobota, neděle, v létě...
- P5: někdy mám chuť se zapojit do diskuse třeba pod nějakým článkem a vysvětlit, že to skutečně není jen být doma večer, ale všechny prázdniny, svátky, víkendy, dny volna, že hraje-li vaše dítě třeba závodně fotbal nebo má o víkendu koncert, tak vy ho třeba dva roky nevidíte hrát.....je to velký zásah do soukromí a do života celé rodiny....

***Shrnutí:** V závěrečné části rozhovoru byli dotazovaní pracovníci požádáni, aby doplnili předchozí informace o ty, které považují v souvislosti s TDV za důležité ještě sdělit a kterých se připravené dotazy třeba vůbec nedotkly. Některé zazněly v rámci tohoto dotazu opakovaně z úst jiného respondenta, proto se na tomto místě objevují. Jedná se o problematickou a zákonem v případě TDV neřešenou povinnost žít řádným způsobem života.*

Velmi důležitá je jistě také zmínka o jistém způsobem nezvládnuté PR vedení PMS, jehož důsledkem je bohužel skutečnost, že si velká část nejen laické, ale bohužel i odborné veřejnosti spojuje PMS a navýšení počtu probačních pracovníků hlavně s TDV a na ostatní její nenahraditelnou činnost se přitom jaksi zapomíná.

Upozornění jednoho z respondentů na skutečnost, že činnost probačních pracovníků v rámci problematiky TDV je mnohem objemnější než jen zúžený pohled na viditelnou část – tedy kontrolu výkonu, byl také zajímavou zkušeností.

Nepřipravená otázka na vnímání TDV širokou laickou veřejností potvrdila moji vlastní zkušenost, že je tento trest nepoučenými laiky vnímán jako velmi lehký a neadekvátní spáchanému přečinu.

Poznámka : V různých částech jednotlivých rozhovorů zazněly mnohé informace, které tak úplně nesouvisí s výzkumem, ale o které bych nerada čtenáře ochudila. Když jsem se neplánovaně v jednom ze středisek dověděla příjemnou zkušenost PP o klientovi, který má již výkon TDV úspěšně za sebou a je vzorovým příkladem bezproblémového průběhu trestu, přiznám se, že jsem se v dalších střediscích již na zajímavé zkušenosti doptávala záměrně.

V tomto konkrétním případě se jednalo o pána, který měl již předchozí zkušenost s TOS. Vzhledem k tomu, že byl povoláním řemeslník a jako takový neměl nikdy moc času na vlastní dům, bylo uložení TDV přínosem pro jeho domácnost i vztahy s manželkou, která byla nadmíru spokojena, že manžel v rámci výkonu TDV jejich dům celý opravil a vylepšil.

Středisko PMS, kde mají zkušenost s ukládáním TODV zase zaznamenalo případ, kdy mladý muž díky uloženému trestu, v podstatě z nudy, začal studovat a výrazně si zlepšil svůj prospěch.

V dalším středisku zase často řeší svého klienta, který má poněkud nestandardní požadavky na výjimky z pravidel TDV, protože je provozovatel kolotoče a soud mu například povolil v době sezóny se svojí atrakcí vyjet a výkon trestu přerušil.

Jistě nemají PP jen tyto zajímavé a kladné zkušenosti, informace byly podávány i o klientech, kteří ač se jeví, že jsou dostatečně motivováni, aby trest zvládli a jejich podmínky uložení trestu vyhovovaly, nakonec selhali a skončili ve vězení. Jeden z klientů, mající již také možnost porovnat TOS a TDV se například vyslovil, že mu TDV připadá těžší, protože ve vězení měl vše naplánované a nemusel nic řešit, protože prostě ven nemohl. Při TDV cítil velký psychický tlak způsobený tím, že stále musel hlídat a kontrolovat čas, myslet na to, že si nemůže nic plánovat na dny volna a svátky apod. V této souvislosti jsem si vzpomněla také na jeden článek, ve kterém popisují zkušenosti svých klientů probační pracovníci a uvádějí, že mnoho z odsouzených k TDV prožívá na začátku výkonu TDV strach spojený s tím, že neuslyší zvonění přicházející kontroly a proto mají například obavu napouštět vanu, jít na toaletu, osprchovat se a podobné běžné činnosti.

7.3 Odpovědi na výzkumné otázky

Vzhledem k tomu, že jsem si na počátku výzkumu položila výzkumné otázky, na které jsem pomocí provedeného dotazování chtěla získat odpovědi, považuji za vhodné se k nim nyní vrátit.

1. Je z pohledu PP současné organizační, personální a materiální zajištění středisek dostatečné k zabezpečení všech uložených úkolů při předpokládaném zvýšeném počtu ukládaných TDV?

Provedený výzkum dle mého subjektivního názoru nedal na tuto otázku jednoznačnou odpověď. Co se týká organizačních záležitostí nenarazila jsem na žádný závažný problém, snad jen na skutečnost, že časová náročnost kontrol prováděných probačními pracovníky znamená současně mnoho přesčasových hodin, které by sice mohly být vyčerpány v rámci náhradního volna, ale vzhledem k dalším pracovním úkolům a povinnostem k tomu mnohdy nedojde.

Personální zabezpečení se může v současné době jevit jako dostačující a všichni pracovníci PMS vděčí právě TDV, že byly jejich řady posíleny o devadesát pracovních míst. Tito pracovníci však pouze posílili dlouhodobě podhodnocený stav pracovníků, kteří se (jak se mnozí z nás mylně domnívají) nespecializují na TDV, ale mají mnoho dalších pracovních úkolů. Je tedy otázkou zda a jaké procento navýšení počtu uložených a nařízených TDV jsou schopni ve stávajícím personálním složení zabezpečit.

V otázce materiálního zabezpečení došlo k výrazné pomoci - od ledna 2012 jsou všechna střediska PMS vybavena vlastním služebním vozidlem, což byl dříve, kdy se o jedno vozidlo dělila i tři střediska, velký problém. Jiné požadavky na materiálně-technické zabezpečení pracovníci nemají.

Reakce na tuto výzkumnou otázku lze podle mého považovat za splnění dílčího výzkumného cíle: **Zjistit názory PP na personální a materiální zajištění středisek PMS.** (více 7.2.3)

2. S jakými problémy se PP setkávají při praktickém výkonu dohledu nad odsouzenými k TDV?

Odpovědi na tuto výzkumnou otázku lze pojmout jistě hodně široce. Samotní probační pracovníci nepovažují za problém skutečnost, že nezastihnou klienta při kontrole doma, což samosebou problémem je, ale spíše pro odsouzeného. Při výkonu dozoru se s touto skutečností počítá a probační pracovníci jsou na ni připraveni. První selhání většinou nebývá sankcionováno, je však nahlášeno soudu a soudce rozhoduje o dalším postupu. Druhé porušení pravidel má již většinou za následek nařízení TOS, respektive přeměnu TDV na TOS.

Problémem byla donedávna pro některá střediska PMS absence vlastního motorového vozidla k výkonu dohledu nad TDV, kdy bylo nutné se domlouvat s jinými středisky na har-

monogramu jízd, který však musel respektovat, že klient nesměl cítit při kontrolách jakoukoli pravidelnost. V úplných počátcích po zavedení trestu mnohde museli pracovníci vystačit s hromadnou dopravou nebo byly povolovány výjimky k využívání soukromých vozidel. Problémy neprokázal výzkum (až na jednu výjimku) ani v kontaktech s blízkými odsouzených, jejich rodinnými příslušníky ani majiteli nemovitostí, kde odsouzení TDV vykonávají.

Odpovědi respondentů na tuto oblast mohou být vnímány jako další dílčí cíl: **Zjistit problémy při dohledu u TDV.** (více 7.2.4)

3. Domnívají se PP, že by na základě dosavadních praktických zkušeností mělo dojít k nějakým podnětům na změnu legislativy?

Tato otázka byla vytvořena a zahrnuta do výzkumu ještě v době, kdy nebyla schválena novela TZ platná od 1.12.2011 a tak by se mohlo zdát, že všechny sporné body již novela vyřešila a ze strany probačních pracovníků nebudou žádné podněty. Některé pozitivní změny v novele skutečně respondenti vidí – např. přeměnu TDV na TOS v poměru 1:1 na místo dosavadního náhradního TOS, který byl nařizován vždy v roční výměře.

Nově by někteří probační pracovníci rádi našli v zákoně možnost upustit od zbývajícího TDV a jeho přeměnu například na trest OPP a také nějaký nástroj, který by motivoval soudce ukládat raději větší množství, ale kratších TDV.

Nejčastěji se v názorech PP objevovala nutnost dát do pořádku legislativní omyl, který způsobil, že *nevedení řádného způsobu života* není důvodem pro přeměnu TDV na TOS, což v důsledku může znamenat, že odsouzený se sice ve stanovenou dobu zdržuje doma, ale přes den páchá trestnou činnost, což samo o sobě nemůže být důvodem pro přeměnu TDV na TOS.

Výčet názorů PP na současný stav legislativy a podněty na její změnu jsou splněním dalšího dílčího výzkumného cíle: **Zjistit náhled PP na právní úpravu TDV** (více 7.2.5).

4. Jak vnímají PP svoji úlohu v procesu ukládání a dohledu nad výkonem TDV?

Z odpovědí na dotazy vyplynulo, že vztahy mezi soudci a státními zástupci na straně jedné a probačními pracovníky na straně druhé v mnou oslovených střediscích fungují na velmi dobré úrovni a tomu se také rovná kvalitní spolupráce, kdy soudci a státní zástupci mají zájem o spolupráci s probačními pracovníky, chtějí od nich prověřeni podmínek u obviněného před vynesením rozsudku a na jejich stanovisko je brán zřetel.

Ve vztahu ke svým klientům vnímají probační pracovníci jednak pozici sociálního pracovníka, který je partnerem odsouzeného, když potřebuje jakoukoli pomoc a podporu, ale také neodmyslitelnou roli pracovníka provádějícího kontrolu TDV v souladu s pravidly vyžadovanými legislativou. Pouze dva z oslovených respondentů se v souvislosti s TDV cítí být více „kontrolory“.

Posledním z dílčích výzkumných cílů bylo: **Zjistit vlastní vnímání své pozice v procesu ukládání a dohledu nad výkonem TDV samotnými PP.** I tento cíl lze podle mého názoru považovat za splněný.(více 7.2.6)

Poznámka: Přestože ve všech střediscích, která byla v rámci výzkumu oslovena panují velmi dobré vztahy se státními zástupci i soudci, ráda bych se u spolupráce s orgány činnými v trestní řízení ještě na chvíli zastavila.

V roce 2005 byl publikován výzkum IKSP (Institut pro kriminologii a sociální prevenci), který se zabýval otázkou nárůstu počtu odsouzených osob ve výkonu TOS. Z výsledků tohoto výzkumu vyplývá mimo jiné mnoho výstupů, které se věnují právě spolupráci soudců a státních zástupců s probačními pracovníky.

Za klady spolupráce s PMS považovali soudci i státní zástupci:

- kvalitní pomoc při realizaci alternativních trestů
- dobrou komunikaci, pravidelný a bezprostřední kontakt obou složek
- rychlost flexibilitu, ochotu a opravdovou snahu PMS řešit problémy
- jedná se o instituci odlišnou od orgánů činných v trestním řízení a proto má větší důvěru

- největší přínos vidí v přípravě podkladů potřebných pro rozhodnutí, získávání kvalitních a podrobných informací o pachateli, o jeho postoji k výkonu uloženého trestu
- činnost PMS snižuje administrativní zátěž soudů a tím urychluje jejich práci
- pozitivně je hodnoceno také přenesení některých úkonů (sjednávání podmínek, uzavírání dohod, mimosoudní zprostředkování sporů apod.) na probační úředníky
- oceňují kontrolu plnění podmínek trestu a pomoc odsouzenému v jeho resocializaci

Z nedostatků spolupráce s PMS uváděli soudci a státní zástupci:

- nedostatečné personální obsazení a materiální vybavení (včetně dopravy)
- z hlediska stále akcentované rychlosti trestního řízení využití PMS přináší prodloužení délky trestního řízení a někdy se stává, že spolupráce není využita v případech, kdy by taková spolupráce byla vhodná
- zformalizování postupů probačních úředníků, metodiky se zdají být nepružné
- odchod pracovníků ze soudů znemožňuje rychlý a bezprostřední kontakt
- někdy pracují probační úředníci zdlouhavě a jejich zprávy nebývají zcela aktuální
- neexistuje provázanost rejstříků soudu a PMS
- probační pracovníci nemohou využívat součinnosti s policejními orgány (doručování, předvedení) nemají takové pravomoce
- problémem je mnohdy opožděný vstup PMS do případu
- není zcela běžné, že státní zástupce má podklady od PMS současně s návrhem na podání obžaloby. (Rozum, Kotulan a Háková, 2005, s. 9, 74-118)

Výše uvedené názory odpovídají situaci v roce 2005 a protože mne zajímalo, zda došlo k odstranění alespoň některých sporných či negativních bodů ve vzájemné spolupráci, oslovila jsem s několika dotazy, vyplývajícími z výše uvedených dat, jednoho ze státních zástupců Jihomoravského soudního kraje. Informace byly v některých bodech následně doplněny o vyjádření jednoho z probačních pracovníků (P2), který byl také respondentem výzkumu mé bakalářské práce.

Ze získaných odpovědí je zřejmé, že:

- není pravidlem, že by spolupráce s PMS znamenala vždy prodloužení délky trestního řízení (záleží na rychlosti informovanosti PMS orgány činnými v trestním řízení)
- obava z prodloužení lhůt nesmí být důvodem k nevyužití spolupráce v případech, kde je tato spolupráce na místě
- metodiky PMS státní zástupci neřeší, zajímají je výsledky činnosti PMS a ty hodnotí velmi kladně
- probační pracovníci nepracují zdlouhavě (spíše naopak) a jejich zprávy jsou vždy aktuální
- ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení a PMS dochází mnohdy již při prověřování trestného činu
- je běžné, že má státní zástupce podklady od PMS současně s návrhem na podání obžaloby
- umístění středisek mimo budovy soudů a státních zastupitelství žádným způsobem nekomplikuje vzájemnou spolupráci
- provázanost databázových rejstříků soudů a PMS doposud neexistuje
- PMS nemá pravomoci požadovat po Policii ČR předvedení klientů, co se týká doručování, záleží na vyhodnocení Policie ČR, zda požadavku vyhoví

(podrobněji viz Příloha IV)

Ke zmiňovaným záporům vzájemné spolupráce v roce 2005 patřilo také nedostatečné personální zabezpečení PMS, které se sice, co se týká počtu pracovníků zlepšilo, je však otázkou, zda při zvyšujících se nárocích na pracovníky je nyní již skutečně dostatečné. Naopak nedostatky v materiálním zabezpečení středisek, které se týkaly hlavně služebních vozidel, byly aktuálně odstraněny, což prokázal i výzkum provedený v rámci této bakalářské práce.

Z informací zjištěných provedeným aktuálním výzkumem (rozhovory s probačními pracovníky) se vynořily ještě další zajímavé oblasti, které považuji za důležité zmínit, a to:

5. Požadavek na zvýšení počtu ukládaných TDV

Rozhovory s PP přinesly mimo jiné také odhalení jakéhosi „začarovaného kruhu“, kdy vedení PMS (zřejmě ve snaze o zajištění možnosti argumentovat u politiků nutností pořízení elektronických náramků) „nutí“ střediska PMS k ovlivňování státních zástupců a soudců, aby ve zvýšené míře TDV využívali a ukládali. Pomyslnou hranicí, kdy by bylo možné začít jednat o případném pořízení elektronického zabezpečovacího systému se stalo 500 trestů domácího vězení. Soudci ale na druhou stranu argumentují někdy tím, že budou více TDV ukládat až bude k dispozici spolehlivý elektronický zabezpečovací systém.

6. Mediální obraz činnosti PMS

Výzkum odhalil nespokojenost probačních úředníků s mediálním obrazem své činnosti. Většina zveřejňovaných článků o navýšení počtu pracovníků v souvislosti se zavedením TDV podává zavádějící informace, které vedení PMS bohužel nedostatečně uvádí na pravou míru, což může mít pro službu fatální následky. Trest domácího vězení je velmi sledovanou a medializovanou záležitostí, ale PMS vykonává mnoho dalších nezastupitelných činností, o kterých veřejnost není informována vůbec nebo velmi špatně.

7. Postoj laické veřejnosti k TDV

Ačkoli by se mohlo zdát, že postoj laické veřejnosti k TDV s tématem výzkumu nesouvisí, není tomu tak. Také probační pracovníci se v každodenním životě setkávají s názory lidí, že TDV je trestem velmi lehkým a neadekvátním za přečiny, kterých se odsouzení dopustili. Dotazování odhalilo, jak laická veřejnost trest bagatelizuje aniž by si dokázala představit jeho skutečnou zátěž, důsledky pro odsouzeného a jeho rodinu.

Poznámka: Na oficiálních webových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR je umístěna prezentace společnosti ASPECTIO a.s., která v únoru 2010 provedla výzkum, týkající se postojů občanů ČR k TDV. V rámci tohoto výzkumu bylo osloveno telefonicky 642 občanů. Zjišťována byla informovanost o novém druhu trestu, zdroje informací, míra souhlasu s TDV, v případě, že respondent s trestem nesouhlasil, byl zjišťován důvod nesouhlasu a na závěr také názor na přínos TDV. Velmi zajímavá jsou všechna zjištěná data, ale na tomto

místě bych ráda uvedla alespoň důvody nesouhlasu respondentů s TDV a naopak zmiňovaný přínos nově zavedeného trestu.

Důvody nesouhlasu respondentů s TDV (jednalo se o otevřenou otázku):

- nedostatečné potrestání viníků (58%)
- obtížná kontrola (necelých 14%)
- z principu odmítli jiné potrestání než vězení (10%)
- trest nemá nápravný efekt jako klasické vězení (7%)
- ohrožení okolí (3%)
- nefunkční model, špatná koncepce, preference jiného alternativního trestu (OPP)

Přínos TDV podle oslovených respondentů:

- úspora financí (40%)
- nevystavení odsouzeného vlivu kriminálního prostředí (23%)
- žádný přínos (11%)
- nevytržení odsouzeného z rodinného prostředí (9,5%)
- snížení přeplněnosti věznic (9%) atd.

(Ministerstvo spravedlnosti ČR – domácí vězení, 2011 [online])

V této souvislosti je třeba poznamenat, že reakce respondentů jsou z doby, kdy neměli žádné informace o praktickém výkonu TDV, protože první tresty byly soudy uloženy až v dubnu 2010. Bylo by velmi zajímavé uskutečnit srovnávací výzkum postojů veřejnosti k TDV v době, kdy již za sebou máme dva roky jeho praktického využití. Dotazem na společnost ASPECTIO a.s. však bylo zjištěno, že aktualizace výzkumu prozatím ministerstvem zadána nebyla.

ZÁVĚR

Laická i odborná veřejnost často kritizuje způsoby zacházení s pachateli trestné činnosti. Poukazuje na problém výchovného prostředí, rozpadu rodin, nedostatek finančních prostředků, odborného personálu, nízkou účinnost trestů apod. Do popředí zájmu se proto logicky dostávají alternativní tresty, a to nejen pro očekávané finanční úspory, ale také proto, že je u nich předpoklad účinnější výchovy a cílené resocializace v přirozeném funkčním prostředí, na rozdíl od prostředí věznic, kde jsou prokázány účinky spíše negativní.

Moje práce se blíže zabývala jedním z alternativních trestů. Zpracovala jsem bakalářskou práci na téma „Problematika alternativního trestu domácího vězení – zkušenosti probačnických pracovníků.“ Jako cíl jsem si stanovila zjištění dosavadních praktických zkušeností probačnických pracovníků z přípravné fáze před uložením trestu domácího vězení a samotného výkonu dohledu nad odsouzenými k trestu domácího vězení. Cíl práce považuji za splněný.

V teoretické části práce jsem se snažila definovat některé důležité pojmy spojené s alternativními tresty, představit Probační a mediační službu a nabídnout mnohé zahraniční zkušenosti s elektronickým monitoringem.

Praktická část práce byla uvedena skutečnostmi, které mne vedly k rozhodnutí věnovat se právě této problematice, pokračovala projektem výzkumu a vlastním výzkumem. V závěru praktické části byla provedena analýza zjištěných dat a interpretace získaných zjištění. Kromě projektem připravených oblastí byla představena také některá zajímavá témata zjištěná až samotným výzkumem. V příloze práce lze nalézt transkripce všech provedených rozhovorů s respondenty, ale také mnohé zajímavé doplňující informace, vztahující se ke zkoumané problematice.

Při výzkumu byli osloveni probační pracovníci Jihomoravského soudního kraje, kteří již měli praktickou zkušenost s TDV. Nešlo tedy o reprezentativní vzorek a závěry provedeného výzkumu nemohou být zobecňovány, přesto si myslím, že aplikační rozměr provedeného výzkumu může být ve využití samotnými probačnickými pracovníky, kteří o výsledky výzkumu již projevíli zájem nebo například v poskytnutí informací laické veřejnosti formou zveřejnění v některém z periodik.

Přestože bývá občas zpochybňována validita kvalitativního výzkumu, dovolím si tvrdit, že probační pracovníci – respondenti, kteří se zúčastnili mého výzkumu a poskytli prostřed-

nictvím rozhovorů potřebné informace, byli natolik fundovanými odborníky a kvalitními partnery, že pokud snad při zpracování dat došlo k některým nepřesnostem, mohlo to být zapříčiněno pouze mojí nezkušeností. Provedený výzkum se snažil o prohloubení vhledu do problematiky trestu domácího vězení, aby tak pomohl jeho hlubšímu a kvalitnějšímu porozumění, což už je některými odborníky považováno za jedno z kritérií validnosti výsledků zkoumání.

Pro mne samotnou se jednalo o první setkání s výzkumem jako takovým a bylo pro mne setkáním velmi poučným a zajímavým. Umožnilo mi poprvé zabývat se komplexně určitou problematikou a využít svých znalostí a dovedností získaných během studia.

Na tomto místě mi připadá také důležité sdělit čtenáři, že v seznamu použité literatury nejsou uvedeny pouze tituly, ze kterých bylo v práci čerpáno, ale také mnoho zdrojů, které musely být nastudovány pro získání vhledu výzkumníka do zkoumané problematiky a jeho odborné přípravy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ČERNÍKOVÁ, Vratislava, 2008. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. ISBN 978-80-7380-138-0.

FOLTÝNOVÁ, Lucie a Leo FOLTÝN, 2011. Trest domácího vězení z pohledu Probační a mediační služby ČR. *Státní zastupitelství: odborný právní časopis*. Roč. IX., č. 6, s. 20-24. ISSN 1214-3758.

HENDL, Jan, 2008. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.

KALMOUTH, A. M., 1997 cit. podle ČERNÍKOVÁ, Vratislava, 2008. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. ISBN 978-80-7380-138-0.

KARABEC, Zdeněk, Simona DIBLÍKOVÁ a Radka MACHÁČKOVÁ, 2000. *Krátkodobé tresty odnětí svobody*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-86008-76-2.

LATA, Jan, 2007. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ s.r.o. ISBN 978-80-86920-24-5.

LUDWIG, W., 1989 cit. podle ŠČERBA, Filip, 2011. *Alternativní tresty v nové právní úpravě*. Praha: Leges. ISBN 978-80-87212-68-4.

MALÁ, Drahomíra, 2003. *Vězeňství po česku*. Tišnov: SURSUM. ISBN 80-7323-062-3.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC, 2004. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-078-6.

MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 80-247-1362-4.

NAVRÁTILOVÁ, Jana, 2009. Trest domácího vězení. *Bulletin advokacie*. č. 10, s. 94-96. ISSN 1210-6348. Dostupný také z: http://www.cak.cz/assets/files/2678/BA_10_2009_web.pdf

NOVOTNÝ, Oto, 1997 cit. podle ČERNÍKOVÁ, Vratislava, 2008. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. ISBN 978-80-7380-138-0.

OSMANČÍK, Otakar et al., 1996. *K problematice alternativních trestů a opatření*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-86008-26-6.

RAJCHL, Jiří, 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-3006-6.

RAWLS, J., 1988 cit. podle LATA, Jan, 2007. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis CZ s.r.o. ISBN 978-80-86920-24-5.

ROZUM, Jan, Petr KOTULAN a Lucie HÁKOVÁ, 2005. *Vybrané problémy sankční politiky: ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody a jeho alternativ*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-7338-042-0.

ROZUM, Jan, Petr KOTULAN a Jan VŮJTĚCH, 2000. *Výzkum nově zavedených prvků probace do trestního práva ČR*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 80-86008-77-0.

ROZUM, Jan, 2003 cit. podle ŠČERBA, Filip, 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges. ISBN 987-80-87212-68-4.

SOTOLÁŘ, Alexander, František PÚRY a Pavel ŠÁMAL, 2000. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C.H. Beck. ISBN 80-7179-350-7.

SURYNEK, Alois, Růžena KOMÁRKOVÁ a Eva KAŠPAROVÁ, 2001. *Základy sociologického výzkumu*. Praha: MANAGEMENT PRESS. ISBN 80-7261-038-4.

ŠČERBA, Filip, 2009. Právní úprava nových alternativních trestů. *Bulletin advokacie*. č. 10, s. 86-89. ISSN 1210-6348. Dostupný také z: http://www.cak.cz/assets/files/2678/BA_10_2009_web.pdf

ŠČERBA, Filip, 2011. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. Praha: Leges. ISBN 978-80-87212-68-4.

ŠČERBA, Filip, 2012. Trest domácího vězení po novele č. 330/2011 Sb. *Trestněprávní revue*. Roč.11, č. 1, s. 1-5. ISSN 1804-0551.

ŠTERN, Pavel, Lenka OUŘEDNÍČKOVÁ a Dagmar DOUBRAVOVÁ (eds.), 2010. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-757-2.

ZEHR, Howard, 2003. *Úvod do restorativní justice*. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici (SPJ). ISBN 80-902998-1-4.

Legislativa:

ČESKO. Zákon č. 257 ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 74, s. 3616-3621. ISSN 1211-1244. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb074-00.pdf>

ČESKO. Zákon č. 218 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052. ISSN 1211-1244. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2003/sb079-03.pdf>

ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354-464. ISSN 1211-1244. Dostupný také z: <http://www.mvcr.cz/clanek/sbirka-zakonu-stejnopisy-sbirky-zakonu.aspx>

ČESKO. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Statut Probační a mediační služby*. Ze dne 19.12.2007. Dostupný z: http://pmscr.cz/download/02_STATUT_PMSCR_aktual_010108.doc

Zákon č. 141 ze dne 9. prosince 1961 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1961, částka 66, s. 513-576. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1961/sb66-61.pdf>

Elektronické zdroje:

ČESKO. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR: *Postoj občanů k trestu domácího vězení*. Výzkum společnosti Aspectio a.s. [online] 2010-02-15 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5266&d=310180>

ČESKO. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR: *Zkušenosti ze zahraničí. Americký vs. Evropský model* [online] [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=5272&d=310185>

PMS – PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR – mezinárodní spolupráce: *Systém dalšího specifického vzdělávání pracovníků PMS ČR realizovaný v rámci Blokoveho grantu FM EHP/Norska*. Fond technické asistence, CZ-0001-18/022 [online] © pmscr.cz, 2002 - 2012 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/mezinarodni-spoluprace/>

PMS – PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR – *Statut PMS ČR* [online] ©pmscr.cz 2002 – 2012 [cit. 2011-10-25]. Dostupné z: https://www.pmscr.cz/download/02_STATUT_PMSCR_aktual_010108.doc

PMS – PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČR – trest domácího vězení: *Trest domácího vězení a jeho právní úprava* [online] © pmscr.cz, 2002 - 2012 [cit. 2011-06-27]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni-2/>

Různé:

Disturbia [film]. Režie D.J.CARUSO. USA, 2007. V ČR od 20. září 2007, Bontonfilm.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
IPŠ	Institut předběžného šetření
JUDr.	Doktor práv
mladist.	Mladiství
OPP	Obecně prospěšné práce
Ph.D.	Doktor filozofie
PMS	Probační a mediační služba
PP	Probační pracovník
PR	Public Relations – styk s veřejností
P1-5	Probační pracovník – respondent 1 až 5
rozhod.	Rozhodnutí
řid.	Řidičské
Sb.	Sbírka
T	Tazatel
TDV	Trest domácího vězení
TODV	Trestní opatření domácího vězení
TOS	Trest odnětí svobody
tr.	Trestná
TZ	Trestní zákoník
USA	Spojené státy americké
Úř.	Úřední
Úsp.	Úspěšně

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Počty TDV, délka trestů, typy přečinů.....s. 40

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I	Statistika – TDV v letech 2010, 2011
Příloha P II	TDV - Výsledky monitoringu k 31.12.2011
Příloha P III	Transkripce rozhovorů
Příloha P IV	Dotazy a odpovědi státního zástupce a probačního pracovníka

PŘÍLOHA P I: STATISTIKA – TDV V LETECH 2010, 2011

TDV PROSINEC 2010

Číslo a název regionu	IP Š	TDV uloženo	PDV (PP s povinností DV podle §89/2)	TDV + PDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	TDV postoupeno	Aktuální stav:
1 Praha	11	5	x	5	2	0	0	x	3
2 Středočeský	47	9	x	7	0	0	0	x	7
3 Jihočeský	30	24	x	23	6	3	0	x	14
4 Západočeský	36	10	x	9	0	0	0	x	9
5 Severočeský	24	10	x	9	0	0	0	x	9
6 Východočeský	70	23	x	22	3	2	0	x	17
7 Jihomoravský	61	22	x	16	0	1	3	x	12
8 Severomoravský	66	27	x	20	2	1	0	x	17
ČR	345	130	0	111	13	7	3	0	88

TDV PROSINEC 2011

Číslo a název regionu	IP Š	TDV uloženo	PDV (PP s povinností DV podle §89/2)	TDV + PDV nařízeno	TDV vykonáno	TDV náhradní trest	TDV skončeno jinak	TDV postoupeno	Aktuální stav:
1 Praha	59	14	0	12	6	1	2	2	2
2 Středočeský	80	41	0	33	10	3	2	2	16
3 Jihočeský	97	52	2	54	15	9	2	1	29
4 Západočeský	83	36	3	34	12	1	2	0	22
5 Severočeský	80	29	0	25	8	4	1	0	12
6 Východočeský	142	58	5	56	20	6	1	2	32
7 Jihomoravský	139	68	4	57	12	10	7	0	32
8 Severomoravský	178	68	0	61	23	10	4	0	24
ČR	858	366	14	332	106	44	21	7	169

IPŠ – institut předběžného šetření

PDV – podmíněné propuštění s povinností zdržovat se ve stanoveném časovém období ve svém obydlí nebo jeho části (§ 89/2 TZ, případně § 89/1 TZ)

Poznámka: Tabulky byly poskytnuty metodikem TDV ředitelství PMS ČR.

PŘÍLOHA P II: TDV – VÝSLEDKY MONITORINGU K 31.12.2011

- PMS zpracovala **858** stanovisek k vhodnosti uložení TDV.
- Soudy bylo uloženo **366** TDV + 14 „kvazi TDV“, tedy povinnosti zdržovat se doma podle § 89/2, z toho nařízeno **332** trestů.
- Reálně ke sledovanému datu probíhala kontrola u **154** domácích vězňů.
- Téměř **70%** TDV bylo uloženo na základě doporučení probačních úředníků a byla tak zúročena práce PMS v přípravném řízení.
- Průměrná délka uloženého TDV je zhruba **8** měsíců. Nejkratší uložený trest byl 1 měsíc, nejdelší 24 měsíců.
- V **15** případech byl TDV uložen mladistvému.
- Trestná činnost, za kterou je TDV ukládán je velice různorodá. Největší podíl tvoří:
  - § 337 Maření výkonu úředního rozhodnutí (39%)
  - § 205 Krádež (18%)
  - § 358 Výtržnictví (10%)
  - § 274 Ohrožení pod vlivem návykové látky (9%).
- Ve **171** případech již došlo ke skončení výkonu TDV:
  - ve **106** případech byl trest úspěšně vykonán,
  - ve **44** případech došlo k přeměně na TOS,
  - ve **21** případech soud rozhodl souhrnným trestem o zrušení výroku o trestu a nahrazení jiným trestem.

Poznámka: Údaje čerpány z prezentace zaslané metodikem TDV ředitelství PMS ČR.

PŘÍLOHA P III: TRANSKRIPCE ROZHOVORŮ

Rozhovor – PMS - středisko 1

T = tazatel, P1 = probační pracovník, P2 = probační pracovník

T: Já bych vás chtěla na začátek poprosit o jakýsi souhlas s tím, že teda budeme ten rozhovor spolu dělat, že vy s tím souhlasíte s uskutečněním tohoto rozhovoru a jednak s tím, že ty vaše informace budou použity anonymním způsobem pro účely té mé práce pro ten výzkum samotný. Jako jestli jenom můžete říct, že souhlasíte.

P1, P2: Souhlasíme, souhlasíme.

T: Takže já z těch obecných věcí bych vás na začátek poprosila, jestli byste mohli říct, jak dlouho pracujete u probační a mediační služby?

P1: Čtyři roky.

P2: Taky čtyři roky.

T: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání a v jakém oboru jste studovali?

P1: Magisterské, obor právo.

P2: Bakalářské, sociální práce.

T: Teď jsou tady takové obecné informace týkající se vlastně vašeho střediska, takže co budete schopní a ochotní mi vlastně říct. Týká se to vlastně nějakého počtu těch trestů domácího vězení, kterými jste se zabírali, ať už vlastně v tom přípravném řízení nebo ke kterým potom skutečně k tomu výkonu došlo. Jestli některé vlastně z nich byli třeba změněné na trest odnětí svobody. Tak nechám to asi na vás, co budete ochotní a schopní mi říct.

P2: Tak já bych se držel té struktury. V kolika případech to bylo nebo zatím se zabývalo.

P1: Takže. Teď aktuálně vlastně vykonáváme kontrolu...u .....

P2: ...u dvou

P1: ...u dvou, co se týče jako nařízených trestů.

P2: Jeden byl přeměněný, tam to bylo neúspěšné a jeden byl úspěšně vykonán. Momentálně máme vlastně jeden uložený, ale zatím není nařízený.

P1: Tam to není myslím že ani v právní moci. A samozřejmě zpracováváme podklady pro soudce, takže byly tam už i nějaké doporučení, ale zatím nevíme ten výsledek, to jakoby nemůžeme nějak specifikovat.

P2: ... uveďte za jaké přečiny a v jaké délce byly tyto tresty domácího vězení uloženy. Byly tam nějaký rok, půlrok, pak čtyři měsíce?

P1: Myslím, že šest, šest měsíců. Ten první ten úspěšně vykonaný byl na dvanáct měsíců.

P2: A jaké přečiny? Většinou to bylo řízení bez řidičského oprávnění....

P1: Maření výkonu úředního rozhodnutí.

P2: A výživné.

T: Byl trest domácího vězení ve Vašem středisku uložen nějaké ženě?

P2: Byl.

P1: Ano.

P2: Bylo uloženo trestní opatření domácího vězení mladistvému?

P2, P1: Nebylo.Ne.

T: Fajn a ještě jsem se tam vlastně zaměřovala na přípravné řízení. Můžete obecně třeba říct, kolik jich asi bylo a kolik jich potom jako se vůbec nedostalo k tomu uložení? Nebo nemáte o tom přehled takto? To bych možná potom spíš zjistila zřejmě v té statistice.

P1: No to asi takto nedokážeme....

T: No nevádí.

P1: Protože vlastně pokud zpracováváme stanovisko pro soudce, tak mi tam konzultujeme i jiné alternativy a ono je to potom vlastně v té zprávě až teprve, takže to nedokážeme jako odhadnout ten počet... kolikrát jsme to třeba zmiňovali nebo kolikrát tam bylo míněno, že by třeba trest domácího vězení byl dobrý, nebyl dobrý pro uložení...to nedokážem takto..

T: A tady jak máme v té čtvrté otázce ohledně těch trestů tomu mladistvému. Víte o tom, že už třeba existují nějaké ty resocializační programy pro ty mladistvé? Nebo bylo by schopné vlastně už něco takového tomu člověku uložit nebo je to spíš jenom takové...

P1: Já teda nemám o tom povědomí a myslím si, že na našem okrese vůbec.

P2: Ne.

T: Tak jo takže když tak můžeme asi přejít k tomu dalšímu. Kolik vlastně z vás tady na středisku se věnuje tomu trestu domácího vězení?

P2: Vlastně všichni pracovníci.

T: Vy se předpokládám nespécializujete jenom na ten trest domácího vězení, ale vlastně máte širší tu pracovní náplň, že?

P1: Ano. Tam na větších střediskách určitě je vždycky nějaký specialista, ale ta menší střediska, není prostě prostor, aby někdo byl vyloženě specialista. Máme každý vlastně nějak tu agendu rozdělenou, takže tady je nás míň, takže tím pádem je to tak nastavené.

T: Tak a tady mám vlastně otázku: Jestli z vašeho pohledu, tak jak vy to cítíte, je dostatečně zajištěno vlastně vzdělávání ohledně toho trestu domácího vězení. Nějaké proškolení v té oblasti, nějaké výměny zkušeností třeba mezi jednotlivými pracovníkama, jestli se nějak pravidelně v té věci setkáváte a vyměňujete si ty zkušenosti?

P2: Jo to probíhá, myslím že v dostatečné míře.

T: A jak asi často se scházíte?

P1: To není nějaké jakoby průběžné, pravidelné. V podstatě předtím než vůbec začal fungovat trest domácího vězení, tak pracovníci absolvovali nějaké ucelené školení. Máme pracovní skupinu, která se vyloženě zabývá trestem domácího vězení. Ti lidé se scházejí, jsou z toho nějaké výstupy. Pak ten výstup vlastně dostane každý pracovník, aby měl možnost nahlédnout. Z pracovníkem té pracovní skupiny můžeme konzultovat případy, vlastně i ty zpracovaná stanoviska zasíláme právě k nějakému posouzení. Takže ona pořád i nějaká zpětná vazba funguje a taková ta výměna informací mezi pracovníkama v rámci i třeba jiných školení, v rámci porad, v rámci vlastně takového toho našeho setkávání. Případně bych řekla tak jednou dvakrát za rok je vždycky nějaké to školení aktuálně k té dané agendě. Navíc teďka pracujeme na systému dalšího vzdělávání takže určitě to tam jako budeme dál do budoucna rozvíjet.

T: Takže to cítíte prostě jako dostatečné?

P1: Já si myslím že jo.

T: Tak teď je tady otázka ohledně služebního vozidla. Jestli vlastně vy jako středisko vlastníte a pokud vlastně nemáte tak jakým způsobem ty kontroly vlastně zajišťujete?

P2: To vozidlo máme teď čtrnáct dnů. Takže už máme služební vozidlo a předtím ...

P1: Výpůjčka z jiného střediska. V podstatě jsme byli jakoby závislí na jiných střediskách. A měli jsme nějaký harmonogram, kde jsme si každý jakoby to vozidlo půjčovali.

P2: Tři střediska.

T: Obecně jaké změny v tom materiálně technickém vybavení střediska by podle vás byly třeba nutné, aby ten výkon toho dohledu byl pro vás třeba jednodušší?

P2: My jsme hlavně potřebovali to vozidlo. Nic dalšího nepotřebujeme.

T: Jo, takže bysme se přesunuli vlastně k dalšímu bloku, který by měl nějak tak popsat problémy při tom dohledu samotném. Ohledně absence toho elektronického zabezpečovacího systému. Jestli vy vnímáte vlastně ten současný systém kontroly prováděný probačními pracovníky jako dostatečný? Vy osobně, já to nemyslím jako obecně jako probační služba, ale vy jako jednotlivý pracovník.

P1: Tak já třeba za sebe já neznám moc ty zkušenosti ze zahraničí, jak to přesně kdo v jaké zemi tento trest funguje. Tam kde je elektronický zabezpečovací systém tak asi ta kontrola je naprosto důsledná tím, že není šance jakoby opravdu vyjít ven mimo ty určené hodiny, protože je jasné, že tam ten člověk bude okamžitě monitorován. Ale zas vnímám jako výhodu těchto namátkových kontrol, že je to namátkové, ten dotyčný neví nebo nemůže nějak dopředu odhadnout, kdy prostě přijedeme, takže svým způsobem je to pro něho vždycky takový jako risk, kdyby opravdu porušil jakoby ty stanovené hodiny.

P2: A je tam ta práce s tím klientem. Že se s ním vidíme. Že takhle by ten monitorovací systém byl jenom nějaké určité. Nebo aspoň si představuju při problémech, že bysme si ho zavolali já nevím třeba jednou za měsíc. Takhle je to při každé kontrole s ním osobně jednám a můžu s ním spoustu věcí vyřešit, pořešit.

P1: Protože ono to není jenom trest domácího vězení. Na to se navazuje spousta jiných věcí, jestli třeba měl neplnění vyživovací povinnosti, tak je možné s ním řešit dál, rozvíjet to téma, ty otázky plnění nebo náklady trestního řízení vůči soudu. To všechno i my máme povinnost sledovat. Takže v okamžiku, kdy tam je osobní kontakt, tak je šance dál tady tato témata rozvíjet a nějakým způsobem s tím klientem pracovat. Nám to přijde možná asi jako výhodné v tomto směru. Necítíme, nebo já za sebe to necítím, že by to bylo nějak neúčinné nebo že by ta namátková kontrola znamenala, že to není plnohodnotné, plnohodnotná kont-

rola toho člověka. Jako slyšela jsem, že některé státy kombinují právě ten systém elektronický i s těma osobníma kontrolama, aby se dostali blíž k tomu klientu. Takže mě to přijde docela v pohodě.

T: Takže vy jste vlastně teďka neuvedli žádné velké problémy, protože já jsem je nějakým asi špatným způsobem předpokládala, tak jsem tady měla vlastně tu další otázku tak jako nastavenou: Co by podle vás vlastně mohlo tu situaci zlepšit, když vlastně budeme i nadále počítat s tím, že ten zabezpečovací systém nebude dál. Máte pocit že je možné na tom něco ještě třeba dál vylepšovat? Nebo tak jak je ten stávající stav teďka je vy cítíte jako že je v pořádku nebo že to je prostě dostačující?

P1: Nevím, nedokážu to teď vůbec..

P2: No určitě by měl být ten elektronický zabezpečovací systém.

T: Jako za jeho zavedení jste, že kdyby byl, tak ta kombinace je pro vás zajímavá asi?

P2: Já jsem . Jo.

T: Teď se tady hodně diskutuje vlastně o tom, zda je těch probačních pracovníků vlastně na tyto dohledy dostatečný počet a když bychom vyšli z toho že vlastně bez navýšení toho počtu pracovníků a zavedení toho elektronického systému, jestli se dá zvládnout, když by vlastně došlo k navýšení počtu ukládaných trestů domácího vězení tak jak se to všude o tom teďka mluví, že je takový trend, že pro to uvolnění v těch věznicích a tak dál by to bylo dobré. Tak jestli si myslíte, že ve stávajícím počtu, tak jak jste vlastně probační a mediační služba pracovníci k tomuto dohledu určení, jestli je to možné zvládat? A do jaké míry třeba? Jestli by ten nárůst byl třeba stoprocentní, jestli jste schopni to ještě zvládnout nebo jenom do 50% nebo jaký je váš názor?

P2: To je hrozně těžko určit tu hranici.

T: Vezměme to obecně, kdyby nastalo jakékoliv navýšení ať už třeba čtvrtinové. Myslíte si že v tom stávajícím počtu to ještě jde zvládnout?

P1, P2: Čtvrtinové určitě.

T: A když zkusíme 50%?

P1: U toho 100% by byl asi problém. Ale určitě to je nějakým způsobem ošetřitelné a jako my jsme schopni se tomu přizpůsobit, protože prostě pokud to není jinak, tak bysme byli

nuceni nebo určitě v ten daný okamžik musíme ty své síly rozložit tak, aby to jako fungovalo jo, aby ty kontroly byly nějakým způsobem zabezpečené, ale to 100% se jeví asi už složitější při tomto našem stávajícím počtu toho střediska.

T: Tak to se stejně bavíme hypoteticky že? Mě to spíš jen zajímá jako váš názor.

P1: Ale je to těžko odhadnutelné. To se jako nedá fakt tak nějak dopředu, protože tak nějak furt zkusíme kam až ty naše síly dosáhnou.

T: Já jsem se kdysi, už docela dávno, dočetla o tom, že jedno z řešení byla vlastně nějaká navrhovaná spolupráce vás pracovníků probační a mediační služby a vězeňské služby. Jak to vidíte reálně? Jestli si myslíte, že by taková spolupráce byla vůbec možná?

P1: V rámci teda toho dohledu nad TDV?

P2: Přímo v našem okrese? Tak to si nedokážu představit. Kde ten člověk. Okres je docela rozlehlý, nedokážu si představit, kde bude ten pracovník vězeňské služby bydlet nebo kde se sejdeme, kam pro něj přijedu. Kam spolu pojedeme. Aby to byla ještě nějaká časová úspora.

P1: Nebo vůbec jak by ta spolupráce měla vypadat, to nedokážeme vůbec takto zodpovědět, protože tady není věznice, nespolupracujeme s vězeňskou službou. Právě tady ta jiná střediska, kde tady tato možnost je, tak tam by třeba mohla spolupráce nějak fungovat, ale tím že nemáme věznici v našem okrese tak to nedokážu vůbec...

T: A na těch setkáních, jak říkáte, které třeba míváte, nešla tam třeba nějaká zmínka o tom jestli už někdo třeba takovou spoluprací nezkoušel navázat nebo že by se o tom mluvilo?

P2: Já myslím že ono je to nastaveno tak, že ta spolupráce by se rozjela až při určitém počtu uložených trestů domácího vězení.

P1: Jako jestli myslíte jenom vyloženě, že by třeba pracovník vězeňské služby kontroloval? Nebo jak to myslíte přesně?

T: Tak to tam bylo nějak popisované, že by vlastně kapacitně, aby se pomohlo a ulehčilo těm probačním pracovníkům. Že oni by nějaké ty dohledy jakoby přebírali.

P2: Tohle si myslím, že teď momentálně není aktuální.

P1: Neslyšeli jsme o tom.

T: Jaké obecně problémy vy třeba jste zažili při výkonu toho dohledu nad trestem domácího vězení?

P2: Já to nevnímám jako problém, ale to, že ten člověk není v rámci té kontroly toho výkonu trestu domácího vězení nebyl přítomen. Ale to není jako problém.

P1: To není pro nás problém. To je problém pro něj. Ale jakoby problém pro nás zatím jsme nezaznamenali.

P2: Něco co by v rámci metodik nebo..... technicky. Vůbec.

P1: Nemáme s tím nějak.... zatím, zatím a doufejme, že ani do budoucna.

T: Tak děkuju, takže posunuli bysme se k dalšímu bloku, který se trošku dotýká legislativy. Jestli si myslíte, že na základě vlastně vašich dosavadních praktických zkušeností by mělo dojít k nějaké změně legislativy. A pokud jste na něco narazili, tak v čem by to mělo být?

P2: Nemám k tomu nic.

P1: Taky ne.

T: Teď možná takový trošku laický můj dotaz. Proč se tak moc liší počty ukládaných trestů domácích vězení jednotlivými soudy?

P2: Protože já myslím, že je to i na osobě toho soudce, že některý nevnímá tu kontrolu, o které jsme se bavili - ten rozdíl elektronický zabezpečovací systém a ty namátkové kontroly, mu to nepřipadá jako dostatečně realizované. To že mi tam namátkově jezdíme.

P1: Je to určitě individuální přístup. Prostě je to opravdu tak, jak člověk od člověka vnímá něco, tak i tady tento úhel pohledu je právě jiný a souvisí to s tím že může někomu připadat ta namátková kontrola nedostatečná.

P2: Přímo na našem soudu ten problém nevidím. Jsou nakloněni. Když je ten případ vhodný uložit.

P1: Pokud ty možnosti to dovolují a lze tam uložit alternativní trest domácího vězení, tak soudci tady nejsou proti.

T: A cítíte to, že vy jako pracovníci to můžete ovlivnit jestli ten trest bude uložen nebo nebude, ten trest domácího vězení?

P1: Tak určitě jako na základě toho stanoviska ten soudce má možnost potom daleko lépe si představit tu situaci těch kontrol a podobně. A bez toho zpracování toho stanoviska je to

pro ně prostě jenom nějaká, nějaký případ další z mnoha a tahle v rámci toho stanoviska má vlastně zpracovány veškeré základní údaje. Takže určitě svým způsobem je to jako pro toho soudce určující. Není to samozřejmě závazné, ale myslím si že určitě...

P2: Já to cítím, že ta zpráva je pro ně důležitá. Třeba dvě stanoviska, co jsem dělal byly nedoporučující a ty tresty tam nebyly uloženy.

T: Já jsem zaznamenala, když jsem se o to tak trošku zajímala, že se ukládá někdy trest domácího vězení trestním příkazem a tam se vlastně nějaké to prověření těch podmínek toho odsouzeného podle mého názoru moc nestíhá dělat. Jestli si myslíte, že je to dobře? Protože jsem slyšela někdy o nějakém případě, že snad nějaký cirkusový... prostě někdo kdo jezdil – pracovník. Ano teď jsem nevěděla jak se rychle vyjádřit – kdo jezdí s cirkusem, že mu to snad bylo uloženo právě takto, takže to asi...

P2: U nás se ukládá ten trest domácího vězení, nebo byl uložen tím trestním příkazem, ale my to stíháme dělat. Oni nás o to stanovisko požádají a my to stihneme. Jako je tam šibeniční lhůta - třeba sedm dnů. Takže hned si prostě toho člověka pozvat. Okamžitě provést. Že do toho týdne pro nás je to hodně namáhavé, ale stíháme to.

P1: Ale minimálně ten soudce vezme telefon a třeba zkonzultuje. Protože třeba ví, že člověk má předchozí trestnou činnost. Ví, že spolupracoval s probační službou a ví, že tam byly už nějaké předchozí zprávy. Vezme telefon, konzultujeme to, takže i tahle jako se to dá nějakým způsobem zas ošetřit. Ale jako opravdu je to třeba krátký časový úsek, ale snažíme se tak, aby opravdu ten soudce měl podklad. A pro ně je to důležité, tak jak na nás naši soudci apelují, že vlastně chtějí mít tu zprávu, tak se snažíme opravdu i v krátkém časovém úseku... to zpracovat.

T: O tom už jsme se možná trošku bavili, tady co je podle vás hlavním důvodem ke stále relativně nízkému počtu uložených trestů domácího vězení? Takže vy jste vlastně už zmiňovali, že je to podle vás právě to, že ti soudci si myslí, že je tam ta nedostatečná kontrola díky tomu, že není ten elektronický systém. Ještě vás napadá něco jiného? Nebo to tak můžeme uzavřít?

P1: Já bych to tak asi uzavřela. To je asi jediné, co mě tak jako napadá k tomu.

T: A pak tady mám v tomto bloku vlastně poslední otázku. Jestli považujete součastnou úhradu, pokud teda není změněná, pokud třeba nemám mylné informace – za náklady výkonu toho trestu domácího vězení, těch 50,- Kč za den, jako adekvátní?

P1: Já jsem jako nikdy nad tím nepřemýšlela, ale pokud by ten člověk byl ve výkonu tak si myslím, že ty náklady jsou fakt vyšší, takže těžko říct. Určitě pro toho dotyčného odsouzeného ty náklady pak jsou velké ve výsledku. Protože jestliže má trest na rok, tak přeci jenom to naskáče.

P2: 1.500,- Kč měsíčně.....

P1: Ale na druhou stranu, jestli to má být cena za to, že je doma s rodinou a může chodit třeba do zaměstnání a nezpřetrhají se mu ty základní sociální vazby, tak si myslím, že to není zase tak strašné. Ale nedokážu to objektivně posuzovat, protože nestojím na té druhé straně, takže těžko říct.

T: Jasně, nemůžete se vyjadřovat jakoby k ekonomické náročnosti jako takové.

P1: Určitě, ani nedokážu říct jestli těch 50,- Kč vůbec pokryje to technické zabezpečení, kontrolu domácího vězení, takže to je takové obtížné to určit nějak...

T: Takže jo, takže jsme se dostali k poslednímu bloku a to jsou vlastně nějaké, jak vy vnímáte svoji úlohu jako probačního pracovníka a vlastně ty vztahy které vy máte. Vy už jste to malinko zmiňovali na tom začátku, že právě oceňujete to, že teď vlastně možná zčásti není ten elektronický systém, protože tam ten kontakt je nějaký lepší teďka a toho se vlastně budou týkat i ty následující otázky. Jak vlastně reaguje ten člověk, který se doví o tom, že by mu ten trest domácího vězení mohl být uložen, protože tam je to určitě podmíněno jeho souhlasem. Jestli to vnímají dobře takovou možnost uložení toho trestu?

P2: No ze začátku jsou jako zvědaví, jo chtěl bych ten trest domácího vězení, ale když jim to popíšeme, jak to vypadá, tak my děláme – ta zakázka od toho soudu je většinou – zjistíte stanovisko k uložení trestu obecně prospěšných prací případně trestu domácího vězení. Takže my se těch lidí na to jako ptáme, vysvětlujeme i jejich stanovisko k tomu případnému jejich uložení a většina ze začátku chce ten trest domácího vězení, když jim vysvětlíme, jak to vypadá, tak se spíš kloní k tomu trestu obecně prospěšných prací. Aspoň takovou mám zkušenost.

P1: Ale tak je to individuální, protože pokud zase jeho životní podmínky lépe vyhovují tady téhle možnosti domácího vězení, tak mám pocit, že teď je to takové, že víc se o tom i ví a víc si to ten člověk dokáže představit prakticky a prostě je to pro něj přijatelnější než vykonávat třeba obecně prospěšné práce. Jako není to, že by teď všichni řekli, my chceme TDV, ale myslím si že je to čím dál víc asi běžnější, už asi to povědomí těch lidí je větší

a že ono do budoucna prostě to bude pro ně jako taková fakt možnost napravit tu situaci, kterou způsobili nebo to svoje jednání. Bude to pro ně možná přijatelnější. Tam jediné, co možná vnímám, je asi fakt ta finanční stránka. Pokud opravdu nemá to finanční zabezpečení, tak to může být pro ně složité.

P2: Práce. Když má práci – radši trest domácího vězení. Nemá práci ....

T: A v porovnání s trestem odnětí svobody? Když někdo z těch klientů třeba už něco takového absolvoval a teď když se mu nabízí trest domácího vězení tak to vidí optimističtěji?

P1: Určitě. Jako vesměs si myslím, že jo, že je málo takhle jako lidí, kteří by dali přednost trestu odnětí svobody. Nebo aspoň z té naší zkušenosti, z toho co jsme mohli projednat tak většinou teda ta možnost trestu domácího vězení je pro ně přijatelnější.

T: Tady toho jsme se už taky trošku dotkli. Jestli si myslíte, že pokud bude zavedený ten elektronický systém, jestli ty vztahy mezi probačním pracovníkem a tím kontrolovaným klientem zůstanou na stejné úrovni jako doposud a jestli si myslíte že jo, tak proč?

P2: Já myslím, že o tom jsme se už bavili a začátku.

T: Že tam vlastně, když se použije ta kombinace, tak si vlastně myslíte, že by to mohlo fungovat.

P1: Jako samotný ten systém zabezpečení po té elektronické stránce je prostě opravdu neosobní, takže pokud by se mělo dál pracovat na plnění nějaké další povinnosti, pokud by soud třeba uložil nebo to, co se k tomu váže, tak už to bude třeba zase o tom že toho člověka musíme pozvat a speciálně přijde teda k nějaké konkrétní nebo ke konkrétnímu termínu konzultace. A jestli se uvidíme jednou, dvakrát. Jo, takže tam nějak úplně ty vazby nebudou navázány. Ono někdy je to dobré pro tu práci, že je třeba ten člověk víc otevřenější, pokud ho vidáme častěji, v domácím prostředí. V domácím prostředí je zas ta přirozenost jiná, takže má takový potom k nám úplně jiný vztah a ta práce je snazší v tomto směru, že lépe komunikujeme, vyjdeme si s těma lidma tak nějak vstříc. Nebo oni teda respektive plní tak, jak by měli a přijde mi to líp, jak tady teda v prostředí kanceláře, protože určitá přirozenost tady je jiná. Tady je to takové jako složitější. Takže, je to takové - přesně jak jsme říkali na začátku, všechno má svoje pro a proti, takže teď je otázka co bude prioritou potom pokud teda bude jenom teda elektronický zabezpečovací systém. Tak budeme asi dál pracovat, nebo vůbec jak dál při té následné spolupráci.

T: Pak se tady trošku dotýkám i rodinných příslušníků a těch společně žijících osob toho odsouzeného při té prováděné kontrole. Jestli jste někdy zaznamenali nějakou negativní reakci na to?

P2: Tak to se snaží, to riziko se minimalizovat už v rámci už před uložením toho TDV, že s těma rodinnýma příslušníkama komunikujeme, vysvětlujeme, připravujeme je na to, že prostě ve tři ráno tam někdo bude u nich zvonit. Snažíme, aby ty kontroly na ty rodinné příslušníky dopadaly, co nejméně. Takže první než zvoníme na barák, tak se třeba snažíme s tím odsouzeným kontaktovat telefonicky – přes mobil, abychom nemuseli zvonit, že mu jenom zazvoní mobil a on přiběhne. Takže ty negativní .... Směřem teda k nám, k naší kontrole já jsem teda nezaznamenal.

P1: To né, to né. Jako negativní ve smyslu, že je to nepříjemné pro ně jako samotné jo, ale vůči nám myslím, že nebyl nějaký problém. Ale určitě reakce, kdy ta rodina je k tomu jako vyhraněná, protože je to svým způsobem jakoby zasahující do toho soukromí těch rodinných příslušníků, chtě nechtě, i když zvoníme na ten mobil, stejně dřív nebo pozděj dojde k tomu, že tam nějak jako přijedeme... třeba o víkendu, nemusí to být ve tři ráno, ale bude to někdy o víkendu a někdo se může cítit prostě omezený v tomto případě, ale vůči nám negativní reakce jsme nezaznamenali.

T: Teď je taky taková problematika toho, jestli si myslíte že ten odsouzený od vás očekává právě jenom tu kontrolu a nebo právě vás vnímá i trošku i jako nějakého partnera nebo člověka, kterého může požádat o nějakou jinou pomoc, třeba netýkající se přímo toho TDV? Jestli po vás někdy něco takového chtěli?

P2: Určitě tam byly žádosti o vrácení řidičského oprávnění.

P1: Nebo i cokoli, oni mají právě to je s tou důvěrou, když je právě založená na osobních kontaktech, tak si myslím, že o to víc mají tu důvěru vůči pracovníku a jako mají třeba i nějaké dotazy, které vyloženě nesměřují k té naší práci a prostě.....

P2: Zkušenost je fakt jiná, když srovnám ty klienty v rámci toho TDV a klienty v rámci normálního dohledu, tak jsou taková otevřenější a líp si o tu pomoc řeknou. Řeknou, co je tíží, jak bychom jim mohli pomoci.

P1: Jo, jo. Ono totiž při té kontrole jako je možnost, že třeba ten člověk řekne „Podívejte se tak teď mám tady tohle, tady to máme takhle zařízené a pojd'te dál“, jo, berou to někdy opravdu jako návštěvu, neberou to třeba ani jako kontrolu, neuvědomují si to, možná si to

ani nepřipustí v tom kontextu. Zrovna v tom jednom případě klient si nějak rekonstruoval domek a nám říkal „Podívejte, tak tohle jsem teďka spravil a zas od minula jsem pokročil“ a bylo to takové hezké, že třeba ten vztah prostě nebyl jenom o tom, že tam prostě fakt zazvoní jenom ten úředník a prostě vyloženě tam si nechá podepsat nějaký papír, ale aby člověk mohl sledovat, že ten člověk na sobě i pracuje a že má jakoby motivaci dál vést ten řádný život, ne jen pod pohružkou, že když nebude plnit domácí vězení, tak že může skončit špatně, ale protože tak nějak se to nabízelo, že vlastně, díky tomu, že byl doma, mohl rekonstruovat domek, spoustu věcí udělal, které by jinak třeba nezvládl časově, takže bylo hezké na tom.....

P2: Oni nás chodí navštěvovat s manželkou .....

P1: Jsou v kontaktu, takže to je fajn, ale to je zase taky individuální, jeden člověk je, že se třeba přizpůsobí a do toho bude někdo, kdo třeba nechce už ani slyšet, jak se mu to uzavře, prostě skončí veškeré kontakty a prostě je to individuální.....a toto byla taková hezká jako zkušenost.

T: Já myslím, že z toho, co už jste mi doteďka řekli, tak asi odpověď na tu další otázku znám, ale stejně ji položím. Jestli vy sami se cítíte víc jako „kontrolor“ nebo jako sociální pracovník nebo partner toho klienta?

P1: Ono je to všechno tak půl na půl. My zas nemůžeme připustit jako být jenom partnerem toho člověka, protože jsme kontroloři, nemůžeme být jenom kontroloři, když potřebují pomoc, tady musíme být sociálním pracovníkem. Takže ono je to provázané, já bych neřekla, že ani ..nejsme ani to víc než to, prostě máme tak všechno jakoby v nějaké rovnováze nebo snažíme se o to, aby to tak jakoby bylo v těch mezích, tak jak to má být. Ale já teda sama za sebe teda nevnímám, že bych to nějak měla vyhraněné, prostě....

T: Oddělené....prostě je to v tom jednom asi že?

P2: Já to neberu, že jsem probační pracovník a to je prostě pomoc a kontrola. Nemám to jako, dneska budu pomáhat nebo dneska budu kontrolovat, je to tam všechno....jdu tam jako probační pracovník, jdu se podívat jestli tam ten člověk je, případně jestli něco nepotřebuje.

T: Obrátil se na vás někdo z těch odsouzených k TDV s prosbou o zajištění výjimky z těch běžných pravidel, jak je v zákoně uvedeno – nějaké ty bohoslužby nebo návštěva dítěte třeba se kterým nemůže běžně být po rozvodu atd.? Něco takového jste řešili?

P2: Tohle se ošetřuje už...v rámci toho předjednání, takže se zjišťuje jestli ten člověk je praktikující věřící, jestli to není jen účelové – prostě chci se teď stávat, protože budu zavřený, tak budu praktikující věřící, tohle se ošetřuje...

P1: I to dítě, tam máme vlastně teďka aktuálně vymezeno, že otec se může o víkend a nějak jednou za čas...vídat

P2: Od dvou do tří....

P1: ...asi dvě hodiny, protože opravdu tam on ty děti dostává na víkend, tak nějakým způsobem to tam jako je předloženo, že by to tak vlastně mohlo být upraveno, ale stalo se nám že vlastně požadoval klient v průběhu výkonu trestu DV o nějakou výjimku, protože vznikla nějaká situace, tam třeba by to mohly být pohřby a podobně, rodinné události, jestli teda nastane něco takového, tak oni se obrací na nás s tím, zda je to možné a pak v takové chvíli, buď konzultace se soudcem, jestli ten to povolí a nebo ne, tam jsme to nějak ošetřovali že vlastně.....

P2: Já vím, že to byl ten pohřeb rodinného příslušníka, ale nakonec...myslím, že to bylo ve všední den....

P1: Ale myslím, že tam bylo, že nějaká jiná akce s tím, že to jsme vlastně nemohli ani povolit, protože tam se to netýkalo nějakých závažných důvodů, ale v okamžiku, kdy by nastalo něco takového, tak samozřejmě tam se to musí konzultovat s tím soudem a jedině soud zase může říct, jestli jako je možnost, aby se vybočilo výjimečně z těch pravidel, takže na nás to není jakoby, my bysme si ani nedovolili nějakým způsobem to povolovat nebo jo, prostě my jedeme, tak jak je to nastavené, pokud ten klient má nějakou výjimku nebo žádá o nějakou výjimku, tak opravdu přes soud.

T: A ještě taková asi hodně laická otázka. Co má podle vás největší vliv na řádný výkon toho vykonání TDV?

P2: Já se budu opakovat, ale to předjednání. Jo, minimalizovat ty rizika, aby to bylo prostě vhodně uložené.

P1: Nevhodnost trestu vede k neúspěšnosti. Obecně, nejenom u TDV, takže to předjednání je opravdu šance, jak zvolit vhodný trest pro toho dotyčného.

T: A vy jste tady na začátku zmínili, že jeden trest tady přeměněný máte, to bylo z jakého důvodu?

P2: Drogový problém. Recidiva.

T: No a ještě úplně na závěr, protože jsem naprostý laik teda v tomto oboru, tak mi bylo jasné, že při vymýšlení těch otázek jsem mohla určitě na něco hrozně podstatného zapomenout, takže se na vás teď obracím jako na odborníky. Jestli si myslíte, že jsme něco takového hodně důležitého, týkající se této problematiky prostě neprobrali teďka tady spolu? Co byste k tomu chtěli ještě říct? Co považujete za důležité ještě zmínit ohledně TDV - obecně?

P1: Tak já si myslím, že jsme se tak dotkli asi všeho....ono nějak....

P2: Je to hrozně čerstvé zatím.....

P1: Pořád to není nějak hluboká praxe, která by znamenala.....

P2: Ještě nemáme ani desítku případů, takže to je.....

P1: I my se pořád jakoby učíme.....

P2: Nějaké závěry z toho dělat, to .....

P1: To ne asi ....Já myslím, že jsme jako tak naťukli vesměs všechno jako....

P2: Zažili jsme ten první důležitý trest, ten byl perfektní, bezproblémový, to si myslím, že byl ukázkový, jak se zlepšily ty vztahy v té rodině. Ten člověk pořád chodil pracovně na fušky, že nebyl vůbec doma, v rámci TDV si myslím, že se ten vztah s tou manželkou hodně zlepšil. Ten byl úplně ukázkový ....

P1: A jak jste zmínila ten, co máme přeměněný, tak tam jsme myslím vůbec to předjednání nedělali, že ten vlastně nebyl předjednaný, protože tam .....

P2: To bylo rozsudkem v hlavním líčení.

P1: Úplně bez zpracování toho našeho stanoviska, to bylo úplně jako ze začátku, to nebyla ještě nějak zaběhaná ta praxe vůbec.....

T: Takže to vlastně potvrzuje to, co jste mi už říkali, že když je to dobře předjednané, tak většinou to dopadá dobře...

P1: Většinou, ale není to taky pravidlo.

P2: Třeba tady byla opora v rodině, to sociální zázemí tam bylo, takže takhle si kladu otázku, kdybychom tam to předjednání dělali, tak myslím, že možná by ta zpráva byla....

P1: Těžko říct no, někdy to je o tom, že to neodhadnete, protože nikomu do hlavy nevidíte.

T: Ještě mne napadá takový jeden dotaz. Jak vy ve vašem okolí, co se týká veřejnosti obecně vnímáte náhled na TDV? Protože já jsem se třeba setkala u svých známých s tím, že třeba to berou jako strašně lehký trest a že ti lidi, když něco vyvedou, tak „jenom“ TDV? Mě by zajímalo, jak to třeba vnímají vaši známí nebo vaše okolí?

P2: No přesně tak jak vaši známí, ale když jim to vysvětlím na jejich konkrétní situaci, když jim řeknu „Tak podívej se, ty chodíš do hasiče v neděli, chodíš hrát fotbal, tak na to na rok zapomeň. Chodíš navštěvovat babičku každý víkend, v sobotu ráno, taky zapomeň, nějak si to budeš zařizovat prostě ve všední dny...“. Když ten jeho konkrétní život osekám, tak říká fakt asi ne....

P1: Já myslím, že je to pro ty lidi nepředstavitelné, že sami o tom mluví tak, protože vůbec nemají tu zkušenost a třeba to mé okolí to třeba ani jakoby nezná a pokud se to toho člověka přímo nedotkne nebo třeba někoho z rodiny třeba, tak tu představu fakt nemaj a tady kolega zmiňuje víkend, to je .....přes ten týden to ještě zvládne, to se tak člověk jaksi dokáže přizpůsobit, ale ten víkend je myslím hodně kritický, protože to je doba, kdy každý chce mít klid, každý dělá ty svoje koníčky, každý má prostě nějaké ty svoje aktivity a ty fakt musíte očesat.

P2: V létě – koupaliště, kolo....

P1: To je hodně náročné. Takže ono si řeknou je to jednoduché, ale zkuste si to představit...že budete roste sedět od rána do večera doma. Není to jednoduché, určitě né.

P2: Jenom jeden víkend.....

T: Takže, já vám moc děkuju, jestli už je to teda z vaší strany všechno, tak....děkuju, že jste se mi věnovali.

P2: Za málo.

Rozhovor – PMS – středisko 2

T= tazatel, P3 = probační pracovník

T: Já bych vás na začátek požádala o váš souhlas s tím, že můžeme tento rozhovor uskutečnit, a že zjištěné informace mohu použít pro svoji bakalářskou práci, samozřejmě anonymním způsobem. Takže souhlasíte?

P3: Ano, souhlasím s tím. Nemám proto tomu žádné výhrady.

T: Děkuji. Na začátek bych se vás zeptala jak dlouho pracujete u PMS?

P3: Tak já pracuju u PMS v podstatě od 3.1.2010.

T: Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání a v jakém oboru jste studoval?

P3: Vystudoval jsem magisterský obor Sociální práce a sociální politika na Masarykově univerzitě v Brně.

T: A teď bych se zaměřila na obecné informace o vašem středisku, samozřejmě týkající se TDV. Můžete trošku popsat kolikati případy už se vaše středisko zaobíralo, kolik jich, jestli se to dá říct, kolik jich bylo třeba v přípravném řízení, kolik jich bylo nakonec uloženo a kolik právě teďka vaši klienti vykonávají, kolik bylo úspěšně ukončeno nebo případně pro porušení podmínek změněno atd.?

P3: Tak okresní soud uložil TDV v našem okrese celkem čtyřikrát. První to byl mladistvý, to byl vlastně první TDV tady na okrese, ten skončil neúspěchem, protože opakovaně porušoval podmínky výkonu TDV a tak mu byl nařízen trest náhradní, tzn. že teď je ve vězení. Druhým našim klientem byl taky mladistvý, což je možná specifikum našeho okresu, že ty uložené TDV se týkají vlastně buďto mladistvých a nebo mladých dospělých nebo lidí, kteří jsou ve věku blízkém věku mladistvých, protože jsme zajedno v tom, že ten trest může být užitečný i v tom, že podpoří nějakou výchovnou snahu rodiny. Takže ten druhý TDV jak jsem říkal byl, týkalo se to opět mladistvého, byl to relativně krátký trest, který trval čtyři měsíce a ten mladistvý ten trest úspěšně ukončil. V současné době vykonáváme kontrolu nad dvěma tresty DV, z něhož jeden je opět mladistvý a druhému odsouzenému je asi dvacet šest nebo dvacet sedm let. Jinak, co se týče toho přípravného řízení, většinou to probíhá tak, že jsme sami aktivní, tzn. že vybíráme z těch napadlých věcí vhodné případy pro uložení TDV a nejdříve zjistíme, jestli by tam byly podmínky. Největší problém je stabilní bydliště toho klienta. Pokud by tam byly podmínky, podiskutujeme o tom se soudcem,

popř. se státním zástupcem, jestli by bylo možné jít touto cestou a pokud soudce řekne, že není vyloženě proti tak provedeme institut předběžného šetření. V jednom případě jsme dostali pověření přímo od soudu.

T: Vy už jste tady zmínil délku jednoho z těch trestů. Můžete říct za jaké přečiny byly u vás ty TDV uloženy a v jaké délce ty tresty byly?

P3: Nejčastěji se jednalo o majetkovou trestnou činnost nebo o výtržnictví. Tím společným znakem bylo, že pachatelé se těchto přečinů dopouštěli v nočních hodinách a právě od toho DV si všichni slibujeme, že pokud ten odsouzený dodrží podmínky DV, že to může mít vliv i na to, že už nebude páchat tu trestnou činnost.

T: Tu délku jestli ještě můžete zmínit?

P3: Délka – čtyři měsíce byl nejkratší, pak jsme měli šest měsíců, který byl následně změněn na osm měsíců, to byl souhrnný trest, pak máme deset měsíců a devět měsíců.

T: Kolikati TDV jste se teda zatím zaobírali od počátku možného uložení?

P3: Byly nařízeny čtyři, v přípravném řízení jsme zvažovali taky uložení TDV, ale nikdo to nedorazilo až do stádia doporučení toho trestu, takže vždycky po čas toho šetření jsme zjistili, že to není vhodný trest a ukončili jsme to, protože jsme nebyli požádáni v podstatě soudcem ani státním zástupcem, tak jsme jim nesdělovali, že to je nevhodný trest, když oni sami nás nepožádali, abychom se tím zabývali.

T: Byl ve vašem středisku uložen TDV nějaké ženě?

P3: Ne, nebyl. V jednom případě jsme zvažovali uložení TDV ženě, je to žena, která se opakovaně dopouštěla majetkové trestné činnosti, pečuje o malé dítě, nicméně není schopná udržet si nějaké stabilní bydliště, což by bylo na překážku pak výkonu toho trestu.

T: vy jste tady zmiňoval, že hodně se u vás ukládá TDV nebo TODV mladistvému, což je opravdu bych řekla takové specifické. Může v rámci toho TODV odsouzený využívat nějaký resocializační program? Máte něco takového a využíváte toho?

P3: Resocializační programy fungují spíše v krajských městech a je to odvislé od toho jestli ten klient třeba navštěvuje nějakou školu v tomto městě, v takovém případě bychom ten resocializační program využili, ale pokud nejedí do krajského města nebo jiného místa, kde existuje ten resocializační program tak ty programy nevyužíváme, protože jsou pro toho klienta v podstatě místně nedostupné.

T: Teď bych se trošičku věnovala takovému personálnímu a materiálnímu zabezpečení vašeho střediska. Věnujete se TDV ve všem středisku jenom vy nebo více pracovníků, prakticky myslím?

P3: Co se týče předjednávání toho TDV, tak tomu se věnuji já a kolegyně, která má na starosti přípravné řízení, popřípadě i kolegové dávají podněty, když objeví nějaký vhodný případ. Co se pak týče kontroly DV, tak na tom se podílíme úplně všichni, protože není možné, aby kontroloval jenom někdo, jsme malé středisko, to by nebylo možné praktikovat.

T: Takže pochopila jsem správně, že i náplní vaší práce není to, že byste byl pouze specialistou na TDV, ale zahrnuje ta vaše náplň práce i další činnosti v rámci probace a mediace?

P3: Ano. Mám na starosti vykonávací řízení, dohledy.

T: Je z vašeho pohledu dostatečně zajištěno další vzdělávání a proškolení specialistů na TDV? Jak je časté jejich setkávání a jestli je to takto dostačující takto, jak je to nastaveno?

P3: Já si myslím, že jo, já nejsem příznivcem nějakých sáhodlouhých školení, takže jsem spokojený.

T: A jak často se teda asi setkáváte nebo jak často dochází k nějaké výměně zkušeností? Nemusí to být třeba na nějakém setkání. Jestli třeba funguje něco, že se můžete kontaktovat elektronicky nebo...nevím.

P3: Ono, když potřebuju vyřešit nějaký problém, který potřebuju řešit hned, tak to řeším tak, že zvednu telefon nebo napíšu e-mail.

T: Je vaše středisko vybaveno služebním vozidlem k provádění dohledu a jestli ne, tak jakým způsobem kontroly zajišťujete?

P3: Teď už ano. V lednu jsme dostali vlastní auto, do té doby než jsme dostali vlastní auto to bylo problém, protože na jednom vozidle se střídaly tři střediska.

T: A jak to bylo řešeno. Vy jste měli nějaký rozpis, kdo kdy bude to vozidlo mít? Nějak jste se takovým způsobem domlouvali?

P3: Jo. My jsme se domlouvali tak, že jsme v podstatě měli to vozidlo jednou týdně plus nějaké dny navíc, aby kontrolované osoby nemohly sledovat nějakou pravidelnost.

T: Ano, to mne právě zajímalo...jaké ještě další změny v materiálně technickém vybavení střediska by podle vás byly nutné? Nebo cítíte nějakou potřebu něco změnit, co by vám pomohlo v rámci výkonu třeba těch dohledů a dalších činností ohledně toho TDV?

P3: Tak v současné době asi ne.

T: Tak posunuli bychom se k dalšímu bloku otázek a ty by se měly týkat problematiky v tom dohledu samotném. Určitě velice diskutovaná a sledovaná i veřejností je absence toho elektronického zabezpečovacího systému ke kontrolám TDV. Vy osobně vnímáte současný systém kontroly, prováděný probačními pracovníky jako dostatečný?

P3: No kdyby byl elektronický monitorovací systém, samozřejmě by to zlepšilo kontrolovatelnost, ale nevnímám ho jako nezbytný, protože za prvé existují tresty, které také nejsou takto kontrolovány, mám na mysli třeba trest zákazu vstupu nebo trest zákazu činnosti nebo trest vyhoštění. Na jejich porušení se přijde více méně náhodou a za druhé se ukazuje, že máme přeměněné tresty domácího vězení v náhradní trest, TOS a to z toho důvodu, že odsouzený nedodržoval podmínky pro výkon toho trestu domácího vězení, čili nezdržoval se doma. To znamená, že i za současných podmínek jsme schopni to kontrolovat, zda ho dodržuje nebo nedodržuje. Dokladem jsou právě ty přeměněné tresty.

T: Je podle vás možné, za současné situace, bez navýšení počtu pracovníků a zavedení toho zabezpečovacího systému, zvládnout případné navýšení počtu ukládaných TDV, tak jak je teď trend, že by to mělo vzrůstat?

P 3: Záleží o kolik odsouzených by se jednalo a kde by byli rozmístěni. Jestli by byli v jednom městě nebo by byli třeba v extrémních případech třeba někde na hranicích okresu. V podstatě zatím v současné době máme nařízené dva TDV. Volnou kapacitu zatím troufám si říct, že máme, nicméně můžeme narazit na tohle.

T: Takže, když to řeknu laicky, kdybyste měli v současné době místo dvou čtyři TDV, tak si myslíte, že byste to zvládli v tom obsazení, jak máte?

P3: Čtyři tresty si myslím, že ještě ano.

T: Jak je podle vás reálná a proveditelná navrhovaná spolupráce PMS a vězeňské služby? Dočetla jsem se v nějakém článku, že pokud by navýšení ukládaných TDV bylo extrémně vysoké, že by pracovníci vězeňské služby nějak podíleli na těch kontrolách a dohledech TDV.

P3: No osobně si to nedovedu dost dobře představit.

T: Vy tady máte věznicí?

P3: Máme.

T: A neproběhly teda zatím kolem toho žádné nějaké schůzky nebo jednání? Nevíte o ničem?

P3: Zatím ne, zatím jsme schopni to kontrolovat sami takže.....

T: Zažil jste vy nějaký problém při výkonem dohledu? Tím problémem určitě není myšleno to, že klient zrovna není doma, ale myslím cokoli jiného.....že by na vás třeba přišli rodinní příslušníci, že je to teda obtěžuje.....cokoli, co vás napadne.

P3: Tak v jednom případě se nám stalo, bylo to zrovna při první kontrole, že přišel otevřít opilý vlastník nemovitosti. Klient nebo odsouzený tam bydlel v podnájmu a byl z toho trošku problém.

T: Ten vlastník nemovitosti v případě uložení TDV se k tomu nějak vyjadřuje, že vlastně souhlasí s tím, aby tam ten výkon trestu byl....

P3: Ano.

T: Takže on souhlasil a přesto potom si zřejmě díky tomu alkoholu....

P3: No byl opilý.....

T: Teďka dalším blokem se malinko dotkneme legislativy. Jestli vy cítíte, že by bylo dobré, na základě dosavadních praktických zkušeností, provést nějaké legislativní změny a pokud ano, tak jaké?

P 3: No....napadají mě dvě věci, jedna věc už je v platnosti, týká se náhradního TDV. Podle minulé právní úpravy to bylo tak, že odsouzený byl odsouzen třeba k trestu deset měsíců s náhradním TOS na deset měsíců. Pokud porušil podmínky výkonu TDV a je jedno, jestli to bylo na začátku nebo na konci, vždycky mu byl nařízen celý ten náhradní trest. Dneska po úpravě je to tak, že se odsouzenému přeměňuje vždycky poměr, čili ten nevykonaný zbytek trestu v poměru jedna ku jedné, takže řekněme zase ten samý příklad. Pokud má člověk TDV na deset měsíců, náhradní trest musí být deset měsíců a po pěti měsících se poruší podmínky pro výkon TDV, tak soud bude rozhodovat jenom o nevykonaném zbytku toho trestu. Má to ovšem faktický problém, když se bude počítat nebo od kdy

se bude počítat zbytek trestu? Jo, zda od doby, kdy se zjistilo porušení podmínek nebo od doby kdy soud rozhodne v tom veřejném zasedání, že se mu ten nevykonaný zbytek TDV přeměňuje na nepodmíněný TOS. To je jedna věc. Druhá věc, která není v platnosti, ale která funguje myslím, že někde v zahraničí, že je ...bylo by dobré kdyby bylo možné podmíněně upustit od výkonu toho trestu, tak jak je tomu u některých dalších trestů, s tím, že ten nevykonaný zbytek trestu by si mohl odpracovat například ve formě trestu OPP.

T: Proč se podle vašeho názoru tak hodně liší počty ukládaných TDV jednotlivými soudy?

P3: Tak určitě tam bude opatrnost ze strany soudů a pak záleží na tom, jestli se i ty první případy osvědčí nebo ne.

T: Takže nemyslíte si, že je to tak, že .. díky tomu chybějícímu zabezpečovacímu systému soudci odmítají ukládat ten trest?

P3: Může to tak být, ale oni neodmítají, oni ukládají.

T: Protože je hodně soudů, které zatím neuložily ani jeden. Tam se vlastně ta zkušenost s tím jedním uloženým ani nedá využít.....

P3: Oni to často říkají, ale zase naše soudkyně vítala možnost uložení TDV s tím, že přemýšlela, že by to byl vhodný trest třeba pro lidi, kteří způsobí třeba dopravní nehodu a při té dopravní nehodě umře člověk. Na podmínku to už není, na vězení taky ne, to domácí vězení by tam bylo vhodné, nicméně během já nevím roku nebo roku a něco se nenaskytl ani jeden takto vhodný případ. Podobně my taky uvažujeme, kde by bylo vhodné uložit TDV a zjišťujeme, že ten člověk nemá nějaké standardní bydliště nebo bydlí různě po kamarádech nebo různě po podnájemcích, takže tam by ani nebylo kde uložit ten trest, takže to jsou mnohdy ty problémy, které brání ukládat TDV. A u TDV já si myslím že nikdy nebude ukládán houfně, že je to nějaký doplněk k těm klasickým TOS, které lze uložit opravdu komukoliv, ale TDV si žádá specifika, ono zákonodárce měl takovou představu, že TDV bude ukládán lidem, kteří mají trvalé bydliště, kteří chodí do práce atd., ale když se podíváme třeba na naše klienty, tak tam byla většina nezaměstnaných, pouze jeden z nich byl .....*(do místnosti vešel klient, nahrávání bylo dočasně přerušeno).*

T: Vy už jste trošku dotknul problematiky, že TDV je závislý na tom jestli člověk má trvalé bydliště, bydliště využitelné k tomu, aby se tam dala ta kontrola provádět a já vím z minulosti, že když se začal ten TDV ukládat, tak byl i uložený trestním příkazem bez prověření podmínek odsouzeného. Myslíte, že je to správné nebo že by se to mělo stávat?

P3: To je návodná otázka? (smích)

T: Jak se na to díváte? Protože já ....ten případ třeba uvedu, já vím, že to bylo snad ve městě „CD“ a že tam měli.....

P3: Tak je to špatné v každém případě. Pokud ten soudce chce rozhodnout trestním příkazem, já teda nejsem zastáncem trestních příkazů, tak by si měl vyžádat nějaké stanovisko PMS, tak aby věděl, kam ten trest ukládá.

T: Tady to právě bylo zrovna u člověka, který jezdil s kolotočem, takže tady to bylo naprosto asi nevhodně uloženo....Považujete současnou úhradu za náklady výkonu TDV za adekvátní?

P3: Tak ono se to odvíjí od té částky, která je za výkon TOS, když člověk odmítne pracovat, takže ta částka je stejná. Nemám to postavené tak, zda člověk tzv. má nebo nemá na výkon toho trestu, pokud nemá tak ty peníze prostě nezaplatí no. Není to důvod, proč by neměl být TDV uložen, protože když jinak jsou všechny důvody pro, tak je potřeba zvážit, že přece jenom i když nezaplatí těch 50,- Kč na den, že ten trest je výrazně levnější než TOS.

T: Nedá se říct, jestli by se dalo nějakým způsobem vyčíslit, jestli ty náklady na ty kontroly TDV by tady ten poplatek pokryl nebo ne? To asi ne....

P3: To...nepokryjí.

T: Tak a trochu bysme se teďka věnovali vztahům mezi probačním pracovníkem a tím odsouzeným a jeho rodinnými příslušníky. Jak reagují obžalovaní nebo ti odsouzení na možnost uložení TDV? Vnímají jej lépe než jiné tresty? Než třeba TOS nebo OPP, s těmi se asi hodně dává na výběr jestli to nebo to?

P3: Záleží jaká je praxe každého jednotlivého soudu. U našeho soudu je praxe taková, že TDV se ukládá tam, kde by ten soudce jinak uložil nepodmíněný TOS, takže ten obviněný nebo obžalovaný to v podstatě bere jako výhodu.

T: Myslíte si, že po zavedení toho elektronického zabezpečovacího systému zůstanou vztahy mezi probačním pracovníkem a tím odsouzeným na stejné úrovni jako doposud?

P3: Tak je to probační úředník který jednak navrhuje ten trest, protože u nás neukládají soudci trestním příkazem nebo ani rozsudkem bez toho, že by se předtím nedomluvili

s PMS a pak my ho v podstatě provázíme tím trestem, to si myslím, že nebude mít vliv na vztah probačního úředníka k tomu odsouzenému.

T: Já tou otázkou směřuju vlastně k tomu, že se tvrdí teda, že zabezpečovací systém bude mít na starosti nějaká jiná společnost, která bude ten monitoring vlastně zabezpečovat a jestli to nebude sklouzávat k tomu, že když bude člověk pod neustálou kontrolou, že se ty návštěvy nemusejí dělat tak často, nemusí ta četnost být taková, jak je doposud.....

P3: Jistě, ale ty návštěvy, délka té návštěvy je pět, deset minut, a spočívá v kontrole jestli ten člověk je skutečně doma nebo ne, tam se zpravidla neřeší nějaké významnější otázky. Pokud je potřeba řešit něco významného, tak se to děje tou klasickou návštěvou ve dne, která je dopředu ohlášená nebo návštěvou na PMS. Ono o půlnoci když je mínus dvacet...

T: Jaké jsou reakce rodinných příslušníků odsouzených? Zaznamenali jste někdy nějaké negativní reakce?

P3: Já si myslím, že my je na to dopředu připravujeme a zpravidla říkáme, že to bude ještě horší než to ve skutečnosti je, takže.....jsou připraveni a myslím si, že nějaký problém s tím není.

T: Máte vy osobní zkušenost, že ti odsouzení k TDV od vás očekávají pouze a jenom kontrolu nebo se na vás obracejí se žádostmi o nějakou jinou pomoc?

P3: Obracejí se na nás i se žádostí o jinou pomoc, která se ale dotýká toho TDV. Třeba teď mám klienta, který si našel pravděpodobně práci, uvidíme, jestli to tak dopadne, jenomže by rozvážel pečivo, to pečivo by začínal rozvážet nějak ve dvě hodiny ráno, je třeba změnit dobu výkonu toho trestu.

T: Vy sám jako osoba se více v tom vztahu s kontrolovaným cítíte jako „kontrolor“ nebo jako sociální pracovník?

P3: .....bych možná potřeboval vědět, co si představujete pod pojmem „kontrolor“, co si představujete pod pojmem „sociální pracovník“....

T: Já mám toho kontrolora v uvozovkách, jakože takový ten pojem, že tam jdete řešit jen tohle, a nebo vás v rámci toho sociálního pracovníka zajímá ten člověk jako vcelku.

P3: Ne, kontrola je vždycky, ze zákona a záleží na klientovi, jestli potřebuje něco jiného, pak je tam prostor pro pomoc. Ale není možné nekontrolovat...

T: Nejde to prostě od sebe oddělit.....chápu to dobře....

P3: No kontrola tam být musí, protože my jsme ten, kdo provádí kontrolu TDV, tak je to napsané v zákoně.

T: Ano. Vy už jste tady zmiňoval, že se na vás ten klient obrátil s tím, že by rád změnil tu dobu, díky tomu, že by rozvážel to pečivo. Ještě někdy se na vás nějaký ten odsouzený obrátil pro zajištění nějaké té výjimky, tak jak je to uváděno v zákoně – účast na bohoslužbách, návštěva dítěte po rozvodu atd.?

P3 : Ne, účast na bohoslužbách na to se ptáme dopředu, naši klienti teda nenavštěvují pravidelně bohoslužby, ani nezačali po dobu výkonu trestu, takže tohle se nás zatím netýká, v jednom případě se nám stalo, že klient změnil bydliště. Takže zase bylo potřeba vydat nové usnesení, kde bylo stanoveno, že domácí vězení bude vykonávat na té a té adrese.

T: Co má podle vašeho názoru největší vliv na řádný výkon TDV?

P3: Kázeň toho odsouzeného. On musí chtít. Nikdo ho nedrží pod zámkem.

T: A když jste tady mluvil o tom, že tam bylo nějaké selhání z důvodu porušování, co tam teda bylo? Doba nedodržování toho TDV nebo .... Jak jste tady říkal, že byl jeden přeměněn?

P3: Jo... ten opakovaně nebyl v místě, kde se měl zdržovat v době, kdy se tam zdržovat měl. Zase je to doklad toho, že jsme schopni kontrolovat ten trest, myslím si, že to probíhá tak, že ten člověk to jednou zkusí a zjistí, že mu to prošlo, tak zkouší dál a dál a jenom otázka času, kdy se na to přijde.

T: Tak já jsem v podstatě svoje připravené otázky vyčerpala. Teď bych vás poprosila, jestli jsme se nedotkli něčeho, co je důležité v rámci TDV, jestli byste to mohl zmínit, případně říct o nějakém třeba zajímavém případě, který jste řešili?

P3: Ještě jedna věc mne napadla....podle současné právní úpravy nemá odsouzený za povinnost žít řádným způsobem života, takže on v klidu může po nocích vykonávat TDV a řádně vykonávat a ve dne může krást, bez toho, že by to mělo nějakou vazbu nebo nějaký dopad na ten uložený TDV.

T: A nějaký ten zajímavý případ z praxe?

P3: Zajímavý případ.....no tak máme možná jednoho mladistvého, který díky tomu, že má po večerech čas, tak se z nudy začal připravovat do školy a zlepšily se mu školní výsledky, takže tam si myslím, že .....má ten trest domácího vězení pozitivní dopad.

T: To je hezké...Takže pokud už vy na mě nic nemáte, tak vám moc děkuju za čas, který jste mi věnoval.....

P3: Jinak osobně si ještě neumím představit, jak by fungoval ten elektronický monitoring, kdo by ho vykonával.....

T: A máte nějaké zprávy o tom, jestli je teďka nějaký nový termín stanovený, do kdy by se to mělo začít řešit nebo bude řešit, s jakým výhledem?

P3: Mám takový pocit, že se čeká až bude 500 domácích vězňů.

T: Tak jo, takže moc děkuju.

Rozhovor - PMS - středisko 3

T = tazatel, P4 = probační pracovník

T: Já bych vás na začátek požádala, abyste uvedla, jak dlouho pracujete u PMS.

P4: Tak pracuju tady od roku 2002.

T: A můžu vás poprosit jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání a v jakém oboru jste studovala?

P4: Magisterské a vystudovala jsem na filosofické fakultě češtinu a historii.

T: Děkuju a ještě jsem opomněla jednu takovou věc, jestli byste mohla uvést, že souhlasíte s tím, že rozhovor ohledně TDV spolu uděláme a že ty zjištěné informace mohu použít pro svoji bakalářskou práci, takže souhlasíte?

P4: Souhlasím.

T: Děkuju. Můžete mi říct kolika případy se vaše středisko zabývalo od zavedení TDV? Vůbec od toho roku 2010 doposud?

P4: Tak doposud pokud jde o ty uložené tresty, které teda probíhaly včetně těch kontrol, tak to bylo doposud šest trestů. Samozřejmě nepočítám v to ty naše přípravy podkladů pro to uložení trestu, protože to byla ve více případech, ne vždy byl TDV uložen. Ale přímo ta aktivní kontrola uložených trestů bylo teda šest.

T: A obecně kolik teda bylo v rámci toho přípravného řízení? Zaokrouhleně, nějaké číslo?

P4: Dejme tomu kolem patnácti?

T: A měli už jste nějaké ty uložené TDV, které by musely být přeměněny v TOS?

P4: Měli no, vlastně jeden, dva, tři - tři z těch trestů byly přeměněny.

T: Takže z těch šesti, co jste říkala?

P4: Hm.

T: Teďka v současné době vykonáváte kontrolu nad kolika teda?

P4: Nad třemi.

T: Za jaké asi přečiny byly ty tresty uloženy a v jaké délce?

P4: Jeden z těch trestů, který v současné době probíhá je ta maximální délka, tj. dvouletý a minimální, co jsme měli byl půlroční, čili na šest měsíců a jinak mezi tím jeden z nich byl na deset měsíců a teď čerstvě skončil a jinak ty ostatní byly na jeden rok.

T: A za jaké přečiny?

P4: Jeden byl úvěrový podvod, pak tam byla krádež, pak tam bylo nějaké výtržnictví, pak tam bylo nebezpečné vyhrožování a ten dvouletý, to je celá série krádeží, velké množství, opravdu tam byl ve hře i TOS, to bylo tak jako o fous.

T: Byl u vás uložen TDV nějaké ženě?

P4: Jedné.

T: A máte už TODV u nějakého mladistvého?

P4: No v jednom případě.

T: V tom jednom případě, kdy tam máte toho mladistvého je v tom případě využíván i nějaký resocializační program?

P4: Ne.

T: A máte možnost využívat takový program?

P4: Myslíte probační program?

T: Ano.

P4: Ty probační programy v současné době ....., v minulosti jsme měli tady ve spolupráci s jedním psychologem, který měl probační program, ale to ukončil, protože se začal věnovat jiným věcem takže..... teoreticky bychom mohli posílat na absolvování probačního programu do města MN, takže teoreticky by to bylo možné. Ale přímo u nás nemáme.

T: Takže teď bysme se přesunuli k oblasti nějakého personálního a materiálního zabezpečení. Věnuje se ve vašem středisku TDV více pracovníků nebo máte specialistu na TDV?

P4: Všichni čtyři.

T: je z vašeho pohledu dostatečně zajištěno další vzdělávání a proškolení lidí, kteří se věnují TDV? Jestli můžete uvést jak často se setkáváte, pokud se setkáváte a jak probíhá ta výměna zkušeností?

P4: Tak vzhledem k tomu, že je to pořád nový ten trest, tak je to pořád taková čerstvá věc, o které se hodně diskutuje, takže v tomhle bych problém neviděla, čili neustále se kolem toho něco řeší kolem trestu domácího vězení a vlastně všechny zkušenosti jsou zatím nové, takže to probíhá v současné době poměrně intenzivně.

T: A jakým způsobem třeba jste v kontaktu? Telefonickém nebo....

P4: No to taky, ale právě třeba v rámci pravidelných porad, které jsou jednou za měsíc, anebo např. členové pracovních skupin – na každou oblast v rámci PMS funguje celostátní pracovní skupina, která dává dohromady metodiky a plus potom reflektuje tu praxi nějak a reaguje na to nějakou změnou v těch metodikách, takže tam dochází k tomu předávání těch zkušeností v rámci celé republiky, prostřednictvím těch pracovních skupin, které vymýšlejí ty věci.

T: Dá se někde zjistit, kdo je členem tady té pracovní skupiny, té celostátní? Je to někde na stránkách, nevíte?

P4: Tak to si neuvědomuju...na stránkách to myslím není, ale pokud jde o ten TDV tak v Hradišti to má na starosti ta....

T: Paní vedoucí střediska?

P4: Vedoucí střediska, ano.

T: Děkuju. Je vaše středisko vybaveno služebním vozidlem k provádění dohledu?

P4: Ano.

T: A měli jste ho vždycky?

P4: Ne, ne. Až vlastně od začátku roku 2011, nějak tuším únor nebo březen jsme dostali služební vůz.

T: Pokud jste ho neměli jakým způsobem jste dělali ty kontroly? Jak jste to zajišťovali?

P4: Nám začalo první domácí vězení běžet až ke konci toho roku 2010, takže krátkodobě jsme měli povoleno používání soukromého vozidla.

T: Máte pocit, že by vám pomohly ještě některé změny v materiálně technickém vybavení střediska k tomu, abyste třeba ještě lépe mohli vykonávat ty dohledy při TDV nebo máte pocit, že je všechno tak jak má být?

P4: Tak pokud by jich mělo být víc těch trestů, tak určitě by bylo potřeba, aby se tomu věnovalo víc lidí nebo aby zavedli teda elektronické náramky, protože s tím TDV samozřejmě i po zavedení elektronického monitoringu pořád co dočinění v rámci toho předjednávání, ale pokud by nebyly ty náramky a nějak markantně se začal ukládat ten trest tak to bude teda asi obtížně zvladatelné, kdybychom jich měli dejme tomu vystřelím dvacet a po celém okrese, tak už nevím jak bychom to zvládali.

T: Vy jste teďka řekla po celém okrese. Víte nebo jste schopna říct jakou rozlohu má to vaše středisko, ten region, který vy musíte zabezpečovat v rámci vašeho PMS?

P4: To teď nedovedu tak vystřelit, na kilometry čtvereční bych nedokázala.....

T: Nevadí...Vy jste už zmínila ten problém chybějícího elektronického zabezpečovacího systému. Já to tady mám v dalším bloku otázek. Chtěla bych vědět, jestli vy vnímáte ten současný systém kontroly, který provádí probační pracovníci jako dostatečný?

P4: K tomu, aby ten trest fungoval to stačí takhle jak o provádíme, protože je kontrolujeme poměrně často a někdy i opakovaně, takže to co třeba někteří soudci mají nějaké ty výhrady, že si myslí, že bez náramků to nejde, ono jde to. Čili provádět to lze, trest takhle funguje.

T: Vy už jste na tu další otázku, kterou tu mám taky trošku odpověděla, protože já tu mám, co by se dalo vlastně zlepšit, pokud by se počítalo i nadále, že ten elektronický systém nebude? Vy jste říkala, že vlastně pak by se muselo jít do toho vyššího personálního obsazení, aby se dal zvládnout ten vyšší počet, že?

P4: Ano. Nebo se uvažuje třeba o spolupráci třeba s vězeňskou službou.

T: Tak a to tady mám právě jako jednu z dalších otázek. Jestli si myslíte, že tato navrhovaná spolupráce probačních pracovníků a té vězeňské služby je nějak reálná, jestli si to dovedete představit, jak by to vlastně fungovalo, nebo jestli už se o tom někde mluvilo na nějakých těch pravidelných setkáních?

P4: Padlo to třeba zrovna včera na naší poradě, s tím, že ale je s tím spojena celá řada otázek, jak by to prakticky probíhalo, protože oni fungují jinak, v jiném režimu, kdo by koho vozil, jestli...že oni musí dopředu hlásit a mít to povolené, vyjíždějí na povel a musejí být ozbrojení, že pak my si můžeme mezi sebou říct, že my dneska nepojedem, protože hustě sněží a nevyrazíme, ale když by v tom byla vězeňská služba, tak že to vlastně nikdo neví

a protože tam byla včera i zástupkyně ředitele na poradě, tak oni říkali, že to teď řešit nebudem, že až by teda ta situace nastala, tak se budou ty praktické věci řešit. Jako asi by to nějak nakonec šlo.

T: Takže více méně je to zatím v takovém návrhu, s tím, že pokud by teda počty těch uložených TDV nějak rapidně stoupaly, tak by se tito lidé na to využívali. A tam se počítá spíš, že by se využívali jen k těm kontrolám, že?

P4: Ano, to vše ostatní by stále zajišťovala PMS. Jezdil by třeba jeden probační úředník s nějakým pracovníkem vězeňské služby nebo justiční strážce třeba ze soudu.

T: Jasně a jinak když děláte vy ty kontroly, tak jezdíte taky ve dvojicích?

P4: Ano, jezdíme ve dvou.

T: Zažila jste vy konkrétně nějaké problémy při dohledu, při těch kontrolách domácího vězení?

P4: No problémy toho rázu, že třeba nám někdo neotevřel a pak říkal, že si vzal prášky na spaní a potom jsme zjistili, že potvrzení od doktora si opatřil až potom, ale jako problémy tohoto rázu, nebo třeba v jednom případě má uložen TDV provozovatel kolotoče, takže tam jsme řešili to, nakonec se to dalo, že vlastně po dobu sezóny byl přerušen ten trest, protože je na tom závislý, prostě přes léto musí jezdit s kolotočem, ale problémy technického rázu ano, ale problémy jako nějaké ohrožení nebo něco takového to ne.

T: Jak to probíhá, když jste řekla, že někdo si vzal prášky na spaní, že teda neslyšel atd., jak to probíhá dál z vaší strany? On dostane nějaké napomenutí?

P4: No v tom momentě, kdy jsme tam, on nezvedá telefon, nereaguje na zvonek tak máme s sebou standardně prostě upozornění už napsané, tam doplníme jenom údaje v kolik hodin, který den, necháme ve schránce s tím, že tam je, že třeba hned další den musí se dostavit a doložit, co teda se dělo, proč tam nebyl nebo proč jsme ho nezastihli, tak on potom další den přišel, ale s potvrzením od doktora až z toho dalšího dne, čili potom následuje to, že sdělíme soudu, že to porušil, že sice doložil, ale z našeho pohledu to nevysvětluje tu situaci. No a když se to stane opakovaně tak taková nějaká domluva je ze soudem, že z nějakého jednorázového porušení se zatím nevyvozují nějaké závěry, ale když už je to třeba podruhé...I když třeba v případě zrovna té jedné odsouzené, ta to porušila jednou a už to bylo důvodem pro nařízení TOS, ovšem tam šlo o to, to bylo specifické v tom, že to

nebylo tak, že by probíhala kontrola a nezastihli jsme ji doma, ale dověděli jsme se od policie, že byla nějak nad ránem, že ji zastavili opilou, řídila auto. Takže vlastně měla další trestní stíhání, kvůli tomu, že řídila v podnapilém stavu a ještě navíc tím porušila to domácí vězení, tak to už byl natolik silný kalibr, že to bylo důvodem pro nařízení TOS.

T: Rozumím. Tak malinko bysme se teďka dotkly legislativy. Myslíte si, že by bylo dobré na základě dosavadních praktických zkušeností provést nějakou legislativní změnu? A pokud ano tak jakou?

P4: Mám dojem, že už to tam je a teď nevím jestli to je teďka v té novele teď čerstvě nebo není, ale v každém případě tam bylo opomenuto v té původní úpravě zákonné, tak jako třeba analogicky, když u TOPP někdo se dopustí další trestné činnosti, tak už se to vnímá tak, že nežil řádným životem a u toho TDV to takto opomněli. Že teda by mělo být důvodem pro nařízení TOS i to, že ten člověk sice dodržuje co má, že sedí doma kdy má, ale zároveň někdy páchá další trestnou činnost, tak už to by mělo být důvodem pro nařízení TOS.

T: Proč se podle vašeho názoru tak hodně liší počty ukládaných TDV jednotlivými soudy?

P4: Protože tam jde o konkrétní osobnostní nastavení těch soudců. Protože on je to takový začarovaný kruh, někteří soudci říkají, že dokud nebudou náramky, tak to nebudou ukládat, ale ony nebudou náramky, když jich bude málo, těch trestů, takže to vztahují vyloženě k těm náramkům a nebo tam může roli hrát i jakási setrvačnost v přemýšlení, V podstatě všechny alternativní tresty, když se začaly ukládat, tak jim to chvíli trvalo než to jako přijali do repertoáru.

T: Vy jste tady zmínila, že náramky budou až bude určitý počet těch trestů ukládaných. Takto se o tom teď mluví? Já vím, že byl kdysi stanoven nějaký termín.....

P4: To přímo zaznělo i z úst ministra spravedlnosti, že teda bude až bude dosaženo pěti set, tak potom se bude teda něco dál řešit s náramkami, že do té doby je to teda někde u ledu. Ale je to otázka, jestli je to ta hranice nebo jestli to jen tak plácnul nebo jestli to tak opravdu mají takovou strategii. Já myslím, že to je...že vlastně nikdo neví, že třeba jich pak bude pět set a zjistí se, že na to stejně nejsou peníze.

T: A bylo počítáno s tím, jak jsem se kdysi dočetla, že tady tento monitoring by měla dělat nějaká úplně jiná firma a kontroly a kontakty by měly zůstat na PMS. To by měl být jakýsi podpůrný mechanismus?

P4: No, no, ale vlastně i ta kontrola by byla ...to by měla ta externí firma a my bychom řešili ty problémy, které se zjistí, že někdo něco porušil nebo třeba řešili to, že někdo by za náma přišel – no jo, ale já jsem dostal práci takovou a onakou a budu se stěhovat na druhý konec republiky, takže tyhle ty situace právě které nastanou, když někdo třeba závažně onemocní nebo dostane práci, která je třeba na směny jo a musí tam dojít k nějaké změně.....

T: Jak jsem zjišťovala nějaké informace ohledně tohoto tématu, tak jsem narazila na to, že v počátcích byl TDV někdy ukládán i trestním příkazem bez prověření podmínek odsouzeného. Jaký vy na to máte názor? Myslíte si, že je to vhodné?

P4: No tak to je určitě špatně. Ono vlastně je to i nezákonně uloženo trestním příkazem bez toho ověření těch podmínek, ale v hlavním líčení to soudce může uložit, ale myslíme si, že i když to ukládá v hlavním líčení, že je vždycky lepší, když už o tom uvažuje, abychom tam na to místo zašli a prověřili situaci, protože třeba k soudci se nemusí dostat informace, že třeba jsou tam nějaké zásadní problémy třeba v soužití s manželkou nebo manželem a dům třeba je v exekuci nebo cokoliv nebo třeba že mají před rozvodem.

T: Považujete současnou úhradu za náklady výkonu trestu za adekvátní?

P4: No je to určitě dost pro toho člověka. Nejsem schopna posoudit jestli je to adekvátní částka čemu, já nevím jestli je to moc nebo málo.

T: Asi se nedá mluvit o tom, že by těch 50,- Kč na den pokrývalo třeba ty náklady na tu kontrolu, kterou vy vykonáváte atd., tak to asi postavené není?

P4: Já myslím, že to takto nebylo počítáno.

T: Teď bych ještě něco malinko chtěla nějakým vztahům mezi váma – probačníma pracovníkama a těma odsouzenýma a vlastně i jejich rodinnýma příslušníkama. Můžete říct, jak reagují obžalovaní, když dostanou možnost uložení TDV? Jestli to vnímají lépe, jestli je to pro ně plus než jít do TOS?

P4: Tak v naprosté většině ano. Vnímají to jako pozitivní záležitost. Když se teprve má rozhodovat a vyloženě mají obavu z toho, že půjdou do vězení, tak to vítají, že tady ta možnost je.

T: A není to tak třeba, že neví úplně přesně, co to obnáší a když se to potom dozvedí, že jsou třeba překvapení, že jsou ty podmínky dost přísné?

P4: No nezdá se.

T: Myslíte si, že po zavedení toho elektronického zabezpečovacího systému zůstanou vztahy mezi probačníma pracovníkama a tím odsouzeným na stejné úrovni jak doposud?

P4: Tak my pokud to bude všechno fungovat tak jak má, tak my toho odsouzeného tak často nevidíme, takže je to asi jiná situace, když se tam objevíme několikrát za týden a on nám otvírá v pyžamu, tak je to asi jiný vztah než když ho skoro nevidíme. Je možné, že v některých případech měl kromě TDV i povinnost zdržet se užívání alkoholu, takže v rámci těch kontrol jsme mu třeba dávali dýchat. Nebo ten, co to má na ty dva roky, tak má zase povinnost zdržet se užívání omamných a psychotropních látek, takže mu děláme namátkové testy. Takže je možné, že někdo může mít elektronický monitoring a ještě tuto povinnost, takže bysme tam stejně jezdili asi takhle jako.

T: Jaké jsou reakce těch rodinných příslušníků nebo společně žijících osob s tím odsouzeným? Zaznamenali jste nějaké negativní reakce na ty vaše namátkové a noční kontroly?

P4: Ne. Většinou, tam kde třeba byla rodina nebo nějaké děti, tak to bylo domluveno s tím odsouzeným, že bude mít u sebe mobilní telefon, že nebudeme zvonit a nebudeme budit všechny, ale že výhradně budeme volat jemu.

T: Máte zkušenost, že ti odsouzení od vás čekají právě a pouze jen kontrolu a nebo se na vás obrazejí i s jinými žádostmi, o nějakou pomoc, i když to třeba ne přímo souvisí s TDV?

P4: Vím, že v jednom případě se třeba obrátil odsouzený, že potřeboval něco, předtím se stěhoval mezi okresama a potřeboval tam něco dořešit, takže, ale jinak se obraceli spíše s problémama v souvislosti s tím domácím vězením. Třeba ten kolotočář přišel s tím, že by potřeboval v sezóně jezdit, takže jsme pak zjišťovali jestli se to dá přerušit nebo nedá. A ten občas přijde s takovým něčím specifickým.

T: Já tady teď mám takovou otázku.....ale já ji položím, protože už jsem ji pokládala i na jiných střediscích. Cítíte se vy sama více jako „kontrolor“ nebo jako sociální pracovník a partner klienta?

P4: Jak kterého. Tak pokud jde o domácí vězení tak tam se cítím více méně jako kontrolor. Druhá věc je, že ty faktické kontroly jsou někdy i docela zábavné a že to je skoro jako když člověk přijde – no jak se máte a tak...ale v podstatě pokud jde o TDV, tak se tam cítím více méně jako ten kontrolor.

T: Vy už jste tady to myslím také odpověděla. Tady mám otázku jestli už se na vás ten odsouzený k TDV obrátil s prosbou o zajištění nějaké výjimky z těch běžných pravidel, tak jak je v zákoně uvedeno – bohoslužba nebo návštěva dítěte pokud je tam rozvod manželství a dítě je třeba v jiném městě a nejde ta návštěva uskutečnit v té době kdy může ven atd.?

P4: Tak zrovna jeden z těch, co už teda sedí, tak ten přišel s tím, že je Hare Krišna a takže jsme pak jako domlouvali se soudem jestli mu teda umožní návštěvu těch jejich nějakých pravidelných náboženských setkání, což nakonec soud mu teda umožnil. Nebo viz teda kolotočář, ten přišel třeba s tím minulý měsíc, že má kupce na kolotoč a že v neděli musí ten kolotoč předvést a taky jsme to řešili se soudem jestli teda může být na nějakém plácku asi sto metrů od baráku, kde má ten kolotoč. Takže jo.

T: Jak je ten soud schopný rychle reagovat, když on vás takto osloví – a teďka v sobotu neděli mi někdo přijde?

P4: Tak my tady máme moc fajn vyššího soudního úředníka, takže ten zareagoval po domluvě se soudcem do druhého dne. Když je to taková akutní věc nějaká tak je možné to řešit ze dne na den.

T: Co má podle vás největší vliv na řádný výkon toho TDV?

P4: No, tak asi ta motivace toho odsouzeného, že teda opravdu do toho vězení nechce, nemůže si to dovolit, je za to vděčný. Čili osobnost toho odsouzeného má na to vliv.

T: Měli jste už někoho, kdo už vykonal TOS a teď dostal TDV, že by mohl poměřit tu zkušenost?

P4: Měli, ale ten je zavřený. Ten právě to vyvracel, to vypadalo jakože předtím seděl, teď založil rodinu, uvědomuje si ty hodnoty práci našel, takže to byl úplně ideální případ, který se jevil nějak úplně jinak než to nakonec dopadlo. My jsme si říkali, tak ten to nebude porušovat, to je právě ten ponaučený.....takže ne vždycky to člověk odhadne. Nebo ta žena, tu jsme si taky otypovali, že to bude ta vzorná, protože taky to byla nějaká krádež, že dlouho byla mimo svoji rodinu, teď se podařilo navázat ty vztahy, takže si to taky jako uvědomuje, co jako to pro ni znamená a to byla ta, co pak jela někde opilá do baru nebo z baru.....Takže ne vždycky se člověk třeba treffi.

T: A ještě bych se zeptala jednu věc. Já sama jsem se setkala s tím, že mí známí hodnotí TDV jako trest hrozně lehký, neadekvátní za ty přečiny, za které se ukládá. Máte vy takovou nějakou zkušenost třeba ze svého okolí? Jak na to lidé z veřejnosti reagují?

P4: To se asi shoduje. Tak laicky to vypadá, že to přece není žádný trest, že jsem prostě doma v pohodě v teple, jo, ale že pak už nedomyšlejí ty důsledky, aha že to vlastně znamená být doma sobota, neděle, v létě, že teda nepudu na ten bazén nebo to třeba říkal dobře ten, co měl tu zkušenost z toho vězení, i když to teda pak dopadlo, jak to dopadlo, tak říkal, že je to pro něj psychicky náročnější než to vězení, protože tam to měl z vnějšku nalajnované a věděl – prostě nemusel se starat, kde má být nebo co, protože to bylo dáno tím režimem té věznice, kdežto tady pořád musel mít v té hlavě – aha, ježiš bude osm, já musím být doma nebo no jo vlastně já nemůžu jít nikam třeba na nákup, protože je sobota a mám sedět doma, nebo aha on je dneska svátek, tak to si musím zařídit nějak jinak, když potřebuju to nebo to, vlastně pořád na to myslet, že je těžší.

T: Ještě vás poprosím o jednu věc, jestli máte pocit, že jsme se v rámci té problematiky TDV něčeho důležitého nedotkli? Jestli byste to chtěla ještě něčím doplnit?

P4: Já myslím jednu věc, ale to bych tak tipla, že vám možná řekli i jinde, že nás jako probační úředníky rozčiluje to úzké spojení probační služba a domácí vězení a takové ty články v novinách nabralo se devadesát kontrolorů. To určitě říkali předpokládám.

T: Neříkali....

P4: Neříkali? Třeba včera na poradě to bylo takové hodně, že to potom působí takovým dojmem, že probační služba nedělá nic jiného než domácí vězení. Ti lidi, kteří se nabrali, sice v souvislosti s domácím vězením se pomalu dlabou v nose a nemají co dělat, protože těch trestů domácího vězení je málo.

T: Máte pravdu, že to tak působí. Já, když jsem si zjišťovala informace, tak jsem se dočetla, že na jednotlivých PMS působí specialisti na TDV a pak jsem se dověděla, že ti možná jsou, ale na velkých střediscích, kde opravdu je to rozčleněné tak že někdo má jenom to a jenom to.....

P4: No, ale i na těch velkých střediscích na těch kontrolách se podílejí všichni a ti, co byli nově nabraní, to neznamená, že nedělají nic jiného než domácí vězení. A možná ještě i dokonce úplně z kraje, když to domácí vězení začalo a nabrali se ti noví lidi, tak dokonce i jedna pracovnice z našeho ředitelství, když teda jsem tam telefonovala, že teda potřebu-

jeme zřídit ještě jednu pevnou linku telefonní, protože přišel nový kolega, tak mi říká: „A na co? Vždyť přece ten tam nebude, ten bude přes den spát...“ To je docela tragédie, když se třeba i dovídáme, že třeba i na tom ministerstvu mají takové zkreslené představy a to má ty důsledky potom, že si říkají aha, tak to jsou vlastně vyhozené peníze, ti lidi, ty auta, když těch TDV je tak málo, tak oni je vlastně nepotřebují. Ale to taky nezvládnuté nějaké PR třeba ze strany ředitelství, aby se zdůrazňovaly i jiné činnosti, které děláme, protože to potom může vést k fatálním důsledkům pro tu službu.

T: Mě teďka ještě v souvislosti s tím napadla jedna otázka. Jestli si myslíte, že třeba kdyby u vás bylo teď v tuto chvíli uloženo jednou tolik TDV než máte, jestli byste to zvládli v tom stávajícím složení jak jste tady? Takže stoprocentní nárůst.

P4: Ono taky záleží, kde by byli. Kdyby byli všichni ve městě, tak to je šup, šup, jde to třeba za dvě, za tři hodiny, ale kdyby byl jeden na jedné straně okresu a další na opačné atd., což my teď tak nemáme, ale toho jednoho, co už je teď zavřený, ten byl daleko a když jsou ty vzdálenosti velké, to je taky významná věc. A my se zatím snažíme je kontrolovat dost často, v metodikách je řečeno, že minimum jsou tři kontroly za měsíc, ale pokud vím, tak všichni kolegové kontrolují několikanásobně víc, protože to je třeba věc, na kterou ti soudci ještě slyší, že třeba vidí, že ty kontroly jsou časté a dokonce třeba někdy i opakovaně, třeba že za dvě hodiny se tam vrátíme znovu, takže ten odsouzený si nemůže být nikdy jistý. Snažíme se, aby v tom nemohl najít žádnou pravidelnost, takže zatím se to snažíme dělat takto. Asi kdyby toho bylo víc a ještě roztroušení po okrese....plus teda to vám možná říkali kolegové, že nemáme zaplacené přesčasy, ale musíme si to vybírat buďto teda musí padnout na oltář vlasti ty hodiny nebo musíme vybrat, ale zase co pak ta práce tady, takže to by potom byl problém.

T: Tak ještě něco vás napadá, můžu vás poprosit jestli jsme něco nezminili? Důležitého?

P4: Nevím, teď mě nic nenapadá.

T: Jestli ne, pak já vám poděkuji moc za váš čas....

P4: No, rádo se stalo.

Rozhovor – PMS – středisko 4

T = tazatel, P5 = probační pracovník

T: Takže já bych se vás na začátek zeptala, jestli souhlasíte s tím, abychom tento rozhovor uskutečnili a informace z něj získané mohu použít pro zpracování výzkumu své bakalářské práce, samozřejmě anonymní formou?

P5: Ano.

T: Děkuji. Můžu se zeptat, jak dlouho pracujete u PMS?

P5: Od roku 2003.

T: A jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání a v jakém oboru jste studoval?

P5: Vysokoškolské vzdělání, obor Sociální pedagogika.

T: Vysokoškolské magisterské?

P5: Ano.

T: Můžete mi říct kolika případy se vaše středisko od zavedení TDV zatím zabývalo?

P5: Myslíte TDV? A co myslíte tím zabývalo?

T: Kolik případů už jste řešili? Ať už v přípravném řízení jestli to takto dokážete nějak rozklíčovat? Kolik jich bylo uloženo, kolik nakonec třeba bylo úspěšně ukončeno, kolik bylo změněno v TOS?

P5: To co je nejjednodušší na zjištění a doložení, tak to kolik případů bylo nařízeno. To byly tři případy. Z toho v podstatě jeden nebo v jednom případě se jednalo o tutéž osobu, takže dvakrát byl jeden člověk a pak byl ještě jeden člověk. U toho jednoho konkrétního člověka to bylo, že dostal za jeden trestný čin TDV a následně za pokračování nebo za další trestný čin dostal delší sazbu, taky TDV, tomu člověku to pak bylo ukončeno, ten TDV, nikoli, že bylo něco porušeno nebo podobně, ale tam bylo pokračující trestní řízení nějaké, a základě kterého mu byl uložen TOS, takže tím byl ukončen TDV a v současné době máme jednoho aktivního člověka na TDV.

T: Můžete konkretizovat za jaké přečiny a v jaké délce byly ty TDV uloženy?

P5: Tyhle konkrétní věci, to co je teďka aktuální tak to bylo za výtržnictví, s tím, že ten předchozí, tam se to těžko hodnotí, protože ono to bylo konkrétně třeba dostal ten TDV za

řízení bez řidičáku, mám pocit, ale tam to bylo o tom, že ten člověk měl plno malých věcí drobností, že se mu to tak postupně naskládalo.

T: Byl TDV ve vašem středisku uložen nějaké ženě?

P5: Ne.

T: A máte už zkušenost s uložením TODV mladistvému?

P5: Ne.

T: Věnuje se TDV se vašem středisku více pracovníků nebo máte pouze jednoho specialistu?

P5: Máme jednoho specialistu, ale co se týče kontrol tak se věnují všichni pracovníci, stejně tak všichni pracovníci se věnují i případnému předjednání, tzv. institutu předběžného šetření, které každý může dělat u svého klienta, pokud tam uzná za vhodné, že by bylo vhodné případné uložení takového trestu.

T: Takže rozumím tomu dobře, že vaše náplň práce, každého z vašich pracovníků je vlastně různorodá, že nemáte vždycky jednoho zaměřeného vždycky jen na tu jednu oblast?

P5: Máme specialisty, ale výkon, je to malé středisko, takže každý konkrétní zaměstnanec má ve své činnosti zaměření na nějakou oblast konkrétní, ale v podstatě okrajově se zabývá každou činností. Takže jelikož tady máme, ono těch činností odborných je tady více, takže tady máme jenom čtyři pracovníky, tak je logické, že musí se to přesahovat mezi jednotlivými pracovníky v rámci organizace, ale jinak tady máme – jeden pracovník je specialista na mladistvé, jeden pracovník je na dohledy, jeden pracovník na přípravné řízení, jeden pracovník na OPP a ten má na starosti i ten TDV.

T: Je z vašeho pohledu dostatečně zajištěno další vzdělávání a proškolení specialistů na TDV? A jak časté je asi jejich setkávání a výměna zkušeností?

P5: Myslím si, že konkrétně nějaké setkávání tam není, co se týče o proškolení, tak spíše šlo o proškolení v souvislosti s novelizací zákona nebo v souvislosti s trestním zákoníkem, abychom věděli, co jak dělat, jakým způsobem třeba zpracovávat rizika při institutu předběžného šetření, což je možná to nejdůležitější nebo na co se v současné chvíli nějak soustředí váha na „riskaccesment“, abychom to dokázali správně vyhodnotit.

T: Je vaše středisko vybaveno služebním vozidlem k provádění dohledu?

P5: Ano.

T: A bylo vždycky? Od začátku účinnosti TDV?

P5: Ne.

T: Jak jste to řešili?

P5: Půjčovali jsme si ho od jiných středisek.

T: Tam jste měli nějaký harmonogram, kdo, kdy bude vozidlo mít nebo jakým způsobem se to dělilo?

P5: Dá se říct takto, my jsme si to půjčovali konkrétně z města „XY“ a tam neměli aktuálně žádného k odsouzeného k TDV, tak jsme se vždycky domlouvali, auto si půjčovalo mimochodem ještě další středisko, takže to byla celkem legrace. Teďka od ledna tohoto roku má každé středisko auto, až teď to vlastně bylo doplněno ty stavy. My ho máme už vlastně od minulého roku.

T: Teď je velice diskutovaná absence elektronického zabezpečovacího systému. Vnímáte vy současný systém kontrol, prováděný PP jako dostatečný?

P5: Podle mého názoru to nemůže nahradit elektronický zabezpečovací systém tady tyhle kontroly. Myslím si, že nějakým způsobem tady ty naše kontroly splní účel, ale určitě to není ideální.

T: Co by podle vás mohlo současnou situaci zlepšit, když budeme i nadále počítat s tím, že elektronický systém zatím nebude?

P5: No, já spíš přemýšlím v téhle souvislosti, proč my jsme nějakým způsobem tlačeni, abychom se snažili prosazovat ten TDV, abychom přemlouvali soudce, státní zástupce, aby tento trest ukládali, přestože oni sami nejsou ztotožnění s tím, že bez náramků to má být ukládáno a my je máme přemlouvat ano ukládejte je a my to budem hrozně rádi kontrolovat, což se jednak, jinak se o tom uvažuje v současné chvíli pro mě, když máme jednoho člověka a jinak by se uvažovalo, kdybychom jich měli tolik, kolik se minimálně po nás chce, mít pět nebo kdyby jich bylo třeba víc, třeba deset, kdyby se zbláznili na tom soudě a začali to ukládat levá pravá. Víím, že třeba ve středisku AB tam jich mají deset, ale je to kvantita na úkor kvality, protože oni vůbec nepředjednávají, oni trestním příkazem ukládají TDV, tak víc jak polovina z těchto klientů je naprosto nevhodných pro výkon TDV a nikoho nezajímá potom jakým způsobem to na tom středisku kontrolují a podobně. Takže spíš

se bojím toho, co bude. Jak jste říkala, co by se dalo udělat, aby se to líp kontrolovalo nebo podobně....V tuto chvíli s tím nemám problém. To že máme nějakým způsobem stanovené, že minimálně třikrát bysme měli, my to máme zhruba tak šestkrát za ten měsíc, že zkontrolujeme toho člověka, snažíme se často, ale máme jednoho. A v okamžiku, kdy toho bude víc, nabízí se nějaké možnosti, od nějakého počtu, že by tam byla domluvena výpomoc vězeňské služby, respektive justiční stráže a podobně, ale to má zase plno dalších mínusů a otazníků, jakým způsobem by se to dělalo v praxi, jak by to fungovalo. Například nyní je to na našem rozhodnutí, já se rozhodnu, že pojedu na tu kontrolu, když se mi nebude zdát počasí, tak prostě nepojedu, ale v okamžiku, kdy by do toho byla zapojena další instituce, tak je to....oni jednájí na příkaz nadřízeného, musí nafasovat zbraň, oblek, uniformu a podobně a to už nejde říct, že dneska už nikam nepojedu, takže ono to má všechno prostě svoje plusy a mínusy.

T: Vy už jste mi poodpovídal na spoustu otázek, které teprve mám připravené, ale nevadí. Jako další otázku, kterou jsem na vás měla připravenou bylo to, zda je podle vás možné za současné situace, bez navýšení počtu pracovníků a zavedení elektronického zabezpečovacího systému, zvládnout případné navýšení toho počtu ukládaných TDV? Vy jste říkal, že u vás ano, protože zatím máte jednoho a obecně si myslíte, že ten nárůst, tak je teď trend v ČR, dejme tomu, kdyby byl o 50% nahoru, je to zvládnutelné nebo není pro PMS?

P5: Musí to být zvládnutelné.

T: Musí být. Takže se vás na to nikdo neptá, jestli to zvládnete nebo nezvládnete?

P5: Tak je problém v tom, reprobáčnická služba byla pod stavem dlouhou dobu, kdy se ji podařilo ji navýšit o devadesát pracovníků, ale oficiálně je to kvůli TDV. Až díky tomuto jsme se my dostali do nějaké situace, abychom mohli zvládat a zvládali jsme naši agendu a nyní se to obrací zase zpátky jako protizbraň – jako co dělá těch devadesát lidí, když těch trestů je tak málo takže oni vlastně nedělají nic a podobně a těm politikům to nevysvětlíte. Nám se to obrací teďka zpátky, takže jinými slovy na váš dotaz jestli zvládneme nárůst – musíme zvládnout, naopak nikdo se nás neptá jestli bysme byli schopni, prostě nám stanovili nějaké limity, minimálně kolik musíme mít a přes to nejede vlak. Čím víc, tak tím líp a jestliže máme dva, tři, čtyři to není takový problém, ale když si vezmu, že bych měl jednoho na jedné straně obvodu střediska a dalšího na opačné, což tři hodiny cesty, abych udělal tyhle dva, jako zkontroloval a já mám s TDV i problém takový, že tohle není odborná

práce, to může dělat každý, s prominutím, primitiv, někam dojede, podepište se mě, jste doma a zase jede zpátky, na to jsem nemusel studovat tolik let, ale na to se nikdo neptá.

T: Tak já se na to právě ještě budu ptát, tak ještě vydržme...je teda podle vás reálná a proveditelná ta spolupráce vězeňské služby při těch dohledech? Vy tady někde poblíž máte věznici nebo ne?

P5: Ne, ale to se mluví o justiční stráž, takže by byla vlastně „justička“ ze soudu. Věřím, že to někomu může pomoci v nějaké situaci, ale já o tom přemýšlím v tom smyslu, že tam by to nebylo tak, že by jednu kontrolu dělala justiční stráž, jinou kontrolu my, měla by to být dvojice, jeden člověk s PMS, jeden „justička“ a my v současné chvíli tady teď máme dva muže a dvě ženy, s tím, že ty dvě ženy jezdí spolu dohromady a kolega i já jezdíme sami. Takže v podstatě stejně nemáme nikoho do té dvojice, nepotřebujeme, necítíme, nemáme to vyhodnocené, že by to bylo rizikové ty návštěvy, takže jinými slovy, ono by nám to stejně nijak nepomohlo, že bysme měli do páru jako někoho, takže by to až tak nehrálo plus a pak přemýšlím i o tom, jak to bude skutečně v praxi, protože on si to zatím nikdo nedokáže představit, nejenom u nás, ale ani u té justiční stráže nebo u té vězeňské stráže, vím, že kolegové už to tam nějak zkoušeli, ptali se a nějak zatím mají všichni jen otazník a nedokáží si představit, jak by to bylo v praxi. My to máme vnímat a my to tak vnímáme, jako pomoc. Ta domluva, ta justiční stráž, to je zase plus pro nás, naše ředitelství přes ministerstvo domluvilo, abychom to zvládli, aby nám to pomohlo a podobně. Takže já to vnímám jako pomoc a teďka konkrétně na tu situaci, na moje středisko, tam to mám postavené trochu jinak, ale jinak to jako pomoc vnímám a moc děkuju.

T: Vnímáte to na všech střediscích úplně stejně, takže vás můžu uklidnit. Ještě jsem přeskočila jednu otázku z toho prvního bloku. Jaké problémy při výkonu toho dohledu TDV jste zatím zažili? Jestli jste zažili?

P5: Problémy žádné. Bojím se pouze auto, kdyby někdy odešlo po cestě a zatím jsme si nezažili, že by klient nebyl doma, vždycky byl doma, takže já si potom vždycky uvědomím, jestli já mám vůbec s sebou ten formulář, který se má dávat kdyby něco, když není někdo doma, že už to беру tak automaticky a opravdu oba ti co to měli nebo mají byli naprosto spolehliví a to bych se velmi divil, ale ono to jednou přijde....

T: Trošku bysme přešli k legislativě. Bylo by podle vás dobré, na základě dosavadních praktických zkušeností, provést nějaké legislativní změny? A pokud ano, tak jaké?

P5: Tak to jste mě překvapila teďka, protože to z fleku asi si nedokážu představit. Jediné co mě napadá, kdybych měl něco takto vypálit, tak to je otázka délky toho trestu, ale tam si myslím, že to je v režii těch soudců, oni mají možnost dávat kratší, ale dávají dlouhé nebo že vím, že často dávají zbytečně dlouhé sazby, že spíš bych viděl cestu využívat to na kratší úseky a třeba častěji než prostě výjimečně a dávat opravdu třeba až ty dva roky. Mě představa dvou let domácího vězení, si říkám, jestli bych radši nešel do vězení normálního, jako to je samozřejmě nadnesené, ale ono to tak, vím, že to tak veřejnost nevnímá, ale já když si i dokážu představit v praxi, co to všechno obnáší a podobně, tak si myslím, že to není žádná sranda.

T: Proč se podle vašeho názoru tak hodně liší počty ukládaných TDV jednotlivými soudy?

P5: Je to velmi jednoduché, záleží to na světonázoru toho soudce, jak tomu sám blíží. Když si vezmu Jižní Moravu, kde je názor krajského soudu nebo nějaký oficiální stanovisko, že prostě bez náramků to nemá smysl a neukládat bez náramků, tak pak záleží vyloženě na tom jednotlivém soudci, jestli z jeho pohledu, a oni si na tom zakládají, že do jejich rozhodnutí jim nikdo zasahovat nebude, takže záleží na soudci, jak se na to dívá, jak to vnímá, taky hodně záleží na šikovnosti probačního úředníka, jestli jim to přinese až pod nos připravené a nachystané a soudce opravdu nemusí ani přemýšlet jen dá to rozhodnutí, protože takto jsem to měl třeba postavené i já, jako v okamžiku, kdy to budu mít opravdu nachystané se vším, tak bych o tom uvažoval a jinak ani náhodou.

T: Vy už jste mě tady na tu další otázku v podstatě odpověděl... jestli je podle vás vhodné, že TDV může být uložen trestním příkazem bez prověření podmínek odsouzeného?

T: Co je podle vás hlavním důvodem stále relativně nízkého počtu TDV? O tom už jsme se také bavili.....

T: Považujete současnou úhradu za náklady výkonu TDV za adekvátní?

P5: Ano.

T: Teď bysme se přesunuli k takovému bloku, který se bude týkat vztahů PP a odsouzeného a jeho rodinných příslušníků. Jak reagují obžalovaní na možnost uložení TDV? Vnímají jej lépe než TOS?

P5: Určitě ho vnímají lépe než TOS. Ono je to postavené i tak, že často my když jim to nabízíme tady tuhle alternativu, tak mají na výběr OPP a TDV. V čemž je chyba a problém

a často mi to tak máme nebo jsme zaúkolováni ze soudu nebo ze státního zastupitelství, abychom jim předjednali TOPP případně TDV, což tyhle dva tresty jsou neadekvátní, co se týče nějaké síly trestu a závažnosti nebo následků, takže z toho důvodu oni volí OPP a odmítají TDV. Pokud by to měli postavené tak, že buď vězení nebo TDV, tak tam je to zase položené jinak, ale toto jsme měli v podstatě takto výjimečně postavené, že jsme jim něco takového předkládali.

T: Myslíte si, že po zavedení toho elektronického zabezpečovacího systému zůstanou vztahy mezi PP a tím odsouzeným na stejné úrovni jako doposud?

P5: Po zavedení toho elektronického. Já si myslím, že v tom není žádný problém. I tak by tam musely probíhat ty kontroly, aspoň pokud bylo na tom počátku, jak to byly ty manuály a podobně..... a když to vezmu zase na náš okres tak ono je to malý okres a t jsou všechno stejně rodiny, třeba ten, co má domácí vězení, tak jsem měl na dohled čtyři členy z té rodiny už dávno před tím než jsem tam jezdil na kontroly kvůli TDV jsem tam jezdil na kontroly kvůli dohledu, takže to je taková už moje rodina všechno.....

T: Jaké jsou reakce rodinných příslušníků nebo společně žijících osob odsouzeného na prováděné kontroly? Zaznamenali jste nějaké negativní reakce?

P5: Nezaznamenali.

T: Máte zkušenost, že odsouzení k TDV od vás očekávají pouze kontrolu nebo se na vás obrací i se žádostmi o nějakou pomoc?

P5: I pomoc.

T: V jakém smyslu? Třeba co?

P5: V rámci sociální situace. Teďka například zrovna když jsem byl o víkendu na kontrole, tak chtěl po mě, že by se zastavil a chce pomoci sepsat žádost na syna, aby ho přešoupli do jiné věznice blíž našeho města. Takže velmi různorodé.

T: vy sám osobně se cítíte víc jako „kontrolor“ nebo jako sociální pracovník? Myslím v rámci toho TDV?

P5: V rámci TDV jako kontrolor.

T: Obrátil se na vás odsouzený k TDV s prosbou o zajištění nějaké výjimky z běžných pravidel, tak jak to zmiňuje zákon (účast na bohoslužbách atd.)?

P5: Ne.

T: Co má podle vašeho názoru největší vliv na řádný výkon TDV?

P5: Co myslíte?

T: Co si myslíte, že nejvíc ovlivňuje toho odsouzeného k tomu, aby řádně ten TDV vykonával, aby ho neporušil?

P5: Strach z vězení. Ono těch věcí je víc a proto je tady ten institut předběžného šetření, protože potom někoho strašit tím, že když něco poruší, že půjde do vězení, nějakého recidivistu, který je zvyklý každou zimu trávit ve vězení tak...to je potom nevím - mnohdy úsměvné.

T: Já bych na závěr, protože už jsme se v podstatě probrali těma máma připravenýma otázkama, vás chtěla poprosit, protože jsem v této oblasti laik a všechny informace jsem si jen načetla nebo zjišťovala z dostupných údajů, jestli mi můžete říct, čeho jsme se třeba v té oblasti TDV nedotkli k tom našem rozhovoru a co je podle vás důležité ještě k tomu říct?

P5: Tak možná je důležité to, že ten TDV, my jsme se bavili především o těch kontrolách a jestli to vnímám jako kontrolor, protože dělám ty kontroly, ale už nepracuji s tím klientem, ten je vedený tady právě třeba u kolegy. Ten by se na to měl dívat nějakým způsobem jinak trošku, měl by to brát tak jak, je to v podstatě nějaká alternativa dohledu, kdy je to o pomoci a kontrole, tak stejně tak by k tomu měl přistupovat on, to znamená, že pracovat s ním, pracovat tak aby se nedostal do nějakých nových problémů, aby to co už napáchal v minulosti, tak aby se nějakým způsobem co nejvíce eliminovalo a napravilo, stejně tak pracovat s poškozeným v rámci té trestní věci a pomoci vlastně i jemu, aby se dobral nějaké náhrady škody nějakým nejrychlejším způsobem, takže ta práce je mnohem objemnější a zahrnuje mnohem více věcí než jenom kontrolovat jestli je doma nebo není.

T: Můžu se zeptat ještě na jednu věc? Já třeba vím, ze svého okolí, od svých známých, že se k TDV staví právě v tom duchu, jako že je to hrozně lehký trest, že je neadekvátní k těm přečinům, za které je ukládán, jakou zkušenost s tímto máte vy? Jak se k tomu staví ta laická veřejnost?

P5: Já můžu čerpat z toho třeba, když si čtu nějaký článek, tak pak v diskusi pod tím najdu na internetu nebo něco takového tak vnímám, že to opravdu veřejnost takto vnímá a někdy mám opravdu chuť se tam i zapojit třeba a vysvětlit, ale ono je to opravdu tak, že když

si vezmete, že to není jenom večer, dejme tomu od osmi do šesti musíte být doma, ale celé víkendy, celé svátky, všechny prázdniny, dny volna nebo podobně, jinými slovy, že třeba hraje-li vaše dítě fotbal třeba závodně, tak ho nevidíte dva roky třeba hrát nikdy, nevidíte koncert nějaký vlastních dětí, myslím si, že je to velký zásah do soukromí a do života té rodiny a hlavně..., ale na druhou stranu je to mnohem příjemnější a lepší varianta pro toho člověka pro jeho rodinu i pro stát než aby šel do vězení. Takže zaplat' pán bůh za tady tenhle trest a myslím si, i za situace, že nejsou pořád ty náramky a hned tak nebudou, budou-li vůbec někdy, tak má svůj smysl.

T: A můžu vás ještě poprosit jestli máte nějakou zajímavost z toho dohledu nad TDV?

P5: Zajímavost? Co vám kdo řekl? To by mne zajímalo.....Nevím, ono to souvisí i s tím, co už jsem říkal, že jsme teď tlačeni, abychom naháněli ty potenciální odsouzené, takže zkoušíme, hledáme, chodíme na soudy a na státní zastupitelství a ukecáváme a hledáme nějaké cesty a mě to hrozně vadí, protože v podstatě nevím z které do které a ještě mám někoho prosit, aby mě dal nějaké další věci jenom proto, že si někdo řekl nebo stanovil nějaké číslo a tolik vy těch případů budete mít.

T: A to jste do toho tlačeni vaším vedením? Jako PMS?

P5: To souvisí s těma počtama těch lidí a tím, že oni jsou zase tlačeni tím ministerstvem, že oni nic nedělají, takže když vy nebudete mít nějaký počet trestů, tak budou personální změny na PMS a tak dále. To je prostě začarovaný kruh.....A to je ještě štěstí, že tady u nás máme takové moudré a vstřícné lidi na svých místech a zrovna se státním zástupcem, když jsme mluvili na toto téma, kam by se dalo směřovat, že spíš takové krátkodobé, místo když to posílají už do vězení, protože neplatí výživné, protože nemají na výběr a že toto je zrovna ta vhodná volba, aby jim dali TDV, stejně tak u mládeže, tam je to hodně ještě neobšlápnuté, tak místo, aby chodili na diskotéky a dělat „bord'as“ večer, tak budou mít TDV, třeba na dva měsíce jenom.

T: Kdybyste tu měli nějakého mladistvého, který by byl vhodný k uložení TODV, máte tady možnost využít nějaké resocializační programy pro ně?

P5: Ne. A to není o tom, jestli kdybychom měli na TODV, mladistvých je tady hodně, už jenom proto, že tady máme čtyři dětské domovy a výchovné ústavy v okrese, takže nám se to sem tak hezky sváží a my z těch výchovných povinností omezení, tak se více méně především soustředíme na společensky prospěšnou činnost. Někaké programy nejsou, něco

tady nabízí krizové centrum a podobně nebo SVP (resocializační program „Pět pé“), ale to není probační program, ten tady nemáme.

T: Takže jestli vy už nemáte mi co říct k TDV, tak já vám asi poděkuju.

P5: Myslím, že už jsem se „vyčerpal“.....nemáte zač. Myslím, že je nakonec dobře, že jsme hovořili spolu, protože kolega je tu relativně krátkou dobu a mnoho informací, o kterých jsme se tu spolu bavili, by vám neřekl.

PŘÍLOHA P IV: DOTAZY A ODPOVĚDI STÁTNÍHO ZÁSTUPCE A PP

- jako reakce na zjištění provedená výzkumem IKSP* v roce 2005 – spolupráce PMS s orgány činnými v trestním řízení

SZ – státní zástupce (Jihomoravský soudní kraj)

P2 – probační pracovník (JSK** - respondent aktuálního výzkumu řešeného v této práci)

Poznámka: Otázky vzešly z výsledků výzkumu IKSP* v roce 2005, kdy se soudci a státní zástupci vyjadřovali mimo jiné k negativním stránkám spolupráce s pracovníky PMS. Odpovědi – aktualizace - březen 2012.

1. Přináší využití spolupráce s PMS prodloužení délky trestního řízení?

SZ: Nelze to konstatovat jako pravidlo, spíše nepřináší. PMS však musí být dostatečně rychle (na samotném počátku trestního řízení) kontaktována orgány činnými v trestním řízení s žádostí o vytvoření podmínek pro případný odklon v trestním řízení. Pokud dojde k předání věci PMS až v pozdějším stádiu trestního řízení (např. až při jednání před soudem), tak jisté prodloužení délky trestního řízení nastane. Ze znalosti místních poměrů na našem okrese však maximálně v řádech týdnů, cca do měsíce.

2. Stává se, že z tohoto důvodu není spolupráce s PMS využita, přestože by byla vhodná?

SZ: Uvedené nesmí být (na našem úřadě) důvodem pro nevyužití možnosti, aby určitá trestní věc neskončila odklonem. Státní zástupci např. před zasláním každé trestní věci k soudu musí do interní přípravy k hlavnímu líčení odůvodňovat, proč ve věci neaplikovali odklon, respektive, proč věc nesignalizovali PMS. Cílem tohoto opatření je maximální využití odklonu tak, aby se k soudu nedostávaly zbytečné záležitosti, ve kterých lze za zákonných podmínek „urovnat konflikt stran mimosoudně“.

3. Považujete za nepružné zformalizování postupů PMS a jejich metodiky?

SZ: Nejsme podrobně seznámeni s metodikou PMS a upřímně řečeno nám nezáleží na způsobu, jakým lze dospět jejich interními kroky k očekávanému cíli – např. dohodě stran

o úhradě škody, ale zajímá nás samotný výsledek jejich činnosti. Zda mají pracovníci PMS dostatečné podmínky či příliš formálně stanovený postup pro svou práci jsme na délce trestního řízení nezaznamenali.

4. Dá se říci, že probační úředníci pracují zdlouhavě a stává se, že jejich zprávy nebývají zcela aktuální?

SZ: Takovou zkušenost u nás na okrese nemáme, spíše naopak. Ani v minulosti jsme takovou negativní zkušenost neměli.

5. Existuje provázanost databázových rejstříků soudu a PMS?

SZ: Nemám potřebné informace o elektronických systémech PMS.

P2: Neexistuje provázanost databáze soudů a PMS.

6. Mohou probační pracovníci využívat součinnosti s policejními orgány (doručování, předvedení apod.)?

SZ: Součinnost obou institucí je na místě (výměna informací v konkrétní trestní věci) a v praxi je využívána. Pochybují však o možnosti využít institutu předvedení (vhodné ověřit na PMS).

P2: Neexistují žádné dohody, na základě kterých by PMS mohla využívat služeb policie k předvedení. Co se týká doručování, v některých případech o součinnost požádáme a je v kompetenci Policie ČR, zda našemu požadavku vyhoví. Běžná praxe je taková, že pokud nemůžeme klienta zastihnout, uvědomíme o tom soud a ten již na základě svých pravomocí využije další možnosti.

7. Spolupracuje policejní orgán, státní zástupce a PMS již po zahájení trestního stíhání?

SZ: Ano. Nejen po zahájení trestního stíhání, ale již před tímto okamžikem, a to již ve fázi prověřování trestného činu – v době, kdy ještě není zcela zřejmé, zda dojde k zahájení trestního stíhání, či věc bude realizována ve zkráceném přípravném řízení.

8. Je běžné, že státní zástupce má podklady od PMS současně s návrhem na podání obžaloby?

SZ: Ano.

9. Jsou lhůty pro jednotlivé úkony v trestním řízení krátké?

SZ: Záleží pro které úkony. Nejméně času je v případech realizace věci v rámci zkráceného přípravného řízení, které musí Policie ČR skončit do 14 dní od sdělení podezření a pak lze lhůtu prodloužit jen o 10 dní (celkem tedy do 24 dní). Jinak vše záleží na včasnosti signalizace věci PMS a pak nejsou lhůty problém.

10. Působí nějaké komunikační nebo administrativní potíže umístění střediska PMS v jiné budově než státní zastupitelství?

SZ: Ne.

Poznámka: *IKSP – Institut pro kriminologii a sociální prevenci

**JSK – Jihomoravský soudní kraj